

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
WYTYCZNE I ZALECENIA ZJAZDU DZIAŁACZY GOSPODARCZYCH I SPOŁECZNYCH — J. R.	767	PRAWO OGÓLNE	783
POLSKA A KONFERENCJA LONDYŃSKA — DR. RO-MAN BATTAGLIA	770	ORZECZNICTWO SĄDOWE	784
ŻYCIE GOSPODARCZE:		KRONIKA BIEŻĄCA:	
Obrady Światowej Konferencji Gospodarczej		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	784
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	784
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	773	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	777	PODATKI I OPLATY	785
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	777	KREDYT	785
Przemysł włókienniczy w maju 1933 r. — M. K.		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	786
ROLNICTWO	779	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Działalność Komitetu Państwowych Ocen Masła i Serów — E. W.		JAPOŃSKA OFENSywa EKSPORTOWA — W. JASTRĘBOWSKI	787
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	780	OGÓLNE	790
Handel zagraniczny w maju 1933 r. — J.		STANY ZJEDNOCZONE AM.	791
TARGI I WYSTAWY	780	NIEMCY	792
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	781	CZECHOSŁOWACJA	793
RYNEK AKCYJNY	781	SZWAJCARJA	793
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	782	RUMUNJA	793
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	783	HISZPANJA	793
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		Z. S. R. R.	794
Twórczość unifikacyjna — w. n.		JAPONJA	794
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	795

WYTYCZNE I ZALECENIA ZJAZDU DZIAŁACZY GOSPODARCZYCH I SPOŁECZNYCH

ZJAZD DZIAŁACZY Gospodarczych i Społecznych, który obradował w dniach 18-21/V r. b. w Warszawie, odznaczył się m. in. tem, że wysunął szereg konkretnych wskazań i zaleceń dla życia gospodarczego Polski. W odróżnieniu od licznych zjazdów dotychczasowych, które rozpatrywały problemy ekonomiczne polskiego gospodarstwa, Zjazd majowy nie teoretyzował, nie wysuwał postulatów, formułowanych u nas tak łatwo i zgłaszanych pod adresem Państwa, natomiast zainteresowanie swoje zwrócił w kierunku wskazania, co społeczeństwo ma czynić, aby kryzys ekonomiczny mógł być przewycięzony, równowaga w stosunkach gospodarczych osiągnięta i siły twórcze kraju wyzwolone z dzisiejszej niewoli.

Te wytyczne i zalecenia są bodaj najcenniejszym dorobkiem Zjazdu. Zostały one sformułowane w sprawozdaniu, zawierającym materiały z obrad Zjazdu,

które przed paru dniami zostało wydane nakładem Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Obejmują one, stosownie do podziału prac Zjazdu na 5 komisji, tyleż zasadniczych grup, dotyczących poczynań społecznych w zakresie poszczególnych problemów i dziedzin naszego gospodarstwa narodowego.

Tak więc w zakresie zagadnień finansowych Zjazd wysunął szereg wskazań konkretnych, które powinny posłużyć za podstawę pozytywnych prac w terenie. Do takich należy zaprojektowana przez Zjazd akcja uświadamiania opinii publicznej kraju o trwałości polskich stosunków finansowych, która to trwałość stwarza mocne podstawy dla procesów kapitalizacyjnych, decydujących o gromadzeniu niezbędnych środków finansowych dla rozwoju gospodarstwa. Do takich należy również akcja zwalczania powstałych w społeczeństwie pod wpływem za-

granicznych zaburzeń finansowych tendencji do tezauryzacji; akcja ta winna być prowadzona przede wszystkim w drodze informowania społeczeństwa o różnych formach kapitalizacji.

Rozpatrując poszczególne z tych form, Zjazd wskazał, że dla lokowania kapitałów w budownictwie istnieje dzisiaj w Polsce wybitnie dogodna konjunktura, albowiem koszty budowy są wyjątkowo niskie, a Państwo akcję tę usilnie popiera; że przy obecnych niskich cenach ziemi kalkuluje się — nawet przy dzisiejszych skromnych dochodach gospodarstw rolnych — kupno gruntów, ułatwione przy pomocy kredytu państwowego w 4½ %-owych listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, że — wreszcie — wybitnie niski kurs papierów wartościowych zapewnia wyjątkową rentowność, i dlatego nabywanie ich jest korzystne dla kupującego.

W zakresie grupy zagadnień rolniczych stwierdzono, że wydane dotychczas ustawy finansowo-rolne stworzyły dostateczne warunki dla przeprowadzenia oddłużenia gospodarstw rolnych, wobec czego działalność ustawodawczą w tym zakresie należy uznać za ukończoną. Dla osiągnięcia skuteczności tych ustaw Zjazd zalecił działaczom gospodarczym i społecznym przeprowadzenie wśród rolników akcji informacyjnej o możliwościach oddłużenia, jakie dostarczą te ustawy, ze zwróceniem szczególnej uwagi na konieczność szybkiego wykorzystania warunków, wytworzonych przez nowe przepisy prawne.

W zakresie produkcji i zbytu artykułów rolniczych, stwierdzono, że przywrócenie gospodarstwom rolnym opłacalności jest głównym celem, do którego dążyć winni rolnicy, związki samorządowe i organizacje gospodarcze. Podkreślając konieczność utrzymania nadal środków, które w tym celu zastosowało i stosuje Państwo, Zjazd sformułował szereg zaleceń pod adresem rolników. Wskazał on, że wysiłek rolników winien być skierowany na utrzymanie osobistych wydatków w granicach, dostosowanych do obecnych warunków; że winni oni wykorzystać wszystkie możliwości, stwarzane przez ustawy i zarządzenia władz, oraz ulepszać swe gospodarstwa, w celu podniesienia ich dochodowości, a to przez inwestycje, które dadzą się obecnie tanio uskutecznić. Zjazd zwrócił tu przede wszystkim uwagę na akcję komasacji, która powinna być przeprowadzona w połączeniu z uzupełnianiem gospodarstw karłowatych i z koniecznymi meljoracjami; wszystkie te prace muszą być, oczywiście, wykonywane oszczędnie, aby nie stwarzały obciążeń, na które gospodarstwa skomasowane nie potrafią zapracować.

W dążeniu do zapewnienia warsztatom rolnym opłacalności Zjazd wskazał dalej na konieczność współdziałania związków samorządowych i organizacji rolniczych z Państwem i rolnikami. Jako formy tego współdziałania wymieniono: wprowadzenie w administrowanych przez te organizacje gminach, powiatach, rzeźniach, mleczarniach, spółdzielniach i t. d. najdalej idących oszczędności; obniżenie wszelkiego rodzaju opłat, wpływających na podrożenie artykułów rolniczych; zakładanie urzędów, potrzebnych do usprawnienia handlu produktami rolnymi, między innymi giełd, chłodni i wag targowych; wreszcie — pobudzenie rolników do stosowania ulepszeń w gospodarstwach, oraz podejmowanie we własnym zakresie prac inwestycyjnych, jak: budowa dróg i mostów, regulacja rzek i osuszanie mokradel. Przy robotach

tych Zjazd zalecił korzystanie z pracy i pomocy technicznej bądź materiałowej samej ludności, której dobru inwestycje mają służyć.

Zagadnienie przebudzenia ruchu inwestycyjnego, które w pracach wszystkich komisji zjazdowych wysunęło się na jedno z pierwszych miejsc, wiąże się ściśle z problemami przemysłowymi. Zjazd, w zakresie zagadnień przemysłowo-handlowych zastanawiał się przede wszystkim nad kwestją rozbudowy zbytu artykułów fabrycznych, przyjmując tezę, że rozbudowa ta możliwa jest przez dostosowanie cen i jakości towarów do potrzeb i wymagań rynku krajowego. Postulat ten jest niewątpliwie niemniej ważny, jak wzmożenie ruchu inwestycyjnego, co uznano za podstawowy warunek podniesienia obrotów i dochodu społecznego oraz zmniejszenia bezrobocia. Zjazd zalecił więc poszczególnym gąłęziom przemysłowym stosowanie polityki niskich cen, co wymaga obniżenia kosztów produkcji. W szczególności zalecono wysiłki w kierunku zmniejszenia w przemyśle kosztów administracyjnych i nadzorczych oraz kosztów pośrednictwa handlowego.

Wśród innych też komisji przemysłowej zwraca uwagę podkreślenie współzależności interesów ciężkiego przemysłu z interesami przemysłu przetwórczego. Dźwignięcie przemysłu przetwórczego na odpowiednią wyżynę, po przez szersze uwzględnienie jego interesów, jest postulatem, bardzo mocno sformułowanym przez komisję. W związku z tym postulatem pozostaje zalecenie obniżenia cen surowców z jednej, oraz niestosowania nadmiernej ochrony celnej w zakresie surowców — z drugiej strony.

Polityka surowcowa jest, niewątpliwie, jednym z najtrudniejszych problemów ogólnej naszej polityki gospodarczej. Musi ona bowiem pogodzić dwa sprzeczne poniekąd postulaty, a mianowicie: postulat preferencji dla surowców pochodzenia krajowego z postulatem taniości produkcji przemysłowej. Jasne jest, że Państwo nie może iść zbyt daleko w forsowaniu zużywania na przemysł drogich surowców krajowych, zapewniając tym ostatnim uprzywilejowanie po przez ochronę celną i środki administracyjne — jeśli polityka ta miałaby podrożyć te surowce i podnieść koszty przemysłów przetwórczych. Biorąc powyższe pod uwagę, komisja przemysłowa Zjazdu zupełnie słusznie wypowiedziała się za tem, aby z preferencji korzystały tylko te surowce, które posiadają możliwości rozwoju i konkurencyjności.

W dziedzinie zagadnień przemysłowych Zjazd wyraźnie wysunął hasło: „frontem do konsumenta wewnętrznego”, które jest naczelnem ogólnem wskazaniem dla wytwórców i życia gospodarczego. Zarazem jednak Zjazd stwierdził, że hasło to nie oznacza zaniedbywania eksportu, stanowiącego niezbędnym i istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Polski.

Dotychczasowa polityka Rządu, jak podkreślano to z różnych stron, stwarza niezbędne warunki dla działalności eksportowej. Aby móc eksport rozwinąć, Zjazd zalecił działaczom społecznym uświadamianie społeczeństwa o jego znaczeniu oraz szerzenie zrozumienia, że zorganizowanie wywozu jest obowiązkiem wszystkich sfer gospodarczych a nie tylko Rządu. Metody popierania eksportu winny równoważyć te środki i metody, jakie są stosowane przez inne kraje w walce o rynek światowy.

Dla wzmożenia eksportu — głoszą dalej zalecenia Zjazdu — niezbędne jest wytworzenie silnych firm

eksportowych, stosowanie selekcji firm, organizowanie przez eksporterów wspólnych punktów sprzedaży oraz przeprowadzanie systematycznej standaryzacji. W wypadkach, w których Rząd przychodzi eksportowi z pomocą finansową, zalecono zorganizowanie eksporterów w ten sposób, aby wykluczyć między nimi wzajemną konkurencję na danym rynku i nałożyć na nich obowiązek utrzymania ciągłości eksportu.

Z zagadnieniem handlu zagranicznego wiąże się ściśle sprawa handlu morskiego i portu w Gdyni, który w ostatnich latach, pomimo kryzysu, wykazuje stały rozwój i zdobywa sobie coraz mocniejszą pozycję nad morzem Bałtyckim. Zjazd stwierdził, iż w ciągu ostatnich lat Rząd stworzył w szerokich ramach warunki, konieczne dla handlu zamorskiego, budując w szybkim tempie nowoczesny port, wyposażając go w potrzebne urządzenia, rozwijając miasto portowe — Gdynię i udzielając pomocy zorganizowanemu eksportowi. Do społeczeństwa, a w szczególności do sfer przemysłowych i handlowych, należy obecnie rozwinięcie tej budowy przez tworzenie dalszych handlowych urządzeń w porcie i mieście portowym, przez pracę nad rozwojem floty handlowej oraz korzystanie z usług polskich portów i polskich linii okrętowych. Dla reprezentowania potrzeb portów, floty handlowej i handlu zamorskiego Zjazd polecił utworzenie specjalnej Izby Morskiej, działającej łącznie z izbami przemysłowo-handlowymi.

W zakresie handlu wewnętrznego, który w Polsce w wielu dziedzinach nie jest jeszcze należycie zorganizowany i wykazuje nadmierne rozdrobnienie, podrażające koszty pośrednictwa — Zjazd wysunął również wiele zaleceń, zmierzających do usprawnienia i racjonalizowania tego ważnego aparatu. Do najważniejszych z tych wskazań należy postulat odbudowy firm o szerszym zakresie działania, zwłaszcza firm hurtowych, oraz sprowadzenie bezpośredniej działalności handlowej jednostek prawno-publicznych do niezbędnego zakresu. Samorząd winien tworzyć niezbędne tylko urządzenia, ułatwiające sprawną wymianę towarów, jak: giełdy, kasy targowe, hale, targowiska, chłodnie i t. p.

Jeśli chodzi o bezpośrednio zainteresowane w rozwoju handlu sfery kupieckie, Zjazd zalecił, iż winny one dążyć do maksymalnego zmniejszenia kosztów handlowych, ograniczenia ogniw pośredniczących do niezbędnych granic sprawnej i rzetelnej obsługi klienta, wyzyskania organizacji branżowych dla podniesienia techniki handlu i etyki zawodowej kupiectwa oraz współdziałania w zakresie reformy i rozwoju szkolnictwa handlowego. Handel, będąc zainteresowany, podobnie jak i przemysł, w podniesieniu siły nabywczej wsi — w myśl zaleceń Zjazdu — winien starać się o zorganizowanie odpowiednich środków na cele przeciwdziałania spadkowi cen artykułów rolniczych.

Następują zalecenia pod adresem rzemiosła, które, obok przemysłu fabrycznego, handlu i rolnictwa, stanowi ważny czynnik gospodarczy, obejmuje bowiem około 450 000 warsztatów pracy, zatrudniających 1 350 000 ludzi. Z licznych zaleceń, wysuniętych przez Zjazd w zakresie rzemiosła, najważniejszymi są: 1) przygotowanie przy współudziale sam rządu gospodarczego rzemiosła scaleniowej ustawy podatkowej dla przedsiębiorstw rzemieślniczych, oraz wprowadzenie w ubezpieczeniowych przepisach sca-

leniowych odrębnych stawek dla rzemiosła; 2) powołanie samoistnego funduszu do rozszerzenia pomocy kredytowej dla rzemiosła, który to fundusz winien być oparty przede wszystkim na własnym wysiłku sfer rzemieślniczych. Zjazd wypowiedział się również za stworzeniem organizacji rzemiosła, opartej o przymus organizacyjny, znajdujący swe podstawy w prawie przemysłowym, oraz za powołaniem Związku Izb Rzemieślniczych.

Czwartą grupę wytycznych i zaleceń stanowią te, jakie powziął Zjazd w zakresie działalności samorządu terytorjalnego, będącego niezwykle ważnym czynnikiem w ogólnym gospodarstwie publicznym Polski. Zjazd stwierdził, że wysiłki wszystkich działaczy samorządowych winny zmierzać do przeprowadzenia jak najdalej idących oszczędności, a w szczególności do dalszej redukcji kosztów administracyjnych i racjonalizacji pracy we wszystkich komórkach samorządowych.

Troską samorządów winno być: dostosowanie zakresu działania do rzeczywistej zdolności płatniczej społeczeństwa; zrównoważenie budżetów i wykonywanie ich w ramach rzeczywistych wpływów; prowadzenie przedsiębiorstw w sposób rentowny, a urządzeń publicznych — w miarę możliwości — na zasadach samowystarczalności; nastawienie wszystkich wysiłków na poparcie gospodarczych poczynań społeczeństwa, oraz — co już zaznaczono powyżej przy przedstawianiu zaleceń, dotyczących pomocy dla rolnictwa — przeprowadzenie w obecnym okresie niskich cen pożytecznych i rentownych inwestycji przy szerokim zużytkowaniu możliwości świadczeń w naturze.

Wogóle, samorząd winien dostosować swą gospodarkę do zmienionej stopy życiowej społeczeństwa, dążąc do ułatwienia jak najszerszym warstwom ludności korzystania z jego usług.

Ostatnia grupa wytycznych i zaleceń Zjazdu Działaczy Gospodarczych i Społecznych obejmuje wskazania, dotyczące walki z bezrobociem. Zjazd zwrócił więc przede wszystkim uwagę na konieczność wykorzystania możliwości inwestycyjnych, jakie daje ustawa o funduszu pracy, zalecając działaczom społecznym, aby dopilnowali opracowania dla poszczególnych terenów programu gospodarczo uzasadnionych robót, uzgodnionego z potrzebami zainteresowanych gmin w zakresie inwestycji, jak również, aby dopilnowali przeprowadzenia kalkulacji kosztów zamierzonych robót (w szczególności przez opracowanie cennika materiałów i robocizny) oraz ustalenia wysokości zaległych podatków państwowych, które mogą być spłacone w naturze na cele przeprowadzenia tych robót. Należy dopilnować, aby projekty inwestycji na rok 1934 były zgłaszane w terminie do dnia 1 grudnia 1933 r., oraz aby zamierzone inwestycje posiadały duży stopień rentowności i jednocześnie rozszerzały wydatnie pojemność rynku pracy.

Wśród innych wskazań w tej dziedzinie zalecono dołożenie starań, aby akcja osadnictwa podmiejskiego była przeprowadzona możliwie we wszystkich ośrodkach przemysłowych i aby zużyto na nią przede wszystkim zapas ziemi rządowej i samorządowej, powiększany przez meljoracje nieużytków, dokonywane w drodze robót publicznych; aby akcja ta była przeprowadzona oszczędnie, co osiągnie się przez umożliwienie nabywcom uiszczania części ceny kupna w postaci robocizny i pozostawienie im dokonania

prostych inwestycji własnymi siłami. Wreszcie wskazano na potrzebę wykorzystania planów typowych domków, wyróżnionych na konkursie Banku Gospodarstwa Krajowego, oraz opracowanych planów takich zabudowań gospodarskich.

* * *

We wszystkich powyższych wytycznych i zaleceniach Zjazdu znajduje swój wyraz szereg zasadniczych myśli, których słuszność nie może być kwestionowana. Przedewszystkiem uwypukla się w nich konieczność dostosowania się całego społeczeństwa do nowych warunków, ukształtowanych przez kryzys; konieczność gospodarowania w tych trudnych dzisiejszych warunkach jak najoszczędniej, jak najtaniej, gdyż tylko w ten sposób narastać mogą w Polsce nowe wartości gospodarcze.

Szereg zaleceń, zmierzających do zmniejszenia wydatków, szczególnie konsumpcyjnych, i ograniczenia do niezbędnego minimum stopy życiowej, zarówno związków publiczno-prawnych, jak i osób prywatnych, znajduje swe całkowite uzasadnienie, biorąc pod uwagę szczupłość naszych wewnętrznych środków kapitałowych i trudne warunki kredytowe. Prawidłowy rozwój procesów gospodarczych wymaga atmosfery spokoju gospodarczego, a podstawowym elementem tego spokoju, umożliwiającego jakąkolwiek kalkulację i kapitalizację, jest utrzymanie stałości waluty i gospodarowanie na zasadzie zrównoważonych budżetów.

Działając w tej atmosferze spokoju, Zjazd Działaczy Gospodarczych i Społecznych widzi możliwość opanowania kryzysu i stopniowego ożywienia życia gospodarczego kraju. Zależy to od szeregu warunków, których urzeczywistnienie jest celem wysiłków polityki ekonomicznej Państwa i do których realizacji zmierzać również winna działalność wszystkich prywatnych czynników gospodarczych. Warunki te, to przedewszystkiem: 1) szybkie zakończenie procesów likwidacyjnych, w szczególności zaś

uregulowanie sprawy długów wewnętrznych na podstawie wydanych ustaw oddłużeniowych i przyspieszenie układów między wierzycielem i dłużnikiem; 2) powrót do równowagi cen, które muszą ustabilizować się i dostosować do zniżonego poziomu cen artykułów rolniczych; 3) wzmożenie prac inwestycyjnych, które muszą być planowane celowo, kalkulowane tanio i wykonywane ekonomicznie, aby mogły się stać rentownymi i tworzącymi przez to w kraju nowe wartości.

Możliwości przewyciężenia kryzysu i wejścia na drogę ożywienia życia gospodarczego byłyby niewątpliwie dla Polski znacznie większe, gdyby w świecie świadomość konieczności opanowania sytuacji wysiłkiem między państwami przerodziła się w działania pozytywne. Na to jednak liczyć nie można. To też działalność gospodarcza Rządu i społeczeństwa rozwijać się musi niezależnie od takiego czy innego przebiegu wypadków w dziedzinie prac i porozumień międzynarodowych; musi ona wykorzystać maksimum własnych wysiłków i własnych środków.

Wytyczne i zalecenia Zjazdu Działaczy Gospodarczych i Społecznych stanowią bogaty materiał, który posłużyć powinien obecnie za podstawę prac licznych organizacji gospodarczych i społecznych w terenie. W następstwie Zjazdu warszawskiego odbywają się obecnie w całej Polsce podobne zjazdy wojewódzkie, które — zgodnie ze słowami P. Prezesa W. Sławk — mają wskazania Zjazdu przekuć na porządki konkretne, mają je przerobić pod kątem widzenia miejscowych potrzeb i możliwości.

Wielka akcja społeczna, która w ten sposób została na terenie Polski uruchomiona, w dążeniu do przewyciężenia trudności gospodarczych zbiorowym wysiłkiem całego społeczeństwa i przy szarmonizowaniu prac tego społeczeństwa z polityką ekonomiczną Państwa — wnosi niewątpliwie w stosunki polskie wiele momentów twórczych.

J. R.

POLSKA A KONFERENCJA LONDYŃSKA

REAUZOWANA w Polsce na terenie wewnętrznym zasada równowagi budżetowej i stabilizacji waluty znajduje odpowiednik na terenie międzynarodowym w popieraniu postulatów stabilizacji walut oraz zniesienia ograniczeń w obrocie kapitałami i dewizami. Przykre doświadczenia, poczynione w okresie powojennej inflacji i dewaluacji, zbyt świeżo tkwią jeszcze w naszej pamięci, byśmy nie pragnęły uniknąć powtórzenia się rujnujących gospodarke metod polityki pieniężnej. Jedynie w oparciu o stałość waluty możliwe są trwałe postępy kapitalizacji. Kapitalizacja stanowi zaś naczelną postulat naszej polityki gospodarczej. Niedostateczność kapitalizacji, a zwłaszcza kapitalizacji rodzimej, utrudnia rozwój naszego gospodarstwa, wyzyskanie rodzimych surowców i źródeł energii przez związanie ich z nadmiarem rąk do pracy, istniejących w kraju. W ciągu ostatnich 7 lat pracy gospodarczej w ustabilizowanych warunkach pieniężnych, kapitalizacja wewnętrzna poczyniła znaczne postępy, przejawiające się w 9-krotnym podwyższeniu sumy wkładów oszczędno-

ściowych. Postępy te jednak są ciągle jeszcze niedostateczne, zarówno w odniesieniu do istniejących możliwości rozwoju gospodarczego, jak i w porównaniu ze stanem kapitalizacji na ziemiach polskich w okresie przedwojennym.

Potęgujący się w ostatnich miesiącach chaos walutowy wpływa ponadto ujemnie na nasz wywóz, a w szczególności na zawieranie transakcji eksportowych na dalszą metę. Odbija się to głównie na naszych podstawowych dziedzinach wywozowych, jak w szczególności węglu, produktach naftowych i t. p. Zniesienie ograniczeń w międzynarodowym obrocie kapitałowym, możliwe jedynie równoległe do stabilizacji walut, stanowi dalszy postulat naszej polityki gospodarczej. Jedynie realizacja posunięć tych stworzyłaby bowiem warunki dla przywrócenia zaufania na płaszczyźnie międzynarodowej, a stąd również dla dopływu kapitałów zagranicznych do Polski. Mnożące się w ostatnich czasach ograniczenia dewizowe oraz ograniczenia obrotów kapitałami — stawiają nasze gospodarstwo w trudnej sytuacji, zarówno

na odcinku obrotów towarowych, jak i obrotów pieniężnych, wobec zachowania przez nas skrajnie liberalnych metod w tej dziedzinie.

W dziedzinie polityczno-handlowej umiarkowany liberalizm winien być naszym programem. Wypływa to zarówno z naszej pozycji jako importera, jak i eksportera. Jako importer nie możemy bowiem dążyć do całkowitej autarkji, do oderwania się od reszty świata. Jak stwierdził w czasie ostatniego Zjazdu Działaczy Gospodarczych i Społecznych P. Minister Matuszewski, jesteśmy zdani w dziedzinie przywozu surowcowego, nawet w okresie największych ograniczeń, na znaczny, niezbędny przywóz, bądź nie istniejących w kraju surowców i półfabrykatów, bądź używek, stanowiących przedmiot pierwszej potrzeby. Artykuły te przedstawiały w r. ub. wartość zł 275 miljn. na ogólną sumę naszego przywozu w tym roku zł 862 miljn. Jako eksporter zaś występujemy na rynkach światowych z artykułami o charakterze niemonopolowym, jak: artykuły rolnicze, węgiel, drzewo, produkty naftowe i t. p., gdzie łatwo możemy być zastąpieni przez konkurencję obcą, zwłaszcza w razie stosowania skrajnie protekcyjnej i prohibicyjnej polityki handlowej.

Czynnikiem, który wywiera dalej znaczny wpływ na naszą politykę gospodarczą, jest zagadnienie ludnościowe. Problem ten posiada w Polsce znaczenie zasadnicze i jest szczególnie trudny do rozwiązania. W wyniku szybkiego przyrostu ludnościowego, wynoszącego 400 ÷ 500 tys. rocznie, następuje stałe zagęszczenie ludności, zwłaszcza rolniczej. Struktura ludnościowa wsi przedstawia się coraz bardziej krytycznie. Ludność rolnicza stanowi 63,8% całej ludności polskiej (wynoszącej na dz 1/I r. b. 32 638 000), przy czem gęstość zaludnienia okręgów rolniczych jest niezwykle wysoka i wynosi 75 ÷ 150 na 1 km², kształtując się szczególnie niepomysłnie w południowo-zachodnich częściach kraju. Wynikiem tego układu stosunków jest niska siła produkcyjna i konsumpcyjna ludności wiejskiej, niski dochód społeczny rolnictwa oraz chroniczne „ukryte” bezrobocie na wsi.

Obok pewnych posunięć w kierunku bardziej racjonalnego rozmieszczenia terytorjalnego ludności rolniczej wewnątrz kraju, czyli t. zw. emigracji wewnętrznej, istnieją przede wszystkim 2 drogi, na których problem ludnościowy może być rozwiązany. Drogami temi są: uprzemysłowienie i emigracja poza granice kraju. Teoretyczne obliczenia wykazują, iż normalny rozwój uprzemysłowienia pochłoniąć może maksymalnie do 80 tys. ludności, rozwój zaś rzemiosła i wolnych zawodów, związany z uprzemysłowieniem, ok. 100 tys. ludności. Pozostały przyrost ludnościowy w wysokości 220 ÷ 250 tys. osób musiałby zostać wchłonięty bądź przez wytwórczość rolniczą, bądź też wyemigrować. Ażeby uprzemysłowienie mogło postępować normalnie, konieczne jest jednakże stworzenie warunków dla wzrostu kapitalizacji wewnętrznej, w pierwszym rzędzie przez trwałą stabilizację walutową, oraz przez zachowanie względnie swobodnej wymiany towarowej z zagranicą. W ten sposób postulaty ludnościowe wzmacniają czysto gospodarczą wagę sformułowanych wyżej w dziedzinie międzynarodowego obrotu pieniężnego i towarowego postulatów gospodarczych.

Jak widać równocześnie z powyższych rozważań, położenie na odcinku ludnościowym stawia nas w konieczności kierowania nadwyżek ludnościowych na

drogę emigracji. Droga ta jest obecnie zamknięta, zarówno wskutek ograniczeń, wprowadzonych przez wszystkie państwa imigracyjne, jak i wskutek pogorszenia możliwości zatrudnienia w tych ostatnich krajach. W każdym razie postulat zniesienia ograniczeń w ruchu rąk do pracy stanowi w myśl powyższych wywodów integralną część polskich dezyderatów gospodarczych na terenie międzynarodowym. Wolność w obrocie rękami do pracy zajmuje tuoczesne miejsce obok wolności obrotu kapitałowego-pięniężnego oraz towarowego.

Wytyczne polskiej polityki gospodarczej pokrywają się — jak widzimy — na wszystkich odcinkach z istotnymi interesami gospodarki światowej. Zgadniają się one również z dezyderatami, sformułowanymi w styczniu r. b. przez Komitet Rzeczoznawców, opracowujący program Światowej Konferencji Gospodarczej w Londynie. Postulaty o znaczeniu zasadniczym i ogólnym, dotyczące problemu stabilizacji walut, zadłużenia międzynarodowego i obniżenia cel, stanowią troskę wszystkich państw bez wyjątku i teren rozgrywki pomiędzy wielkimi mocarstwami gospodarczymi. Toteż Polska postanowiła wysunąć konkretne projekty, dotyczące tych dziedzin gospodarki światowej, których unormowanie wydaje się być szczególnie konieczne dla przywrócenia równowagi obrotów handlowych w Środkowo-Wschodniej Europie.

Polska delegacja złożyła wnioski, dotyczące opracowania 2 konwencji, a mianowicie:

1) w sprawie stosowania i stopniowego zniesienia ograniczeń dewizowych, odnoszących się do płatności, które wynikają z bieżących transakcyj handlowych,

2) w sprawie stosowania i stopniowego znoszenia ograniczeń i zakazów, odnoszących się do przywozu towarów.

Zasadą konwencji, dotyczącej ograniczeń dewizowych, jest, iż restrykcje dewizowe winny być usunięte natychmiast po osiągnięciu w dziedzinie stabilizacji walut rezultatów wystarczających. W międzyczasie układające się strony zobowiążą się stosować ograniczenia dewizowe wobec bieżących transakcyj handlowych w sposób, łagodzący ujemne skutki, jakie ograniczenia te wywierają w międzynarodowym obrocie towarowym. W myśl projektu importerzy posiadać mają całkowitą swobodę w dysponowaniu sumami, przydzielonemi im w obcych walutach i nie mają być krępowani żadnemi zobowiązaniami, ani ze względu na rodzaj, ani pochodzenie przywożonych towarów, pod warunkiem, iż towary te pochodzą z terytorjów układających się stron. W ciągu pierwszego roku obowiązywania umowy sumy obcych walut, przydzielonych importerom, nie będą mniejsze od sum, niezbędnych do utrzymania importu w ramach z 1932 r. W ciągu drugiego roku suma ta winna ulec zwiększeniu o 50%. O ile po 2 latach ograniczenia dewizowe miałyby jeszcze trwać, należy zwołać nową konferencję, aby rozważyć dalsze środki, jakie wówczas winny być zastosowane. Układające się strony gwarantują sobie w każdym razie wzajemność przydzielania 100% obcych walut, niezbędnych do płatności za towary, dla których uzyskane zostały konieczne pozwolenia przywozowe.

Konwencja, dotycząca zakazów i ograniczeń dewizowych, miałaby oprzeć się na następujących zasadach. Każda z układających się stron zobowiąza-

laby się w ciągu roku po wejściu w życie konwencji do ustanowienia dla towarów, pochodzących z terytoriów innych układających się stron, kontyngentów przywozowych nie niższych od liczb przywozu tych samych towarów w r. ub. Dla następnego roku kontyngenty miałyby ulec powiększeniu o 50%. Poczawszy od trzeciego roku, wszystkie ograniczenia i zakazy przywozu uległyby zniesieniu, lub też przed upływem drugiego roku zebrałyby się konferencja układających się stron dla rozważenia środków, które miałyby być w tym kierunku zastosowane. Ponadto propozycje polskie cmawiają niezbędne gwarancje dla uniknięcia zatamowania obrotów towarowych, zwłaszcza artykułów rolniczych, drogą zarządzeń weterynaryjnych lub administracyjnych.

Polska delegacja zdawała sobie całkowicie sprawę z trudności, na jakie mogłoby napotkać zrealizowanie projektów powyższych konwencji już w obecnym stanie rzeczy, t. j. przed rozwiązaniem podstawowych zagadnień gospodarczych. To też propozycja polska zmierza do tego, aby obie konwencje zostały tymczasowo opracowane przez Komisję Ekonomiczną Konferencji, ostateczne zaś ich zawarcie miałyby być dokonane wówczas, gdy prace Konferencji w innych dziedzinach posuną się dostatecznie naprzód i umożliwią zorientowanie się w całokształcie rezultatów. Podkreślić należy, iż propozycje polskie dotyczą 2 odcinków międzynarodowego życia gospodarczego, gdzie skutek przesilenia pojawiły się arbitralne zarządzenia władz państwowych, paczące całkowicie automatyzm obrotów międzynarodowych.

Zakazy przywozu, a zwłaszcza ograniczenia dewizowe, przyczyniły się w wysokim stopniu do gwałtownego spadku obrotów handlowych w Środkowo-Wschodniej Europie, i bez ich zniesienia niepodobna oczekiwać powrotu do normalnych warunków. Szczególnie trudne — z polityczno-handlowego punktu widzenia — jest w tej części Europy stanowisko Polski, która otoczona zewsząd krajami, stosującymi ograniczenia dewizowe, zachowała w całej pełni liberalizm w polityce dewizowej, zdając sobie sprawę z ujemnych następstw reglamentacji obrotu dewizowego.

Przechodząc do rozpatrzenia dotychczasowych rezultatów Konferencji Londyńskiej, w odniesieniu do podstawowych zagadnień, przez nią rozważanych, należy przyjść do wniosku, że, jak dotychczas, są one nikłe. Pomiędzy wielkimi mocarstwami, a mia-

nowicie: Stanami Zjednoczonymi, W. Brytanią i Francją, toczy się rozgrywka o kolejność i rozmiary ustępstw na poszczególnych odcinkach. Stany Zjednoczone przywiązują wielkie nadzieje do dewaluacji dolara i akcji inflacyjnej, a mianowicie oczekują, iż posunięcia te przyniosą ze sobą znaczną wyżkę cen i powrót ery pomyślności. Stąd też zajmują one niechętnie i negatywne stanowisko wobec wszelkich prób stabilizacji walut, nieprzychylnie odnosząc się nawet do projektów czasowej stabilizacji walutowej. Równocześnie dążą one do stabilizacji cel i innych zarządzeń polityczno-handlowych, mniemając, iż uda im się wówczas powiększyć wywóz amerykański. Gra ta, oczywiście, napotyka na sprzeciw grupy państw, które zachowały dotychczas walutę złotą. Państwa te wskazują, iż stabilizacja walut na trwałych podstawach stanowi wstępny warunek dla stopniowego zniesienia ograniczeń polityczno-handlowych. Sytuację komplikuje jeszcze problem międzynarodowych długów publicznych, gdzie stanowisko Stanów Zjednoczonych pozostaje dotąd niejasne, w szczególności w stosunku do grupy państw, które zawiesiły płatności.

Trudności, na jakie napotyka na wstępie obrad londyńskich rozwiązanie podstawowych problemów gospodarki światowej, nie zdają się rokować zbyt wielkich nadziei, co do ostatecznych wyników Konferencji. Niepomyślny przebieg dalszych obrad byłby niewątpliwie — z ogólnoswiatowego punktu widzenia — niepożądany, chociażby ze względu na ujemny efekt psychologiczny, jaki musiałby wyrzucić. Występujące gdzieś przejawy poprawy gospodarczej, wzrostu produkcji, obrotów i cen mogłyby wówczas ulec zahamowaniu. Świadomość możliwości ujemnych następstw fiaska Konferencji winna uzmysłowić delegacjom poszczególnych krajów, a zwłaszcza wielkich mocarstw gospodarczych, odpowiedzialność, jaka na nich ciąży. Niepowodzenie Konferencji pociągnęłoby przypuszczalnie za sobą i dalsze konsekwencje, a mianowicie mogłoby zmusić kraje, prowadzące jeszcze politykę względnie liberalną w dziedzinie obrotów kapitałowo-pięniężnych i towarowych, do rewizji stosowanych dotychczas metod i do dostosowania się do zmienionych, anormalnych warunków pracy gospodarczej. Do tej ostatniej ewentualności zaś nie należy w interesie gospodarczym świata dopuścić.

Dr. Roman Battaglia

ŻYCIIE GOSPODARCZE

PODWYŻSZENIE SKŁADKI W UBEZPIECZENIU NA WYPADK BRAKU PRACY PRACOWNIKÓW UMYŚLOWYCH. — W najbliższych dniach ukaże się rozporządzenie Rady Ministrów, podwyższające składkę w ubezpieczeniu pracowników umysłowych na pokrycie świadczeń z powodu braku pracy (art. 102 ust 1 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24 XI 1927 r.) z obecnie obowiązujących 2% na 2,8% płacy podstawowej w grupach zarobkowych od A do N włącznie. Rozporządzenie to wprowadzi zarazem nowy podział tej podwyższonej składki między pracodawcę i ubezpieczonego w zależności od wysokości pobieranego wynagrodzenia.

Gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie w granicach ponad zł 60 do zł 400 miesięcznie, pracodawca i pracownik płacić będą tytułem składki po 1,4% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej; gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie ponad zł 400 do zł 800 miesięcznie — pracodawca

płacić będzie 1,2%, pracownik zaś 1,6%; przy wynagrodzeniu ponad zł 800 — na pracodawcę przypadnie 1%, a na pracownika 1,8%.

Za ubezpieczonego w grupie zarobkowej A, nie otrzymującego żadnego wynagrodzenia, lub otrzymującego wynagrodzenie nie wyższe niż zł 60, albo tylko utrzymanie — składkę ubezpieczeniową w wysokości 2,8% opłacać będzie tylko pracodawca. Wreszcie ubezpieczeni, których wynagrodzenie przekracza zł 720 opłacać będą tytułem składki niezależnie od przypadającej na nich kwoty 1,6%, względnie 1,8%, jeszcze 1,68% od pełnej kwoty otrzymywanego wynagrodzenia, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia, pomniejszonej o zł 720.

Zmiany powyższe pozostają w związku z sytuacją finansową działu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, utrudnioną ogromnym wzrostem bezrobocia wśród pracowników umysłowych z jednej,

oraz wyczerpaniem się rezerw tego działu, zebranych w latach lepszej konjunktury — z drugiej strony. Jak wiadomo, wskutek tej trudnej sytuacji poszczególne zakłady zmuszone były w końcu r. ub. zaprzestać wypłacania zasiłków w ciągu 9 miesięcy, dostosowując okres zasiłkowy do ustawowo przewidzianej normy 6 miesięcy.

Podwyższenie składki do 28% umożliwi Ministrowi Opieki Społecznej wykorzystanie jego uprawnień w kierunku przedłużenia dla pewnych kategorii ubezpieczonych, obowiązującego obecnie 6-miesięcznego okresu zasiłkowego aż do uprzednio stosowanych 9 miesięcy. W Ministerstwie Opieki Społecznej w sprawie tej są już opracowywane odpowiednie projekty. W ten sposób zwiększony ciężar składki ubezpieczeniowej wyrazi się zarazem w zwiększeniu pomocy dla tych pracowników umysłowych, którzy dotknięci zostają bezrobociem.

Należy zaznaczyć, że takie ułatwienie sprawy jest wynikiem porozumienia, osiągniętego za aprobatą centralnych organizacji pracowników i pracodawców.

Podwyższona składka zastosowana będzie do składek, należnych za miesiące składowe od czerwca 1933 r. do maja 1935 r. włącznie.

OBRADY ŚWIATOWEJ KONFERENCJI GOSPODARCZEJ. — Po pierwszym wstępnym okresie prac Światowej Konferencji Gospodarczej rozpoczęły się prace w komisjach, przyczem jednak powszechną uwagę zwracały przedewszystkiem prowadzone w związku z Konferencją, ale na uboczu, narady przedstawicieli Anglii, Stanów Zjedn. Am. i Francji co do t. zw. rozejmu walutowego, czyli prowizorycznej stabilizacji funta i dolara, a przedewszystkiem dolara. Początkowo przypuszczano, że porozumienie da się osiągnąć; jednak wiadomości o ewentualnej stabilizacji dolara podziały tak deprymująco na amerykańskie rynki pieniężne, a, poczęści, i towarowe, że Prezydent Roosevelt oficjalnie zalecił delegacji amerykańskiej wstrzymanie się od decydujących posunięć. Tem samem losy rozejmu walutowego przedstawiają się w chwili obecnej wysoce niepewnie.

Dn. 16/VI odbyły się posiedzenia komisji Konferencji Gospodarczej: Monetarniej i Ekonomicznej.

Komisja Monetarna pod przewodnictwem delegata amerykańskiego Coxa powołała do życia specjalną podkomisję, która miała opracować porządek dzienny i ustalić podział komisji na stałe podkomisje.

Na posiedzeniu Komisji Ekonomicznej przewodniczący b. Premier holenderski Colijn w przemówieniu inauguracyjnym ustalił poszczególne zagadnienia komisji.

P. Colijn wezwał delegatów do zakomunikowania mu dezyderatów i zapowiedział, że sam opracuje stosowny porządek dzienny oraz podział na podkomisje, co przedstawi do aprobaty plenarnemu posiedzeniu Komisji Ekonomicznej.

Dalsze prace Komisji Konferencji zaczęły się dopiero w dn. 19/VI.

Delegatem Polski w Komisji Monetarniej jest P. Dyr. Baczyński, jego zastępcami PP.: Barański, Nowak i Mohl. Delegatem Polski w Komisji Ekonomicznej jest P. Dyr. Sokołowski, jego zastępcami PP.: Dyr. Rose i Nacz. Roman.

Idąc po myśli życzeń P. Colijna, delegacja polska złożyła wnioski konkretne, proponując opracowanie 2 konwencji, a mianowicie:

1) w sprawie stosowania i stopniowego zniesienia ograniczeń dewizowych, odnoszących się do płatności, wynikających z bieżących transakcji handlowych;

2) w sprawie stosowania i stopniowego zniesienia ograniczeń i zakazów, odnoszących się do przywozu towarów.

Propozycja polska zmierza do tego, aby obie te konwencje zostały przez Komisję tymczasowo opracowane, ostateczne zaś ich zawarcie dokonane będzie wówczas, gdy prace Konferencji w innych dziedzinach posuną się dostatecznie naprzód i umożliwią zorjentowanie się w całościach rezultatów Konferencji.

Konwencja o zniesieniu ograniczeń dewizowych powinna opierać się na następujących zasadach: a) restrykcje dewizowe usunięte być winny całkowicie, gdy tylko w dziedzinie stabilizacji walut osiągnięte zostaną wystarczające rezultaty; b) w międzyczasie strony układające zobowiązują się z chwilą wejścia w życie projektowanej konwencji nie stosować ograniczeń dewizowych wobec bieżących transakcji handlowych, wyłącznie według poniższych zasad.

Importeryzy posiadać mają całkowitą swobodę dysponowania sumami, przydzielanymi im w obcych walutach, i nie mają być krępowani żadnemi zobowiązaniami ani ze względu na rodzaj, jak i na pochodzenie towarów przywożonych, pod warunkiem jednak, że towary te pochodzą z terytorjów układających się stron. W ciągu pierwszego roku obowiązywania niniejszej umowy sumy obcych walut, przydzielanych importerom, nie będą mniejsze od sum, niezbędnych do utrzymania importu w ramach 1932 r., w ciągu drugiego roku suma ta winna ulec zwiększeniu o 50%. O ile po 2 latach ograniczenia dewizowe miałyby jeszcze trwać, należy zwołać nową konferencję, aby rozważyć dalsze środki, jakie wówczas winny być zastosowane.

Układające się strony w każdym razie gwarantują wzajemnie sobie przydzielanie pełnych 100% obcych walut, niezbędnych do płatności za towary, dla których uzyskane zostały konieczne pozwolenia przywozowe.

Co się tyczy konwencji w sprawie zakazów i ograniczeń przywozu, to zasady jej mają być następujące:

Każda z układających się stron zobowiązuje się na rok, jaki nastąpi po wejściu w życie konwencji, ustanowić dla towarów pochodzących z terytorjów innych stron kontyngenty importowe, nie będące poniżej liczb importu tych samych towarów z 1932 r.

Dla następnego roku kontyngenty miałyby ulec powiększeniu o 50%.

Począwszy od trzeciego roku, wszystkie ograniczenia i zakazy przywozu miałyby ulec zniesieniu, względnie przed upływem drugiego roku miałyby się zebrać konferencja układających się stron, celem rozważenia środków, jakie miałyby być następnie zastosowane.

W dalszym ciągu propozycji polskich jest mowa o gwarancjach niezbędnych celem uniknięcia zatamowania przywozu, zwłaszcza produktów rolniczych drogą zarządzeń weterynaryjnych, lub administracyjnych.

Propozycje polskie, złożone przez delegata polskiego w Komisji Ekonomicznej, P. Dyr. Sokołowskiego, uznane zostały przez przewodniczącego Komisji za materiał konkretny i łączny z propozycjami amerykańskimi, wywołującymi jednak z wielu stron zastrzeżenia w związku z propozycją 10%-owej obniżki taryf celnych, podane zostały do wiadomości prasy, jako jedyne propozycje, nadające się do dyskusji.

Pierwszy okres konkretnych prac Konferencji w komisjach pogłębił jednak przekonanie, że trudności, piętrzące się na drodze do porozumienia, są bardzo poważne. Chodzi przede wszystkim o problem wstępnej stabilizacji walut, który przez większość delegacji uważany jest za warunek sine qua non powodzenia innych prac Konferencji. Z uwagi na opór Ameryki już dn. 21/VI krążyły pogłoski o odroczeniu Konferencji.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W I KWARTALE 1933 R. — Wydobyte węgla kamiennego w poszczególnych miesiącach I kwartału 1933 r. wykazuje tablica I.

(p. tablicę na str. 774)

Jak wynika z danych powyższego zestawienia, wydobyte węgla kamiennego, stale zmniejszając się w ciągu całego kwartału, co widać z liczb przeciętnego dziennego wydobywania w poszczególnych miesiącach, wykazuje sumarycznie spadek w stosunku do I kwartału r. ub. o 573 928 t, czyli o 7.64%. W stosunku do IV kwartału 1932 r. wydobyte w I kwartale r. b. było mniejsze o 1 410 828 t, czyli o 17.50%, przyczem spadek ten wy-

raża się dla rejonu śląskiego liczbą 1 053 295 t (18.02%), dla rejonu dąbrowskiego liczbą 274 808 t (16.24%) i dla rejonu karkowskiego liczbą 82 725 t (15.73%). Zmniejszenie się wydobywania spowodował stale zmniejszający się w I kwartale r. b. ogólny przyrost węgla z kopalń, który pod wpływem malejącego zapotrzebowania, szczególnie rynku wewnętrznego, wynosił, jak widać z danych tablicy IV, dla I kwartału r. b. 5 921 778 t i spadł w stosunku do IV kwartału r. ub. o 1 263 051 t, czyli o 17.58%. W porównaniu do I kwartału 1932 r. ogólny zbyty węgla z kopalń w I kwartale r. b. był mniejszy o 339 229 t, czyli o 5.42%. Z ogólnego zbytu węgla kamiennego — zbył jego w kraju stanowił w I kwartale r. b. 62.15%, wywóz zaś zagranicę 37.85%, wobec odpowiednio 58.62% i 41.38% w kwartale poprzednim.

Wydobycie węgla kamiennego — w I kwartale 1933 r.

Tablica I

REJONY WĘGLOWE	Styczeń	Luty	Marzec	Styczeń ÷ marzec							
	1	9	3	1	9	3	3	1	9	3	2
	t	o	n	tonn	1913=100	tonn	tonn	tonn	tonn	tonn	tonn
Śląski	1 733 916	1 489 687	1 566 971	4 790 574	59'54	5 598 711					
przec. dzienna	69 356	64 769	58 036	63 874	59'15	75 658					
Dąbrowski	509 201	485 654	423 012	1 417 867	82'09	1 198 567					
przec. dzienna	20 368	21 115	15 667	18 905	81'78	16 197					
Krakowski	156 145	147 029	139 877	443 051	89'92	428 142					
przec. dzienna	6 246	6 393	5 181	5 907	89'32	5 786					
Ogółem:	2 399 262	2 122 370	2 129 860	6 651 492	64'79	7 225 420					
przec. dzienna	95 970	92 277	78 884	88 686	64'39	97 641					

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — w I kwartale 1933 r.

Tablica II

RODZAJ ODBIORCÓW	Styczeń	Luty	Marzec	Styczeń ÷ marzec							
	1	9	3	1	9	3	3	1	9	3	2
	t	o	n	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Przemysł											
Hutniczy:											
żelazny	76 760	86 632	81 034	244 426	6'64	194 293	4'92				
innych metali	34 838	38 122	32 122	105 082	2'86	138 708	3'51				
Koksiarnie	127 899	125 855	126 482	380 236	10'33	369 253	9'35				
Brykociarnie	22 730	21 525	17 308	61 563	1'67	53 099	1'34				
Gazownie	27 954	23 437	24 138	75 529	2'05	75 705	1'92				
Rolniczy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego ¹⁾)	3 282	2 643	2 708	8 633	0'23	8 130	0'21				
Naftowy	7 705	6 162	8 177	22 044	0'60	25 898	0'66				
Solny	10 550	6 560	7 180	24 290	0'66	33 724	0'85				
Cementowy, ceramiczny, cegielniany i wap.	17 451	16 336	28 207	61 994	1'68	62 605	1'59				
Obróbczy (metalowy i inny)	8 025	7 401	6 513	21 939	0'60	30 286	0'77				
Chemiczny	29 522	27 574	28 995	86 091	2'34	89 014	2'25				
Garbarski i przetworów zwierzęcych	2 738	2 194	2 532	7 464	0'20	8 911	0'23				
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny, gorzelnie)	50 860	40 987	46 397	138 244	3'76	170 686	4'32				
Cukrowniczy	6 311	3 087	8 553	17 951	0'49	24 097	0'61				
Papierniczy	23 339	18 398	27 136	68 873	1'87	68 202	1'73				
Włókienniczy	57 743	51 442	55 079	164 264	4'47	171 322	4'34				
Inne gałęzie	123 032	104 719	116 576	344 327	9'36	363 183	9'20				
Razem przemysł ¹⁾ :	630 739	583 074	619 137	1 832 950	49'81	1 887 116	47'80				
II. — Inni odbiorcy											
Koleje żelazne	244 798	236 080	270 541	751 419	20'42	748 969	18'97				
Żegluga	70	60	962	1 092	0'03	420	0'01				
Instytucje miejskie (prócz gazowni)	38 250	34 396	38 020	110 666	3'01	114 904	2'91				
Wojskowość	7 609	6 217	5 942	19 768	0'54	24 700	0'62				
Instytucje państw.	14 614	9 453	9 588	33 655	0'91	32 227	0'82				
Opał domowy ²⁾	208 255	160 259	142 081	510 595	13'87	625 905	15'85				
Pośrednicy	172 222	122 799	125 049	420 070	11'41	513 992	13'02				
Razem inni odbiorcy ²⁾ :	685 818	569 264	592 183	1 847 265	50'19	2 061 117	52'20				
Ogółem w kraju:	1 316 557	1 152 338	1 211 320	3 680 215	100'00	3 948 233	100'00				

Zbyt krajowy węgla kamiennego wynosił w I kwartale r. b. 3 680 215 t, czyli spadł w stosunku do poprzedniego kwartału o 531 588 t (12'62%) i był mniejszy niż w I kwartale r. ub. o 268 018 t (6'79%). Jak widać z tablicy II, zbyt krajowy spadł w I kwartale głównie wskutek zmniejszenia się zapotrzebowania na cele opału domowego, w mniejszym zaś stopniu — na cele przemysłowe. W stosunku do poprzedniego kwartału zmniejszenie się wysyłek węgla dla opału domowego (łącznie z pośrednikami) stanowi 307 000 t (23'78%), w stosunku zaś do I kwartału r. ub. 212 736 t (17'78%), wówczas gdy odpowiednio wysłano na cele przemysłowe o 270 570 t (12'86%) mniej niż w poprzednim kwartale i o 54 166 t (2'87%) mniej niż w I kwartale r. ub. Dostawy węgla dla kolei żelaznych wynosiły w I kwartale r. b. 751 419 t, t. j. wzrosły w porównaniu do poprzedniego kwartału o 82 535 t (12'34%), pozostając w stosunku do I kwartału r. ub. prawie na tym samym poziomie i przewyższając go zaledwie o 2 450 t (0'33%).

Wysyłka węgla kamiennego z kopalń zagranicę, stale zmniejszając się w poszczególnych miesiącach, wynosiła w I kwartale

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalń.

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

r. b. 2 241 563 t i była mniejsza niż w kwartale poprzednim o 731 463 t (24'60%) i mniejsza niż w I kwartale r. ub. o 71 211 t (3'08%). Jak ilustruje tablica III, zmniejszenie się eksportu węgla w I kwartale r. b. w stosunku do tegoż okresu r. ub. nastąpiło wskutek spadku jego przedewszystkiem na rynki środkowo-europejskie (licencyjne), mianowicie o 217 624 t (40'77%), w czym spadek wywozu do Austrii; eksport do Węgier zanikł prawie całkowicie. Następnie poważnie zmniejszył się eksport węgla na rynki skandynawskie — o 104 442 t (9'4%) wyłącznie na skutek spadku wywozu do Danii o 147 707 t, eksport bowiem do innych krajów tej grupy rynków nieznacznie wzrósł. Zmniejszył się też eksport na rynki bałtyckie, mianowicie o 56 299 t (78'00%), przyczem spadek eksportu dotyczy wszystkich krajów tej grupy rynków, prócz Estonii, do której nieznacznie wzrósł. Spadek eksportu na rynki wyżej wymienionych grup został częściowo skompensowany wzrostem jego na rynki zachodnie, południowe i pozaeuropejskie, przyczem wywieziono więcej niż w I kw. r. ub. na zachodnio-europejskie rynki o 226 020 t (109'89%), na południowo-europejskie rynki o 53 111 t (21'01%) i na rynki pozaeuropejskie o 20 188 t (81'35%); wzrost eksportu na rynki zachodnio-europejskie dotyczy wszystkich poszczególnych

Eksport węgla kamiennego — w I kwartale 1933 r.

Tablica III

K R A J E	Styczeń	Luty	Marzec	Styczeń ÷ marzec			
	1	9	3	1	9	3	2
	t o n n			tonn	%	tonn	%
1. — Rynki środkowo-europejskie	135 851	110 520	69 828	316 199	14'11	533 823	23'08
Austria	105 034	90 232	69 484	264 750	11'81	348 848	15'08
Węgry	115	35	220	370	0'02	4 010	0'17
Czechosłowacja	30 654	20 243	120	51 017	2'28	179 944	7'78
Niemcy	48	10	4	62	—	1 021	0'05
2. — Rynki skandynawskie	379 352	293 069	325 444	997 865	44'51	1 102 307	47'66
Szwecja	171 671	133 089	161 030	465 790	20'78	451 900	19'54
Norwegia	90 491	77 215	70 793	238 499	10'64	221 354	9'57
Danja	98 395	79 615	85 533	263 543	11'75	411 250	17'78
Islandja	5 950	3 150	6 138	15 238	0'68	11 105	0'48
Finlandja	12 845	—	1 950	14 795	0'66	6 698	0'29
3. — Rynki bałtyckie	6 470	7 370	2 035	15 875	0'71	72 174	3'12
Łotwa	1 790	7 370	500	9 660	0'43	35 053	1'51
Litwa	—	—	—	—	—	24 441	1'06
Kłajpeda	—	—	400	400	0'02	8 604	0'37
Estonja	4 680	—	1 135	5 815	0'26	4 076	0'18
4. — Rynki zachodnio-europejskie	148 324	144 294	139 226	431 844	19'26	205 752	8'90
Francja	84 537	80 891	67 063	232 491	10'37	114 680	4'96
Belgia	16 257	17 550	10 788	44 595	1'99	34 527	1'49
Irlandja	29 315	35 744	41 655	106 714	4'76	—	—
Holandia	12 925	4 935	10 710	28 570	1'27	27 859	1'21
Szwajcaria	5 290	5 174	9 010	19 474	0'87	28 686	1'24
5. — Rynki południowo-europejskie	95 083	128 147	82 680	305 910	13'65	252 799	10'93
Włochy	93 353	121 047	76 254	290 654	12'97	243 794	10'54
Jugosławia	385	—	15	400	0'02	4 282	0'19
Rumunja	385	385	371	1 141	0'05	4 723	0'20
Grecja	960	6 715	6 040	13 715	0'61	—	—
6. — Rynki pozaeuropejskie	11 370	16 265	17 370	45 005	2'01	24 817	1'07
Algier	—	16 265	16 025	32 290	1'44	18 992	0'82
Egipt	6 810	—	—	6 810	0'31	2 750	0'12
Turcja	—	—	1 345	1 345	0'06	3 075	0'13
Argentyna	4 560	—	—	4 560	0'20	—	—
7. — Węgiel okrętowy	21 589	16 237	23 324	61 150	2'73	69 830	3'02
Razem zagranicę:	798 039	715 902	659 907	2 173 848	96'98	2 261 502	97'78
8. — W. M. Gdańsk	24 198	19 622	23 895	67 715	3'02	51 272	2'22
Ogółem:	822 237	735 524	683 802	2 241 563	100'00	2 312 774	100'00

nych krajów tej grupy, prócz Szwajcarii, wzrost zaś eksportu na rynki południowo-europejskie miał miejsce do Włoch i Rumunii. Wysyłki węgla okrętowego zmniejszyły się w I kwartale r. b. w stosunku do I kwartału r. ub. o 8 680 t (12'43%), wysyłki dla W. M. Gdańska wzrosły natomiast o 16 443 t (32'07%).

W porównaniu do kwartału poprzedniego, t. j. IV kwartału r. ub., eksport węgla kamiennego w I kwartale r. b. zmniejszył się bardzo znacznie, mianowicie o 731 463 t (24'60%), na co złożyło się zmniejszenie wywozu na wszystkie rynki środkowo-europejskie (licencyjne) w ogólnej ilości o 85 152 t (21'22%), a w największym stopniu na wszystkie, prócz Islandji, rynki skandynawskie w ilości o 649 972 t (39'44%). Eksport na rynki bałtyckie zmalał o 24 447 t (60'63%), jak też na rynki zachodnio-europejskie o 31 091 t (6'72%), pomimo zwiększonych wysyłek węgla do Irlandji oraz do Belgji i Szwajcarii. Zwiększył się natomiast eksport na rynki południowo-europejskie o 78 861 t (34'73%), a to wskutek wzrostu wywozu do Włoch i w mniejszym stopniu do Grecji. Nieznacznie — o 7 128 t wzrósł również eksport węgla na rynki pozaeuropejskie. Węgla okrętowego wysłano w I kwartale r. b. o 16 003 t (20'74%) i dla W. M. Gdańska o 4 713 t mniej niż w IV kwartale r. ub.

Całkowity obrót węgla, koksu i brykietów w I kwartale r. b. według poszczególnych miesięcy podaje tablica IV. Jak z danych tej tablicy wynika, zapasy węgla kamiennego na zwalach kopalnianych wynosiły z końcem I kwartału r. b. 2 347 108 t, t. j. spadły w ciągu kwartału o 202 506 t (7'94%). W stosunku do końca I kwartału r. ub. zapasy na zwalach kopalnianych zmalały o 293 392 t (11'11%).

Pogorszenie się sytuacji w przemyśle węglowym w I kwartale 1933 r. wywołało w swej konsekwencji odpowiednie zmiany w stanie zatrudnienia.

W wyniku spadku zapotrzebowania węgla, liczba wszystkich dniówek odrobionych w pierwszym kwartale 1933 r. w porównaniu z IV kwartałem r. ub. spadła do 4 530 500, t. j. o 837 992

(15'61%); w porównaniu z I kwartałem 1932 r. liczba ta zmniejszyła się o 748 289 (14'18%). W tem liczba dniówek odrobionych zwykłych zmniejszyła się do 4 438 913, t. j. w porównaniu z IV kw. r. ub. o 814 911 (15'51%), a w porównaniu z I kw. r. ub. o 707 997 (13'76%). Liczba dniówek nadliczbowych spadła w stosunku do IV kw. r. ub. o 23 081 (20'13%), a w stosunku do I kw. r. ub. o 40 292 (30'55%), wynosząc 91 587.

Liczba wszystkich dniówek opuszczonych w I kw. r. b. wynosiła 1 847 585, co w stosunku do IV kw. 1932 r. wykazuje wzrost o 344 200 (22'86%), natomiast w stosunku do I kw. r. ub. — spadek o 748 392 (28'81%); wahania te wywołane zostały odpowiednimi zmianami liczby świętówek, która wynosiła w I kw. r. b. 1 381 525 i w porównaniu z IV kw. r. ub. wzrosła o 262 975 (23'51%), a w porównaniu z I kw. r. ub. zmalała o 287 400 (17'22%). Do wzrostu dniówek opuszczonych przyczynił się też strajk protestacyjny przeciw obniżce płac, który w dn. 3 i 4/III objął prawie wszystkie kopalnie. Liczba dniówek strajkowych wynosiła w I kw. r. b. 144 490.

W związku z pogarszającą się sytuacją w przemyśle węglowym przedsiębiorstwa zmuszone były do dalszych redukcji załóg, wskutek czego liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w I kw. r. b. wynosiła 83 848 i w stosunku do IV kw. r. ub. spadła o 5 089 (5'72%), a w stosunku do I kw. r. ub. o 20 813 (19'89%).

Przeciętne wydobycie na jedną robotniko-dniówkę wynosiło w I kw. r. b.: w rej. śląskim 1 654 kg, w rej. dąbrowskim 1 129 kg i w rej. krakowskim 1 773 kg, wobec odpowiednio w IV kw. r. ub. 1 683 kg, 1 167 kg i 1 961 kg i w I kw. r. ub. 1 518 kg, 1 002 kg i 1 793 kg. Przeciętnie dla całego Państwa w I kw. r. b. wydobycie wynosiło 1 458 kg wobec 1 502 kg w reszłym kwartale i 1 369 kg w I kw. r. ub.

Płace robotnicze pozostały w ciągu całego I kwartału 1933 r. bez zmiany. Zatarg na tle projektowanej obniżki płac w rej. śląskim został rozstrzygnięty w dn. 10/III r. b. orzeczeniem Ko-

Obrót węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — w I Kwartale 1933 r.
(w tonnach)

Tablica IV

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspozycji ¹⁾	R O Z C H Ó D								Pozostałość na zwalach na następn. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagranicę	Razem	Cele własne	Deputaty robot.	urzęd.		Razem	
S T Y C Z E Ń												
Węgiel kamienny												
Śląski	1 898 386	1 733 916	3 624 478	882 843	665 298	1 548 141	151 888	27 606	3 578	183 072	1 731 213	1 893 265
Dąbrowski	518 820	509 201	1 027 280	307 138	156 334	463 472	54 205	11 504	2 170	67 879	531 351	495 929
Krakowski	132 408	156 145	282 312	126 576	605	127 181	24 363	5 584	883	30 830	158 011	124 301
Ogółem:	2 549 614	2 399 262	4 934 070	1 316 557	822 237	2 138 794	230 456	44 694	6 631	281 781	2 420 575	2 513 495
K o k s												
Śląski	273 630	94 058	367 927	76 815	14 998	91 813	393	—	17	410	92 223	275 704
B r y k i e t y												
Śląski	6 250	23 536	29 786	22 267	914	23 181	15	—	31	46	23 227	6 559
Węgiel brunatny												
Zawiercki	—	2 245	2 245	1 803	—	1 803	208	214	8	430	2 233	12
Wschodnio-Małop.	493	520	1 013	553	—	553	20	—	—	20	573	440
Poznańsko-Pomorski	924	1 978	2 902	1 700	—	1 700	40	—	—	40	1 740	1 162
Ogółem:	1 417	4 743	6 160	4 056	—	4 056	268	214	8	490	4 546	1 614
L U T Y												
Węgiel kamienny												
Śląski	1 893 265	1 489 687	3 337 194	751 213	590 461	1 341 674	137 092	21 454	3 962	162 508	1 504 182	1 833 012
Dąbrowski	495 929	485 654	980 903	288 293	144 578	432 871	48 892	10 842	1 833	61 567	494 438	486 465
Krakowski	124 301	147 029	271 331	112 832	485	113 317	22 185	3 943	791	26 919	140 236	131 095
Ogółem:	2 513 495	2 122 370	4 589 428	1 152 338	735 524	1 887 862	208 169	36 239	6 586	250 994	2 138 856	2 450 572
K o k s												
Śląski	275 704	90 116	365 820	78 770	10 181	88 951	300	—	29	329	89 280	276 540
B r y k i e t y												
Śląski	6 559	22 159	28 718	19 662	638	20 300	27	—	16	43	20 343	8 375
Węgiel brunatny												
Zawiercki	12	1 491	1 503	1 048	—	1 048	210	234	11	455	1 503	—
Wschodnio-Małop.	440	323	763	320	—	320	19	—	—	19	339	424
Poznańsko-Pomorski	1 162	1 690	2 852	1 374	—	1 374	40	—	—	40	1 414	1 438
Ogółem:	1 614	3 504	5 118	2 742	—	2 742	269	234	11	514	3 256	1 862
M A R Z E C												
Węgiel kamienny												
Śląski	1 833 012	1 566 971	3 317 276	827 579	588 766	1 416 345	135 912	24 580	3 283	163 775	1 580 120	1 737 156
Dąbrowski	486 465	423 012	905 369	272 593	94 806	367 399	47 440	10 741	1 716	59 897	427 296	478 073
Krakowski	131 095	139 877	270 971	111 148	230	111 378	23 787	3 312	615	27 714	139 092	131 879
Ogółem:	2 450 572	2 129 860	4 493 616	1 211 320	683 802	1 895 122	207 139	38 633	5 614	251 386	2 146 508	2 347 108
K o k s												
Śląski	276 540	96 520	373 060	65 768	5 929	71 697	222	—	15	237	71 934	301 126
B r y k i e t y												
Śląski	8 375	17 876	26 217	18 251	468	18 719	53	—	4	57	18 776	7 441
Węgiel brunatny												
Zawiercki	—	1 878	1 878	1 601	—	1 601	195	80	2	277	1 878	—
Wschodnio-Małop.	424	291	715	181	—	181	19	—	—	19	200	515
Poznańsko-Pomorski	1 438	980	2 378	656	—	656	60	—	—	60	716	1 662
Ogółem:	1 862	3 149	4 971	2 438	—	2 438	274	80	2	356	2 794	2 177
I K W A R T A Ł												
Węgiel kamienny												
Śląski	1 898 386	4 790 574	6 552 671	2 461 635	1 844 525	4 306 160	424 892	73 640	10 823	509 355	4 815 515	1 737 156
Dąbrowski	518 820	1 417 867	1 931 158	868 024	395 718	1 263 742	150 537	33 087	5 719	189 343	1 453 085	478 073
Krakowski	132 408	443 051	569 218	350 556	1 320	351 876	70 335	12 839	2 289	85 463	437 339	131 879
Ogółem:	2 549 614	6 651 492	9 053 047	3 680 215	2 241 563	5 921 778	45 764	119 566	18 831	784 161	6 705 939	2 347 108

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

					K o k s							
Śląski	273 630	280 694	554 563	221 353	31 108	252 461	915	—	61	976	253 437	301 126
					B r y k i e t y							
Śląski	6 250	63 571	69 787	60 180	2 020	62 200	95	—	51	146	62 346	7 441
					W ę g i e l b r u n a t n y							
Zawiercki	—	5 614	5 614	4 452	—	4 452	613	528	21	1 162	5 614	—
Wschodnio-Małop. Poznańsko-Po- morski	493	1 134	1 627	1 054	—	1 054	58	—	—	58	1 112	515
	924	4 648	5 532	3 730	—	3 730	140	—	—	140	3 870	1 662
Ogółem:	1 417	11 396	12 773	9 236	—	9 236	811	528	21	1 360	10 596	2 177

misji Pojednawczo-Arbitrażowej, zatwierdzonem przez Ministra Opieki Społecznej, w myśl którego przedłużone zostały obowiązujące płaże do dn. 31/VII r. b. W związku z tem w rejonie dąbrowsko-krakowskim Rada Zjazdu uchwaliła wycofać swe wymówienie umowy zbiorowej z dn. 9 III, dążące do obniżki płac.

Przeciętny zarobek w gotówce dorosłego mężczyzny na 1 dniówkę odrobioną nie uległ w ciągu I kwartału r. b. w stosunku do IV kw. i I kw. r. ub. poważnym zmianom i wynosił w rej. śląskim zł 9'06 wobec odpowiednio zł 9'39 i zł 9'12; w rej. dąbrowskim zł 7'63 wobec zł 7'77 i zł 7'74; w rej. krakowskim zł 7'18 wobec zł 7'27 i zł 7'54 w kwartałach IV i I r. ub.

Przeciętny kwartalny dochód dorosłego mężczyzny w I kw. r. b. w porównaniu z IV kw. r. ub. spadł wskutek mniejszej liczby dniówek odrobionych, natomiast wzrósł w porównaniu z I kw. 1932 r. wskutek mniejszej liczby świętówek i wynosił w rej. śląskim zł 559'30 wobec zł 631'37 w IV kw. r. ub. i zł 545'75 w I kw. r. ub., w rej. dąbrowskim zł 434'09 wobec odpowiednio zł 385'52 i zł 495'06 i w rej. krakowskim zł 403'73 wobec zł 386'27 i zł 466'71.

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W I POŁOWIE CZERWCA 1933 R. — Eksport węgla w I połowie czerwca w porównaniu z przeciętną za połowę maja, pomimo mniejszej o 1 ilości dni roboczych (11½ wobec 12½), wzrósł o 19 tys. t i wynosił 327 tys. t.

Wzrost eksportu dotyczył tylko rej. śląskiego, skąd wywieziono 278 tys. t wobec 259 tys. t, t. j. o 19 tys. t więcej, z rej. dąbrowskiego natomiast wywóz pozostał na poziomie poprzedniego okresu, t. j. wynosił 49 tys. t.

Na rynki środkowo-europejskie wywieziono 29 tys. t i to wyłącznie do Austrii. Eksport na rynki skandynawskie spadł o 4 tys. t i wynosił 154 tys. t. Co się tyczy poszczególnych państw, wysyłki wzrosły do Danii i Norwegii, natomiast wysyłki do innych państw tej grupy spadły. Na rynki bałtyckie wywieziono tylko 1 tys. t, mianowicie do Łotwy. Eksport węgla na rynki zachodnio-europejskie utrzymał się mniej więcej na poziomie przeciętnej za połowę maja, przyczem do Francji i Szwajcarii wysyłki nieznacznie wzrosły, do innych zaś państw tej grupy nieznacznie zmalały. Na rynki południowo-europejskie wywóz wzrósł w stosunku do przeciętnej za połowę maja r. b. o 14 tys. t, a to wskutek zwiększonego wywozu do Włoch o 18 tys. t i pomimo spadku wysyłek do Grecji o 4 tys. t. Na rynki pozaeuropejskie wysłano: do Algieru 15 tys. t, t. j. o 11 tys. t więcej niż za połowę maja. Wywóz węgla okrętowego nieznacznie spadł, wywóz zaś do W. M. Gdańska pozostał mniej więcej na poziomie przeciętnej za połowę maja.

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego (łącznie z węglem okrętowym) w okresie 1—15/VI r. b. wynosiła ok. 28 tys. t wobec 21 tys. t, a zatem wzrosła o ok. 7 tys. t w porównaniu z przeciętną za połowę maja. Dzienna wysyłka z rej. śląskiego wynosiła ok. 24 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 4 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

SYTUACJA PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W MAJU 1933 R. — Wydobyte ropy w maju r. b. wynosiło 4 690 cyst. brutto (w kwietniu 4 541 cyst.), a mianowicie: w okręgu jasielskim 831 cyst., drohobyckim 3 570 cyst. i stanisławowskim 289 cyst. Z tych ilości na ropę marki podstawowej przypadało 2 770 cyst. i na marki specjalne 1 920 cyst.

Cena ropy marki podstawowej, zakupywanej przez Państwowe Zakłady Naftowe, wynosiła zł 1 210 za cysternę loco zbiorniki (w kwietniu zł 1 250). Produkcja gazowa wynosiła około 830 m³ na minutę. Za 1 m³ gazu w Boryslawiu płacono zł 4'56 (w kwietniu zł 4'75).

Rafinerie nafty przerobiły w miesiącu sprawozdawczym 4 755 cyst. ropy (w kwietniu 3 020 cyst.).

Wytworzono 4 369 cyst. różnych produktów naftowych (w kwietniu 2 716 cyst.), w tem (cystern): benzyn 853, nafty 1 274, olejów: gazowego i opałowego 1 056, olejów smarowych 586, parafiny i świec 222, innych produktów 378.

Wysłano do spożycia w kraju razem 1 906 cyst. (w kwietniu 2 155 cyst.), w tem (cystern): benzyn 585, nafty 464, olejów gazowego i opałowego 310, olejów smarowych 232, parafiny 71 i innych produktów naftowych 144.

Wysłano z rafinerii z przeznaczeniem na eksport razem 1 926 cyst. (w kwietniu 1 437 cyst.), w tem (cystern): benzyn 562, nafty 157, olejów gazowego i opałowego 443, olejów smarowych 351, parafiny 183 i innych produktów 230.

Zapasy produktów naftowych w rafineriach w dn. 31/V r. b. wynosiły ogółem 18 008 cyst. (w dn. 30/IV 17 222 cyst.), w tem (cystern): benzyn 2 287, nafty 1 576, olejów gazowego i opałowego 1 527, olejów smarowych 3 971, parafiny i świec 501, innych produktów naftowych 8 146.

Czynnych było 27 rafinerii. Liczba zatrudnionych robotników w końcu maja wynosiła 3 658 osób (w końcu kwietnia 3 790).

Zakłady gazolinowe w maju przerobiły 22 300 tys. m³ gazu; otrzymano gazolinę 360 cyst. (w kwietniu 357 cyst.); czynnych zakładów było 26; zatrudnionych robotników 350 osób.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY W MAJU 1933 R. —

W przemyśle łódzkim w okresie pierwszych 3 tygodni maja utrzymywała się w dalszym ciągu wysoka konjunktura, jaka nastąpiła w kwietniu po likwidacji 4-tygodniowego strajku. Ożywienie to miało swe źródło w ogołoceniu składów odbiorców hurtowych na miejscu i u kupców prowincjonalnych oraz w dalszej znżce kursu dolara, powodującej lokatę oszczędności w towarach. Poprawa sytuacji na rynku łódzkim wyraziła się zwiększeniem uruchomienia w przemyśle, zarówno wielkim, jak średnim i drobnym, oraz wydatnym wzrostem obrotów, zarówno w dziale przędzy, jak i tkanin.

Dopiero w ostatnim tygodniu miesiąca sprawozdawczego nastąpił zwrot, wyrażający się częściowym osłabieniem nastrojów na rynku. Zwrot ten miał swe źródło w następujących czynnikach: a) wystąpienie 11 firm z kartelu przedsiębiorców bawełnianych, które spowodowało chaotyczny wzrost uruchomienia przędzalni i zwiększenie zapasów przędzy, b) szybkie nasycenie rynku wobec nadmiernie silnego forsowania sprzedaży, c) spadek cen zbóż, powodujący osłabienie siły nabywczej ludności wiejskiej i d) niepomyślne warunki atmosferyczne w postaci utrzymujących się chłodnych pogód. Te momenty spowodowały, iż pod koniec miesiąca przemysł zaczął ograniczać rozmiary produkcji, które przez cały kwiecień i pierwsze 3 tygodnie maja stały wydatnie wzrastały.

Wyprodukowane na okres letniego sezonu zapasy towarów włókienniczych będą wyprzedane tylko wówczas, o ile utrzymująca się ostatnio na zachodzie fala upałów dotrze również i do Polski. O ile to nie nastąpi, wówczas obawiać się należy, że towary letnie ulegną zamrożeniu do przyszłorocznego sezonu letniego.

W wielkim przemyśle bawełnianym według danych Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim pracowało w I tygodniu maja 36 tys. robotników, w ostatnim zaś tygodniu 37'8 tys. W porównaniu z analogicznym okresem kwietnia oznacza to zwiększenie liczby zatrudnionych o 2 100. Jednocześnie zwiększył się bardzo poważnie procentowy stosunek liczby robotników, zatrudnionych przez pełne 6 dni w tygodniu. O ile w kwietniu 58% ogólnej liczby robotników wielkiego przemysłu bawełnianego pracowało przez 6 dni w tygodniu, o tyle w maju stosunek ten wzrósł do 85%. W analogicznym stosunku zwiększyła się ogólna liczba robotniko-dni,

przepracowanych w maju w wielkim przemyśle bawełnianym, a mianowicie do 786 152 robotniko-dni, t. j. o 140 tys. robotniko-dni więcej aniżeli w kwietniu. Zwiększyła się, wreszcie, ilość fabryk wielkiego przemysłu bawełnianego, pracujących przez pełne 6 dni w tygodniu.

Na rynku tkanin bawełnianych największe stosunkowo obroty uskuteczniano towarami wybitnie letnimi. Ceny towarów letnich kształtowały się naogół bez zmian. Starania producentów o podwyższenie cen nie doprowadziły do pozytywnych wyników, i zmuszeni oni byli nawet udzielić bonifikat swym odbiorcom za dokonane transakcje. Wyrazem poprawy sytuacji na rynku tkanin bawełnianych było natomiast polepszenie warunków pokrycia, zwiększył się bowiem bardzo poważnie udział pokrycia gotówkowego, a jednocześnie terminy weksli wykazywały tendencję skracania, kształtując się w granicach 30-60 dni. Zapasy towarów bawełnianych w fabrykach uległy wydatnej redukcji wobec zwiększonego zapotrzebowania odbiorców.

Na rynku przędzy bawełnianej sytuacja kształtowała się w maju niejednolicie. W I połowie miesiąca ceny przędzy zwiększyły się o ok. 10%, co pokrywało się naogół ze zwykłą ceną surowej bawełny na rynkach światowych pod wpływem spadku dolara. W II połowie miesiąca natomiast, pomimo trwającej haussy surowcowej, ceny przędzy bawełnianej obniżyły się o ok. 5%. Jednocześnie zaobserwować się dał wzrost zapasów, które w ciągu jednego tylko tygodnia zwiększyły się o przeszło 100 tys. kg. Powody tego zjawiska wyjaśniliśmy w wstępie. Ceny przędzy w ostatnim tygodniu maja kształtowały się następująco (w zł za 1 kg za gatunek Prima): Nr. 16/1 — 3,29, Nr. 20/1 — 3,56, Nr. 24/1 — 3,74, Nr. 26/1 — 3,92, Nr. 32/1 — 4,49, Nr. 20/2 — 4,18, Nr. 24/2 — 4,36, Nr. 32/2 — 5,34, Nr. 40/2 — 5,96.

W wielkim przemyśle wełnianym nastąpiło również zwiększenie liczby zatrudnionych robotników, których pod koniec maja było 11 800. Wzrosła też liczba przepracowanych robotniko-dni do 236 187, t. j. o blisko 14 tys. więcej, aniżeli w kwietniu. Zwiększył się, wreszcie, stosunek procentowy liczby robotników, zatrudnionych przez pełne 6 dni w tygodniu, dochodząc do 70% ogólnej liczby robotników.

Na rynku tkanin wełnianych sytuacja kształtowała się pomyslnie przez cały maj. Rozmiary transakcji sprzedażnych były stosunkowo wyższe aniżeli na rynku tkanin bawełnianych. Ceny towarów czesankowych zwiększyły się w tym samym stosunku, w jakim wzrosły ceny surowej wełny i przędzy czesankowej. W dalszym ciągu cieszyły się największym popytem letnie tkaniny czesankowe damskie, których zapasy w fabrykach ograniczone zostały do minimum. Warunki pokrycia nie uległy zmianie; zasadniczo obowiązywało pokrycie gotówkowe, względnie krótkoterminowe weksle. Dość duże zapotrzebowanie panowało na letnie towary ubraniowe męskie.

Na rynku przędzy czesankowej sytuacja kształtowała się pod wpływem zwiększonych obrotów w dziale tkanin. Obroty osiągnęły niezwykle wysoki poziom, nienotowany od 4 lat. Rozmiary sprzedaży na rynku wewnętrznym wyniosły 845 724 kg, co w porównaniu z majem 1932 r. oznacza wzrost o niemal 100%. Zapasy przędzy czesankowej wykazały dalszy spadek i wyniosły 1 401 493 kg, t. j. o blisko 100 tys. kg mniej aniżeli w kwietniu. Ceny przędzy czesankowej zwiększyły się w tym samym stosunku, w jakim wzrosły ceny surowej wełny. Wyniosły one pod koniec maja — we fr. szw. za 1 kg: Nr. 40/2 A — 6,69, Nr. 56/2 AI — 7,77, Nr. 20/1 DE — 3,26, Nr. 22/2 tryk. CD — 4,46. Warunki pokrycia nie uległy zmianie. Większość przedziałów czesankowych pracowała przez 6 dni w tygodniu.

W przemyśle dzianym nastąpiło również zwiększenie zapotrzebowania, które objęło wszystkie gatunki towarów letnich. Pod względem rozmiarów zapotrzebowanie tegoroczne waha się w granicach obrotów z 1932 r. Ceny kształtowały się mocniej przy krótszych terminach pokrycia wekslowego.

Wysoka koniunktura panowała w przemyśle pończosznym, co jest zjawiskiem o tyle charakterystycznym, że zazwyczaj o tej porze większość fabryk była już unieruchomiona, gdyż następował okres międzysezonowy. Wysokie uruchomienie przemysłu pończosznego w r. b. pozostaje w związku z niezaspokojonym po strajku głodem towarowym i zwiększoną tendencją cen wobec haussy surowcowej. W związku z zwiększonym zapotrzebowaniem na towary — składy fabryczne są całkowicie opróżnione, a ceny kształtują się bardzo mocno. Lwia część fabryk, produkujących pończochy kotonowe, pracowała na 2 i 3 zmiany. Ceny przędzy trykotażowej w II połowie maja kształtowały się następująco (w zł za 1 kg): Nr. 20 z baw. eg. — 4,18, Nr. 24 z baw. am. — 3,78, Nr. 24 z haw. eg. — 4,36, Nr. 32 z baw. am. — 4,49, Nr. 32 z baw. eg. — 5,07.

W przemyśle sztucznego jedwabiu zauważyć się dał silny brak przędzy w związku z przedłużającym się unieruchomieniem Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu.

W przemyśle obuwia gumowego sytuacja w porównaniu z kwietniem nie uległa wydatniejszym zmianom.

W średnim przemyśle włókienniczym na podstawie danych Krajowego Związku Przemysłu Włókienniczego pracowało ogółem 10 411 robotników, zatrudnionych w 93 fabrykach. Oznacza to bardzo wydatną poprawę uruchomienia, które osiągnęło rozmiary nieco wyższe aniżeli w 1932 r. Również i tu uległa zwiększeniu liczba fabryk, pracujących przez 6 dni w tygodniu, do 65, i liczba robotników, pracujących przez pełne 6 dni, do 9 603. Blisko połowa fabryk pracowała na 2 zmiany.

Farbiarnie i wykończalnie łódzkie przez cały maj pracowały bardzo intensywnie, przechodząc w lwiej części na 6 dni pracy w tygodniu. Ogółem zatrudniały one ok. 4 tys. robotników.

Wyrazem poprawy sytuacji na rynku łódzkim było również ożywienie rynku pieniężnego. Po raz pierwszy od szeregu miesięcy ujawniło się poważne ożywienie, wyrażające się wzrostem transakcji dyskontowych, skutkiem dopływu pewnej ilości pierwszorzędnych weksli oraz bardzo znacznej liczby materiału drugorzędnego, nadającego się do dyskonta prywatnego. Zaofiarowanie gotówki dla przeprowadzania możliwych transakcji było przez cały maj aż nadto dostateczne.

W przemyśle bielskim rozmiary transakcji w okresie całego maja były stosunkowo niewielkie. Dodatkowe zamówienia dla fabryk na towary letnie napływały w niewielkich rozmiarach. W związku z tem nastąpiło częściowe osłabienie ruchu w fabrykach sukna oraz tkalniach czesankowych, powodując zmniejszenie ilości zatrudnionych robotników i przepracowanych robotniko-godzin. Pod koniec miesiąca sprawozdawczego nastąpiła częściowa poprawa sytuacji pod wpływem podejmowania produkcji przez fabryki sukna i tkalnie już na tegoroczny sezon zimowy. Również i w eksporcie nastąpiło osłabienie. Zamówienia napływały w ograniczonych ilościach. Ostatnio zrealizowali eksporterzy bielscy szereg intensywnych poczynań, zmierzających do uzyskania większych zamówień na rynkach Bliskiego Wschodu. Na rynkach tych obok dotychczasowej konkurencji angielskiej, kalkulującej ceny w granicach o 5-10% niższych od towaru bielskiego, pojawiła się konkurencja japońska, opierająca się wyraźnie na dumpingu bardzo niskich kosztów produkcji. Celem przeciwstawienia się tej konkurencji przeprowadzane są obecnie na terenie przemysłu bielskiego badania kalkulacyjne, zmierzające do ustalenia czynników, które umożliwiłyby zbyt towarów bielskich.

W przemyśle białostockim sytuacja kształtowała się bez większych zmian.

M. K.

EKSPORT WŁÓKIENICTWA ŁÓDZKIEGO W MAJU 1933 R. — Według danych Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego w Łodzi — łódzki eksport włókienniczy w maju r. b. przedstawiał się następująco: wywieziono tkanin bawełnianych białych 623 kg za zł 4 022, tkanin bawełnianych barwionych 43 561 kg za zł 183 644, tkanin półwełnianych barwionych 11 046 kg za zł 60 234, tkanin wełnianych barwionych 59 242 kg za zł 143 179, tkanin bawełnianych dzianych barwionych 8 840 kg za zł 95 942, tkanin dzianych z jedwabiu sztucznego 54 kg za zł 1 130, tkanin dzianych wełnianych barwionych 396 kg za zł 9 936, koszul bawełnianych miękkich 98 661 kg za zł 858 596, odzieży 138 572 kg za zł 673 942, tkanin filcowych wełnianych metrowych barwionych 2 488 kg za zł 25 645, stożków do kapeluszy 253 kg za zł 3 717, przędzy bawełnianej barwionej 16 258 kg za zł 28 603, przędzy wigonjowej barwionej 10 560 kg za zł 74 440, przędzy wełnianej z domieszką przędzy bawełnianej 319 kg za zł 1 517, przędzy wełnianej niebarwionej 104 165 kg za zł 944 846.

Eksport ten według krajów przeznaczenia przedstawiał się następująco (w tys. zł): Palestyna 19, Rumunia 83, Jugosławia 18, Austria 13, Holandia 886, Chiny 143, Indie 5, Szwajcaria 24, Niemcy 39, Anglia 700, Belgia 32, Norwegia 2, Afryka 38, Nat. 1, Ameryka 3, Persia 106, Włochy 5, Syria 14, Japonia 2, Mandżuria 150, Irlandia 1, Marokko 31, Szwecja 1, Algier 1, Malta 3, Tunis 19, Francja 11, Rosja 1. Ogółem eksport wyniósł 495 859 kg łącznej wartości zł 3 111 148. W porównaniu z kwietniem oznacza to wzrost o blisko 190 tys. kg łącznej wartości ok. zł 1,3 miljn. Jeszcze silniej eksport ten wzrósł w porównaniu z majem 1932 r., o ile chodzi o dane ilościowe. Wzrost eksportu zauważyć się daje, jeżeli chodzi o poszczególne artykuły, w dziale koszul, gotowej odzieży i przędzy czesankowej. Dodatkiem zjawiskiem jest niewątpliwie fakt, że ten dość poważny wzrost eksportu tylko częściowo ma charakter sezonowy. Wzrost tego wywozu pozostaje w związku raczej z szeregiem poczynań o charakterze pionierskim, których

realne wyniki uzewnętrzniły się stosunkowo dość szybko. Nadmienić jednak przytem należy, że poczęści ten wzrost wywozu pozostawał w związku z pogłoskami o zmianie systemu zwrotu ceł przy wywozie włókienniczym. Pogłoski te skłoniły eksporterów łódzkich do zwiększonego uzupełnienia swych składów towarowych w Anglii i Holandji.

Jeżeli chodzi o wzrost eksportu pod względem krajów przeznaczenia, to podkreślić należy zwiększenie się udziału Chin, bardzo poważny wzrost tranzakcji na rynku perskim oraz na niektórych rynkach Bliskiego Wschodu. Szczególnie dodatkiem zjawiskiem jest systematyczny wzrost wywozu włókienniczego do Afryki Północnej.

Na pierwszych miejscach w szeregu odbiorców produkcji włókienniczej Łódzi figurują znowu Anglia i Holandia. W szczególności pocieszający jest fakt wzrostu eksportu włókienniczego na rynek holenderski z uwagi na szalone trudności, jakie panują na tym rynku, obwarowanym barjerami kontyngentowymi i zakazami przywozu. Mniej pomyślnie kształtuje się sytuacja na rynku francuskim, gdzie wywóz jest w dalszym ciągu stosunkowo niewielki. Szczególne zaniepokojenie eksporterów łódzkich budzi fakt zatrzymania olbrzymich transportów konfekcji na komorach

celnych we Francji. Towary te, których wartość sięga bardzo poważnych sum, znalazły się tam naskutek zamknięcia w swoim czasie granicy dla naszej konfekcji przez Rząd francuski. Na podstawie porozumienia czynników miarodajnych zatrzymane towary miały być wpuszczone do Francji w 2 partjach w maju i czerwcu. Dotychczas jednak ani jedna z tych partji nie została do Francji wpuszczona, co powoduje dla eksporterów łódzkich bardzo wielkie straty.

Jeżeli chodzi o możliwości rozwoju eksportu włókienniczego, to zwrócić należy uwagę na rokowania, prowadzone z przedstawicielami „Sowpoltorgu” w Łodzi. Dotychczas zawarto szereg mniejszych tranzakcji, obejmujących tkaniny i przędzę, jednak według oświadczeń zainteresowanych sfer, możliwości w tym kierunku uległy ostatnio bardzo poważnemu zwiększeniu. Analogicznie prowadzone były pertraktacje w sprawie wywozu włókienniczego do niektórych państw Ameryki Południowej. Możliwości plasowania towarów włókienniczych na tych rynkach są bardzo znaczne, i jedynie stosunkowo małej aktywności dotychczasowej eksporterów przypisywać należy niewielkie rozmiary wywozu na te rynki.

M. K.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

DZIAŁALNOŚĆ KOMITETU PAŃSTWOWYCH OCEN MASŁA I SERÓW.

— Dn. 21/VI 1933 r. upłynął 5-letni okres istnienia i działalności Komitetu Państwowych Ocen Masła i Serów.

Pobieżny chociażby rzut oka na ubiegły okres pozwala na

stwierdzenie, że działalność ta okazała się celową i dała pozytywne rezultaty. Poniżej podajemy zestawienie wyników ocen masła w okresach 1928/30 i 1931/32 dla ocen okręgowych i w okresach 1929/30 i 1932 dla ocen powszechnych:

Rok	Rodzaj oceny	Ilość ocen	Ilość prób	Przeciętnie prób na ocenę	IA — Wyborowe		IB — B. dobre		II — Dobre		III — Średnie		IV — Złe	
					Ilość prób	%	Ilość prób	%	Ilość prób	%	Ilość prób	%		
Okręgowe:														
1928/30		19	1 188	62.5	4	0.3	81	6.8	498	41.9	537	45.2	68	5.7
1931/32		16	980	61.2	3	0.3	162	16.5	512	52.2	285	29.2	18	1.8
Powszechne:														
1929/30		2	347	174	—	—	16	4.6	153	44.1	166	47.9	12	3.5
1932		1	188	188	—	—	20	10.7	100	53.1	67	35.7	1	0.5

Zestawienie porównawcze liczb 2 wyżej uwidoczniionych okresów wskazuje, że udział mleczarni w ocenach utrzymuje się w jednakowej mniej więcej wysokości. Jeśli się zważy, że okres drugi jest jednocześnie okresem, w którym przemysł mleczarski odczuwa niezmiernie dotkliwie znaczny spadek cen na masło i kiedy musi walczyć z dużymi trudnościami finansowymi, to nie zmniejszająca się frekwencja mleczarni w ocenach, w których zwykle połączony jest udział z wydatkami, wyraźnie świadczy, że instytucja ocen uzyskała już sobie prawo obywatelstwa, i działalność Komitetu znajduje zrozumienie wśród ogółu mleczarni.

Zebrań w związku z ocenami materiały statystyczne, dotyczące stanu i warunków produkcji nabiałowej w kraju, zarejestrowane wyniki ocen w okresie trwałości i jakości produkowanego masła, są stale opracowywane przez Komitet i publikowane w sprawozdaniach, będąc cenną wskazówką dla ogółu mleczarni w ich pracy.

Materiały te z okresu 1928/30 w zestawieniu krytycznym zostały już opublikowane. W publikacje tej („Komitet Państwowych Ocen Masła i Serów” Nr. 1) zostały obszernie omówione najpowszelej spotykane wady i niedomagania produkcji nabiałowej, przyczem wskazano również drogi ewentualnej naprawy scharakteryzowanych wad i usterek.

Niezależnie od periodycznie ukazujących się publikacji, mleczarnie, biorące udział w ocenie, otrzymują rezultaty oceny ze wskazaniem najważniejszych wad, ujawnionych w produkcji. Oceny, zarówno okręgowe, jak i powszechne, odbywają się publicznie i dostępne są nie tylko tym członkom organizacji mleczarskich, którzy czynni są jako rzeczoznawcy, lecz również i delegatom tych organizacji w charakterze obserwatorów.

W ten sposób nie tylko mleczarnie, biorące udział w ocenie, ale i cały ich ogół, należący do organizacji spółdzielczych, może być dokładnie instruowany w zakresie podnoszenia jakości przerobu.

Ze metoda ta okazała się słuszną, świadczy uwidoczniiony w powyżej podanym zestawieniu poważny wzrost masła wyższych gatunków (z 49% do 68%) i spadek kategorii masła gatunków niższych (z 51% do 32%).

Ostatni rok, który charakteryzuje zupełnie zanik eksportu masła z Polski, w znacznym stopniu osłabił wysiłki poszczególnych mleczarni w kierunku dalszej poprawy wytwarzanego przez nie produktu. W bieżącym sezonie eksportowym będziemy najprawdopodobniej eksportowali masło, i konieczność konkurowania jakością towaru na międzynarodowych rynkach mleczarskich niewątpliwie ponownie skłoni mleczarnie do dalszych wysiłków nad doskonaleniem produkcji, w czem wskazówki, uzyskane przy ocenach, będą niezmiernie pomocne.

W związku z wznowionym eksportem, Komitet Państwowych Ocen Masła i Serów nosi się z zamiarem zrealizowania w r. b. projektu zorganizowania oceny masła eksportowego. Masło, dostarczone na ocenę masła eksportowego (w opakowaniu beczkowym, a nie, jak przy ocenach normalnych, w próbkach 2-kilogramowych), oceniane będzie zgodnie z wymogami gatunkowania masła pod względem jakości — na rynkach odbiorczych.

Wyniki takiej oceny stanowiąc będą cenny materiał dla opracowania polskiego standardu masła eksportowego, którego wprowadzenie z chwilą ewentualnego rozszerzenia się możliwości eksportowych niewątpliwie stanie się aktualnym.

Niezależnie od pracy nad poprawą jakości masła, w działalności Komitetu Państwowych Ocen Masła i Serów należy odnotować prace w dziedzinie serowarstwa, aczkolwiek w skromniejszym zakresie. W okresie 1932 r. przeprowadzono 3 oceny serów, na których oceniono 19 prób serów. Z tej ilości do wyborowych zaliczono 1 próbkę (5.2%), do bardzo dobrych 7 (36.9%), do dobrych 7 (36.9%) i do złych 4 próbki (21%).

E. W.

STAN ZASIEWÓW W POCZĄTKU CZERWCA 1933 R.—

Stan zasiewów głównych ziemiopłodów, ustalony na podstawie sprawozdań korespondentów rolnych Gł. U. Stat., przedstawiał się przeciętnie dla całej Polski w stopniach kwalifikacyjnych następująco:

	1933	1933	1932
	5/VI	15/V	5/VI
Pszenica ozima . . .	3:3	3:4	3:2
" jara . . .	3:1	3:2	3:4
Żyto ozime . . .	3:4	3:3	3:2
" jare . . .	2:7	3:0	3:1
Jęczmień ozimy . . .	3:1	3:1	3:3
" jary . . .	2:9	3:1	3:5
Owies . . .	2:8	3:0	3:4
Ziemiaki . . .	2:8	.	3:3

W II połowie maja oraz w pierwszych dniach czerwca stan zasiewów, zarówno ozimych, jak i jarych, nieznacznie się pogorszył w stosunku do stanu zasiewów z I połowy maja. Wyjątek jedynie stanowi żyto ozime, którego stan uległ polepszeniu.

Na pogorszenie stanu zasiewów wpłynęła przede wszystkim niedostateczna ilość wilgoci oraz brak ciepła i słońca. O niedostatecznej ilości wilgoci w roli w okresie sprawozdawczym donoszą z woj.: poznańskiego, krakowskiego, lwowskiego, kieleckiego oraz z zachodniej części woj. lubelskiego. W województwach tych z powodu suszy i chłódów ucierpiały największej zboża jare, buraki i koniczyzny. Nadmiar wilgoci odnotowano w województwie wileńskim. Zanotowano nocny przymrozek z dn. 4 na 5/VI, który uszkodził bardzo warzywa oraz ziemniaki.

Korespondenci stwierdzają znaczne uszkodzenia drzew owocowych z powodu wystąpienia gąsienic. Z południa kraju donoszą o wystąpieniu rdzy na pszenicy ozimej.

Kwitnienie żyta miało w większości wypadków przebieg pomyślny. W woj. śląskim i kieleckim sianokosy już się rozpoczęły.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

HANDEL ZAGRANICZNY W MAJU 1933 R. — W maju w porównaniu z kwietniem import nieznacznie spadł, eksport zaś wzrósł, co uznać należy, w pewnym przynajmniej stopniu, za wyrównanie biegunowo odmienną dynamikę liczb tych w okresie marzec—kwiecień r. b., a więc za zjawisko poniekąd statystycznej natury. Obserwując w rzucie ogólnym miesięczne bilanse handlowe za r. b., stwierdzić możemy ich względne ustabilizowanie się, zarówno w imporcie, jak i eksporcie; stwierdzenie to jednak wymagać będzie korektywy, gdy uwzględnimy działanie czynnika sezonowego. W liczbach bezwzględnych bilanse te przedstawiały się następująco (w miljn. zł):

	1933	Import	Eksport	Saldo
Styczeń	1933	64.7	71.4	+ 6.7
Luty	"	55.9	66.3	+ 10.4
Marzec	"	59.0	75.4	+ 16.4
Kwiecień	"	65.6	70.5	+ 4.9
Maj	"	64.1	73.9	+ 9.8

Też same liczby po wyeliminowaniu sezonowości, a więc uzyskując charakter poniekąd wskaźnikowy, przedstawiają się odmiennie, również ujawniając stabilizację wywozu, natomiast przywóz okaże się wyraźnie i konsekwentnie niższym (w miljn. zł):

	1933	Import	Eksport	Saldo
Styczeń	1933	69.9	77.4	+ 7.5
Luty	"	67.3	75.1	+ 7.8
Marzec	"	62.4	81.3	+ 18.9
Kwiecień	"	60.8	76.2	+ 15.4
Maj	"	57.1	77.6	+ 20.5

Stabilizacja wywozu jest rezultatem — jak to parokrotnie na tem miejscu zaznaczono — wyrównywania się 2 sił przeciwstawnych, t. j. rosnącej ruchliwości eksportera i rosnących zagranicznych utrudnień importowych. Natomiast spadek przywozu nie jest rezultatem żadnych posunięć polityczno-gospodarczych, czy też zmian w napięciu działalności handlowej, a wprost wynika z kształtowania siły kupczej kraju, osłabionej w ostatnich miesiącach w związku z pogorszeniem się sytuacji na rynku pieniężnym. Szczególnie silny wyraz znajduje to w utrzymywaniu się salda na stosunkowo wysokim poziomie.

Tem samem trudno jest ustalić jakiegokolwiek wnioski co do kształtowania się przywozu w najbliższym czasie, o ile zagadnienie ma być rozważane w płaszczyźnie obrotu towarowego. Porównanie importu majowego z kwietniowym wykazuje, iż ważna grupa artykułów spożywczych utrzymała się na poziomie niezmiennym, o ile wyeliminować przywóz tytoniu, mający charakter specyficzny; przywóz surowców wykazał naogół spadek (z wyjątkiem bawełny), który mniej wyraźnie objawił się również w wyrobach gotowych; natomiast charakterystyczny jest wzrost przywozu wyrobów z metali, maszyn, przyrządów i materiałów elektrotechnicznych, a więc artykułów inwestycyjnych. Zmiany te, jak i sytuacja rynku pieniężnego, nie dają żadnych podstaw do przypuszczenia, aby w najbliższym czasie import miał się okazać większym niż $\text{zł } 60 \div 65$ miljn., t. j. ponad liczbę, uważaną za poziom wegetacyjny.

Jeżeli założenie to jest słuszne, salda bilansów handlowych w nadchodzących miesiącach zależeć będą od kształtowania się wywozu. Struktura towarowa wywozu w kwietniu i maju r. b. kształtowała się następująco (w miljn. zł):

	Kwiecień	Maj
Prod. spożywcze	18.7	22.0
Zwierzęta	1.2	0.9
Prod. zwierzęce	2.1	2.4
Mat. drzewne	13.2	14.2
Rośliny i części	3.6	1.7
Mat. budowlane	0.3	0.3
Paliwa	12.7	14.4
Gumelastyka	0.2	0.2
Materj. chemiczne . . .	3.1	2.1
Metale i wyroby	9.8	10.5
Maszyny	0.7	0.5
Papier	0.3	0.3
Mat. i wyr. włókniste . .	2.5	2.4
Odzież i konfekcja . . .	1.2	1.2

Co do przewidywań na czerwiec, w dziale artykułów spożywczych i zwierząt można się liczyć ze zwykłą wywozu jaj i żywca, ale ze spadkiem wywozu mięsa i bekoniów, rezultaty więc tej grupy zależeć będą od wywozu zbóż, nie zapowiadającego się pomyślnie. Wywóz spożywczy więc zapewne nie podniesie się. Spadkowo ukształtuje się wywóz pierza, nasion, paliw, chemikaliów, tkanin; utrzyma się na niezmiennym poziomie wywóz materiałów drzewnych, papieru, półfabrykatów włókienniczych; wzrostu spodziewać się można odnośnie skór, wyrobów hutniczych, niektórych wyrobów drzewnych. W sumie prawdopodobniejsze jest zwiększenie się wywozu czerwcowego w porównaniu z majowym aniżeli spadek, a tem samem spodziewać się można poprawy salda bilansu handlowego. Oczywiście w rozważaniach tych abstrahujemy zupełnie od wypadków handlowo-politycznych. W obliczu prac międzynarodowych, toczących się w Londynie, nastąpić może narazie conajwyżej wzmocnienie utrudnień przywozowych, wbrew przyjętemu przez liczne państwa rozejmowi celnemu, który obchodzony może być przy pomocy bardzo licznych sposobów. Ostatnio mamy do czynienia z generalną zwykłą cel w Austrii i reformą taryfy celnej w Czechosłowacji, idącą w kierunku bardzo poważnej zwykły ochrony celnej. Rezultaty tych posunięć z całą wyrazistością odbiją się dopiero w lipcu, czerwiec natomiast odczuje zwykły celne francuskie, ukryte pod nazwą opłat od pozwoleń przywozu. Od strony więc wypadków handlowo-politycznych nastąpić mogą w najbliższym czasie jedynie utrudnienia wywozowe.

J.

TARGI I WYSTAWY

ZAMKNIĘCIE XIII TARGÓW WSCHODNICH. — Dn. 18/VI o g. dz. 8 wieczorem nastąpiło zamknięcie tegorocznych XIII Targów Wschodnich, zorganizowanych obecnie, jak wiadomo, przez Lwowską Izbę Przemysłowo-Handlową.

Mimo kryzysu gospodarczego, tegoroczne Targi lwowskie naogół się powi dły. Ogółem zwiedziło Targi około 75 tys. osób, z czego ostatni dzień, rekordowy, przyniósł liczbę ponad 10 tysięcy.

Kupcy i przemysłowcy, wystawiający na Targach, poczynili szereg transakcji. Szczególnie udatnych interesów dokonano w przemyśle włókienniczym, metalowym, meblarskim, galanterji i w dziedzinie wyrobów ludowych. M. in. wysprzedane zostały w zupełności wystawione na Targach kilimy. Korzystne tranz-

akcje przeprowadzili też wystawcy zagraniczni, szczególnie Austriacy i Czechosłowacy.

Charakterystyczne jest, iż gros i teresów zawarto w ostatnim dniu Targów.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 1 do 15 czerwca r. b. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	1 ÷ 8 VI	9 ÷ 15 VI	Wzrost (+) %
Pszennica			
Warszawa . . .	34'66½	36'75	+ 6.0
Poznań . . .	32'10	34'10	+ 6.2
Lwów . . .	29'00	31'41	+ 8.3
Przeciętna . . .	31'92	34'08	+ 6.8
Żyto			
Warszawa . . .	17'50	19'75	+ 12.8
Poznań . . .	16'87½	16'97	+ 0.5
Lwów . . .	15'94	16'50	+ 3.5
Przeciętna . . .	16'77	17'74	+ 5.6
Owies			
Warszawa . . .	14'25	15'31	+ 7.4
Poznań . . .	12'00	12'70	+ 5.8
Lwów . . .	10'75	10'75	—
Przeciętna . . .	12'33	12'92	+ 3.7
Jęczmień browarowy			
Warszawa . . .			
Poznań . . .	nie notowany		
Lwów . . .			
Przeciętna . . .			
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	14'75	15'25	+ 3.4
Poznań . . .	14'31	14'31	—
Lwów . . .	13'50	13'50	—
Przeciętna . . .	14'81½	14'35	+ 1.1

— Na rynkach zbóż chlebowych panuje w dalszym ciągu tendencja zwykła; podaż zmniejszona, usposobienie naogół spokojne. Okres sprawozdawczy (od 12 do 17 czerwca) w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego przyniósł ogólną zwykłą przeciętnie o 3 ÷ 5%. Na giełdzie warszawskiej ceny wszystkich gatunków pszenicy wzrosły o zł 1'00, żyta i wszystkich gatunków mąki żytniej o zł 1'00, jęczmienia o zł 0'50, owsa o zł 0'50 ÷ 0'75, otrębów żytnich o zł 0'50, wszystko na 100 kg. Bez zmiany pozostały ceny mąki pszennej we wszystkich gatunkach i otrąb pszennych. Na giełdzie poznańskiej pszenica podniosła się o zł 1'50, żyto o zł 0'75, owies o zł 0'50, mąka pszenna o zł 0'25, — żytnia o zł 2'50, otręby pszenne o zł 0'50 i otręby żytnie o zł 1'00, wszystko na 100 kg; jęczmień bez zmiany. Na giełdach prowincjonalnych tendencja utrzymana. Giełda gdańska w okresie sprawozdawczym — bez notowań.

Warszawa. — Ceny według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona, jara, szklista 775 g/l 38'00 ÷ 39'00 (37'00 ÷ 38'00), — dworska jednolita 742 g/l 37'00 ÷ 38'00 (36'00 ÷ 37'00), — zbierana 731 g/l 36'00 ÷ 37'00 (35'00 ÷ 36'00), żyto standard I 700 g/l 19'50 ÷ 20'00 (18'50 ÷ 19'00), — standard II 687 g/l bez obrotów (bez obrotów), jęczmień browarowy 689 g/l bez obrotów (bez obrotów), — prze-miałowy 15'00 ÷ 15'50 (14'50 ÷ 15'00), owies jednolity 468 g/l 15'75 ÷ 16'25 (15'00 ÷ 15'50), — zbierany 438 g/l 15'00 ÷ 15'50 (14'50 ÷ 15'00), mąka pszenna I gat. „luksusowa” 45% 57'00 ÷ 62'00 (57'00 ÷ 62'00), — pszenka I gat. 65% 52'00 ÷ 57'00 (52'00 ÷ 57'00), — pszenka II gat. 20% po luksusowej 47'00 ÷ 52'00 (47'00 ÷ 52'00), — pszenka III gat. „poślednia” 22'00 ÷ 32'00 (22'00 ÷ 32'00), żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 31'00 ÷ 33'00 (30'00 ÷ 32'00), — żytnia sitkowa II gat. po 55% 23'00 ÷ 25'00 (22'00 ÷ 24'00), — razowa 95% 23'00 ÷ 25'00 (22'00 ÷ 24'00), otręby pszenne szale 11'50 ÷ 12'50 (11'50 ÷ 12'50), — pszenne średnie 10'50 ÷ 11'50 (10'50 ÷ 11'50), — żytnie 11'50 ÷ 12'50 (11'00 ÷ 12'00).

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

Poznań. — Ceny według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 34'00 ÷ 35'00 (32'50 ÷ 33'50), żyto 17'50 ÷ 17'75 (16'75 ÷ 17'00), jęczmień prze-miałowy 643 ÷ 662 g/l 14'25 ÷ 14'75 (14'25 ÷ 14'75), — 681 ÷ 691 g/l 14'75 ÷ 15'50 (14'75 ÷ 15'50), owies 12'75 ÷ 13'25 (12'25 ÷ 12'75), mąka pszenna 65% owa wraz z workiem 52'00 ÷ 54'00 (51'75 ÷ 53'75), — żytnia 65% owa wraz z workiem 27'00 ÷ 28'00 (24'50 ÷ 25'50), otręby pszenne grube 10'75 ÷ 11'75 (10'25 ÷ 11'25), — pszenne średnie 9'50 ÷ 10'50 (9'00 ÷ 10'00), — żytnie 10'75 ÷ 11'50 (9'75 ÷ 10'50).

CHMIEL

— Na rynku chmielu tendencja była bardzo mocna ze względu na duże zainteresowania się chmielem w Ameryce Północnej. Chmiel ze zbiorów 1928, 1929 i 1930 r. uważany dotąd za nieużyteczny, obecnie jest poszukiwany na eksport. Ceny silnie zwyżkują, przy zupełnym braku towaru.

Lwów. — Ceny orientacyjne — w zł za 50 kg: chmiel ostatniego zbioru 600'00, — ze zbioru 1931 r. na eksport 140'00 ÷ 180'00, — ze zbiorów 1928, 1929 i 1930 r. na eksport 30'00 ÷ 70'00.

PRZETWORY ZIEMNIACZANE

— Ceny przetworów ziemniaczanych w okresie sprawozdawczym podniosły się dość znacznie w porównaniu do ostatnich notowań: syropy i cukry zwykłowały o zł 5'00, a karmel o zł 10'00 na 100 kg.

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg, netto franco stacja Luboń wraz z beczką o pojemności 250 ÷ 300 kg (przy mniejszych beczkach przy odbiorze syropu dolicza się do każdego 100 kg, jeżeli chodzi o beczki 150 ÷ 200 kg — zł 2'25, — beczki 100 ÷ 150 kg — zł 4'50 i beczki 50 ÷ 100 kg — zł 6'75; w nawiasach podane są ostatnie notowania): specjalny syrop cukierkowy „Słońce” względnie „Korona” 45° w ładunkach od 5 t wwyż 50'00 (45'00), — 43° 48'00 (43'00), cukier gronowy biały w blokach 45'00 (40'00), — w skrzyniach 46'00 (41'00), syrop gronowy żółty w blokach 44'00 (39'00), — w skrzyniach 45'00 (40'00), syrop deserowy 48'25 (46'00); przy dostawach 2½ ÷ 5 tonn ceny są odpowiednio wyższe o zł 2'00, przy dostawach poniżej 2½ tonn — o zł 4'00; karmel zwykły i do piwa franco stacja odbiorcza 130'00 (120'00).

CHEMIKALJA

— Ceny chemikalij na rynku bydgoskim w okresie sprawozdawczym w porównaniu z ostatnimi notowaniami nie uległy żadnym zmianom z wyjątkiem witrjolu miedz. 98 ÷ 100°, którego cena podniosła się o zł 6'00 na 100 kg

Bydgoszcz. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg (w nawiasach podane są ostatnie notowania): dwuwęglan sodu 58'00 (58'00), kwas mrówczany 85% czysty 380'00 (380'00), antychlor w perełkach 80'00 (80'00), cukier ołowiany biały kryst. 310'00 (310'00), minja ołow. ang. czysta 165'00 (165'00), boraks krystaliczny 155'00 (155'00), boraks w proszku 160'00 (160'00), bromek potasu 620'00 (620'00), bromek soda 660'00 (660'00), chlorek cynku c. em. czysty 98 ÷ 100% 460'00 (460'00), sól glauberska kryst. 18'00 (18'00), kalium permanganicum 400'00 (400'00), dwuchromian potasu czysty 375'00 (375'00), węglan potasu czysty 210'00 (210'00), witrjól miedz. 98 ÷ 100° 128'00 (122'00), naftalina biała w łuskach 71'00 (71'00), szkło wodne 38 ÷ 40° 30'00 (30'00), kwas szczawowy 270'00 (270'00), kwas siarczany 66 Bē 24'00 (24'00), kwas solny 19 ÷ 21° wolny od arsenu i żelaza 17'50 (17'50), siarczan sodu 60 ÷ 62° 18'00 (18'00), amoniak 0'910 60'00 (60'00), azotan baru 240'00 (240'00), biel cynkowa 72'00 (72'00), kwas azotowy 41 ÷ 42 Bē 75'00 (75'00), kwas winny w kryształkach 640'00 (640'00), kwas winny w proszku 640'00 (640'00), sól gorzka 45'00 (45'00).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 12 do 17 czerwca 1933 r.

— W okresie sprawozdawczym na giełdzie warszawskiej obroty akcjami były nieco większe; w poszukiwaniu były akcje grupy fabryk metalowych. Tendencja niejednolita. W porównaniu z notowaniami okresu poprzedniego Bank Polski osiągnął zwykłą o zł 1'75, Lilpop po obciążeniu kuponu spadł o zł 2'00. Starachowice straciły na kursie zł 0'50, a akcje Warsz. Tow. Fabryk Cukru bez zmiany.

Tranzakcje akcjami na giełdach prowincjonalnych — minimalne.

Giełda krakowska notowała Bank Polski po kursie o zł 1'00 wyższym; Zieleniewski po zł 6'75 ÷ 7'00. Giełda poznańska obrała Bankiem Polskim po kursie dotychczasowym. Giełda lwowska bez notowań.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy w zł	Kurs najniższy za akcję	Kurs w dn. 17/VI
Bank Polski	zł 100	76'00	74'50	75'50 ÷ 76'00
Lilpop	zł 25	9'60	9'00	9'50
Starachowice	zł 50	9'00	9'00	—

Warsz. Tow. Fabr.
Cukru zł 100 19'00 19'00 —

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w zł): Bank Polski 74'50, Zieleniewski 6'75 ÷ 7'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym zupełnie nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (maksimum i minimum — w zł ; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 73'00 (71'00 ÷ 73'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

WYNIKI KONKURSU NA WYNAZDKI PRACOWNIKÓW P. K. P. — Przyjętym zwyczajem odbył się w kwietniu r. b. VIII konkurs na wynalazki z dziedziny kolejnictwa pracowników P. K. P. Pozpatrzono 79 wynalazków i wniosków, zgłoszonych przez 48 pracowników P. K. P. Przyznano nagrody za 26 prac, uznanych za pożyteczne, w kwocie od zł 600 do 100 każda. Nagrody dotyczą wynalazków z dziedziny najrozmaitszych, od przyrządów do badań psychotechnicznych, konstrukcji do samoczynnego smarowania osi i montowania dźwigni zwrotnicowych, projektu pieca do topienia metali aż do projektu nowych klódek plombowanych do wagonów, klucza do wkrętów podkładowych i sposobu wykorzystania starych węzłów gumowych od hamulców powietrznych.

Organizacja dorocznych konkursów na wynalazki okazała się bardzo praktyczną w wynikach, pobudziła inwencję pracowników kolejowych, zwiększyła zainteresowanie się powierzoną pracą, a w wielu wypadkach dała administracji kolejowej rzetelną korzyść.

POCIĄGI POPULARNE. — W celu umożliwienia jak największej części społeczeństwa, a zwłaszcza mniej zamożnego, poznania i zwiedzenia kraju, Minister Komunikacji ustanowił dla przejazdów „pociągami popularnymi”, t. j. uruchamianiem na poniższych zasadach, opłatę zniżoną o 70% od taryfy normalnej, obowiązującej przy przejeździe pociągiem osobowym, bez względu na szybkość pociągu popularnego.

Członkowie kierownictwa wycieczki w ilości, nie przewyższającej 1% ilości sprzedanych biletów, licząc tylko całe setki, mają prawo do bezpłatnego przejazdu.

O uruchomienie pociągu popularnego należy występować wyłącznie do dyrekcji kolejowej, która w każdym przypadku oddzielnie zasięgnie decyzji Min. Komunikacji. Niezbędnym warunkiem uzyskania pociągu popularnego jest nabycie do niego najmniej 400 biletów (zniżonych) na przejazd tam i z powrotem.

Pociągi popularne mogą być uruchamiane zasadniczo tylko na niedziele lub święta. Pociągi popularne uruchamia się w zasadzie na jednodniowe wycieczki. Jeżeli jednak schodzą się 2 lub 3 dni świąteczne, to pociąg powrotny będzie mógł być uruchomiony także w drugim lub trzecim dniu według powyższych zasad. Do większych miast pociągi popularne mogą być uruchamiane tylko na dzień świąteczny.

Po otrzymaniu zezwolenia z Min. Komunikacji dyrekcja za wiadomia o tem bezzwłocznie ubiegającego się o pociąg, uzależniając zapewnienie pociągu od natychmiastowego złożenia kaucji w wysokości zł 100 i od wykupienia później biletów dla najmniej 400 osób tam i z powrotem.

W razie niedojścia pociągu do skutku z winy organizującego kaucja może być zatrzymana w całości lub w części na dobro P. K. P., stosownie do tego, jakie koszty P. K. P. już poniosły w związku z przygotowaniem (np. sprowadzenie potrzebnych wagonów).

Opłatę pobiera się przy wyjeździe za przejazd w obie strony i to za całą drogę pociągu popularnego bez względu na to, na jakiej stacji uczestnik wsiądzie lub wysiadzie. Wsiadać wolno z pociągu popularnego tylko na stacji końcowej pociągu i na stacjach poprzednich, ściśle związanych pod względem turystycznym ze stacją końcową. Stacje te będą wymienione w ogłoszeniu dyrekcji o uruchomieniu pociągu dyrekcyjnego, a gdy chodzi o pociąg na zamówienie, powinny być podane przez

zamawiającego do uznania dyrekcji, a następnie ogłoszone. To samo odnosi się do wsiadania do pociągu popularnego w drodze powrotnej. Natomiast w drodze powrotnej wysiadać wolno na każdej stacji zatrzymania. Osobom z miejscowości poza początkową stacją pociągu popularnego, chcącym korzystać z niego, służy prawo 70% owej zniżki także między stacją ich wyjazdu i stacją początkową pociągu, jeżeli wykupią przy wyjeździe równocześnie bilet od stacji początkowej pociągu popularnego i jeżeli odległość od stacji ich wyjazdu do stacji początkowej pociągu popularnego nie wynosi więcej niż 150 km.

Zamawiający pociąg, mogą pobierać dodatkową opłatę za świadczenia uboczne tylko w wysokości, uznanej przez dyrekcję na podstawie przedstawionych, udowodnionych wydatków, połączonych ze świadczeniami. Jednakże w ogłoszeniach o organizowaniu pociągów popularnych cena biletu i wysokość opłaty dodatkowej muszą być oddzielnie wykazane.

Podróżni, korzystający z pociągu popularnego, mogą zabierać ze sobą do przedziału mały bagaż, wagi, nie przewyższającej 10 kg, i przybory sportowe, jak namioty, składaki, narty i t. p. Bagaż przewozi się w brankardzie za pokwitowaniem opłaty, jednak bez odpowiedzialności kolei za nie i pod warunkiem, że je załadują i wyładują właściciele.

POLSKO-RUMUŃSKA KONWENCJA KOLEJOWA. — Z dniem 31/V r. b. straciły moc obowiązującą wypowiedziane przez koleje rumuńskie w związku z reformą wewnętrzną ich taryfy bezpośrednie taryfy dla komunikacji towarowej z Rumunią, a mianowicie: polsko-rumuńska taryfa towarowa cz. I i II oraz taryfa węglowa. Natomiast ważność wypowiedzianej również taryfy dla komunikacji ze stacjami portowymi Gdynia i Gdańsk została przedłużona do dn. 30/VI r. b. Należy nadmienić, że wypowiedzenie dotyczy również wszystkich innych związkowych taryf towarowych z Rumunią, a więc: czesko-słowacko-niemiecko-austrjacko-węgiersko- oraz jugosłowiańskorumuńskiej.

Ponieważ koleje rumuńskie nie zgodziły się na utrzymanie obecnego stanu rzeczy, t. j. przedłużenia (z wyjątkiem wspomnianej taryfy dla komunikacji z portami polskimi) ważności taryf obowiązujących do czasu opracowania nowych taryf związkowych, zostały wprowadzone z dniem 1/VI r. b. celem ochrony interesów eksportu polskiego do Rumunii i tranzytu przez P. K. P. w kierunku do Rumunii — tymczasowe środki zastępcze, a mianowicie:

1) dla przesyłek towarów z wyłączeniem węgla i koksu, nadanych na stacjach P. K. P. lub zagranicą, a przeznaczonych do stacji rumuńskich lub pozarumuńskich (kierunek do Rumunii) — mają zastosowanie, poczynając od dn. 1/VI r. b. za przebieg na liniach P. K. P. postanowienia i przepisy taryfowe uchylonej z dniem 31/V 1933 r. taryfy towarowej część I i II polsko-rumuńskiego związku kolejowego, jak również zawarte tamże w tablicach B taryf artykułowych opłaty do punktu styczynego I (Gr. P. p. Śniatyniem — Zafuczem);

2) dla przesyłek węgla kamiennego, brykietów z węgla kamiennego oraz koksu z węgla kamiennego, nadawanych z miejsc wydobywania do stacji rumuńskich, stosowane są opłaty, odpowiadające wysokości udziałowi P. K. P. w stawkach uchylonej taryfy węglowej.

Celem podjęcia rokowań w sprawie opracowania nowych bezpośrednich taryf dla komunikacji towarowej, których uchylenie, wprowadzając znaczne utrudnienie w stosunkach komu-

nikacyjnych, niewątpliwie niekorzystnie oddziaływały zarówno na wymianę towarową między obu sąsiednimi krajami, jak i na tranzyt do krajów trzecich liniami P. K. P. — Ministerstwo Komunikacji zwołało na dn. 7 ÷ 10/VI do Warszawy polsko-

rumuńską konferencję kolejowo-taryfową, której zadaniem było usunięcie, względnie wyrównanie pewnych rozbieżności i uzgodnienie ulg, mających być przyznawane przez oba zarządy kolejowe w nowej taryfie.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Konkurencja kukurydzy europejskiej wywarła ujemny wpływ na rynek La Platy, gdzie stawki stopniowo zniżkowały o $7\frac{1}{2}$ d ÷ sh 1 na tonnie, do czego się też przyczyniła presja ze strony armatorów, dążących do zafrachtowania wolnego tonnażu pod ładunki w czerwcu. Ogółem zakontraktowano 23 statki o łącznym tonnażu 171 700 t. Za statki średniego typu płacono z portów górnego brzegu rzeki sh 15 do Anglii i Kontynentu na czerwiec i lipiec; z Bahía Blanca płacono za duże statki do Antwerpji sh 13 ÷ 12/9 na czerwiec.

Poza pewnem zapotrzebowaniem wolnego tonnażu pod ładunki cukru niema do zanotowania najmniejszej poprawy na rynkach Północnej Ameryki i Kanady. Sytuacja w Montreal wydaje się wprost beznadziejną, zwłaszcza wobec ogromnej podaży wolnego tonnażu, stawki więc pozostają na tym samym poziomie 4 cts per 100 lbs do Antwerpji i Rotterdamu, 7 cts do portów m. Śródziemnego, a sh 1/3 per qr do Anglii.

Na rynkach Dalekiego Wschodu panowała tendencja mocna; dokonano licznych zafrachtowań pod ryż z Burmy, Sajgonu, portu Kolsichang i t. d., jak również pod orzeszki z wybrzeża Madras. Stawki w większości wypadków nie zostały ujawnione. Notowano też zainteresowanie tonnażem pod fosfaty z Koseir do Antwerpji na czerwiec/lipiec po stawce sh 13/6. Wobec zarządzenia Rządu niemieckiego, wprowadzającego bardzo wysokie opłaty celne na wóz makuchów, spodziewane jest na rynku tym pewne skurczenie się frachtowań. Rynki australijskie wykazywały ruch bardzo ograniczony. Stawki orientacyjne wynosiły sh 22/6 z portów zachodnich na lipiec i sierpień.

Z portów dunajskich zafrachtowano szereg statków po sh 12/10 ÷ 13 do Antwerpji lub Rotterdamu, a po sh 14/3 do Danii. Ruch w portach czarnomorskich Z. S. R. R. był słaby. Zawarto kilka kontraktów pod rudę i węgiel do Stanów Zjednoczonych oraz pod cement do Szanghaju.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

TWÓRCZOŚĆ UNIFIKACYJNA. — Nacisk bieżących spraw i zagadnień z dziedziny gospodarczo-finansowej na tle wstrząsów ogólnoswiatowego przesilenia odwrócił nieco zainteresowanie społeczeństwa gospodarczej Państwa od dotychczas dla równowagi życia ekonomicznego twórczości w zakresie unifikacji prawa, jaka rozwija się u nas we wzmocnionem tempie od kilku lat.

Codzienna praktyka życia gospodarczego wymaga poznania całego szeregu nowych przepisów, stanowionych właśnie z myślą o usprawnieniu obrotu ekonomicznego, a niezawodnie wymaga także i żywego kontaktu z orzecznictwem sądowem, realizującym od rwane przepisy prawa w codziennych stosunkach gospodarczych.

Żyjemy w dobie twórczości prawniczej, zakreślonej na bardzo szeroką skalę, przypadło nam bowiem w udziale dokonanie wielkiego dzieła zjednoczenia prawnego Państwa w zakresie stosunków prywatno-prawnych i stworzenia prawa rodzimego, dostosowanego do warunków bytu i perspektyw rozwoju Rzeczypospolitej.

Mamy już za sobą w tej dziedzinie bardzo poważny dorobek, którego na tem miejscu nie możemy wyszczególniać. Wymienimy tylko pozycję chronologicznie ostatnią o kapitalnej wadze, mianowicie — jednolity Kodeks Postępowania Cywilnego, obejmujący postępowanie sporne (procesowe) oraz egzekucyjne i zabezpieczające, który wszedł w życie z dn. 1 stycznia r. b. i obecnie zdaje swój egzamin, jak dotąd, z wynikiem pomyślnym. Zresztą niezależnie od tego, jak ostatecznie egzamin ten w próbie życia wypadnie, możemy stwierdzić na podstawie opinii, panującej w kołach prawniczych nie tylko w kraju, ale i zagranicą, że Kodeks Postępowania Cywilnego jest dziełem, które polskiej twórczości prawniczej przynosi prawdziwy zaszczyt.

Wiele już dokonał się w zakresie kodyfikacji prawa prywatnego, ale pozostał jeszcze do odrobienia wielki szmat pracy. Na warsztacie znajduje się w tej chwili szereg bardzo ważnych działów prawa. Oprócz opracowywanego prawa o postępowaniu niespornem — w stanie zupełnie już prawie dojrzałym jest prawo notarialne, które dla obrotu gospodarczego posiada, oczywiście, doniosłe znaczenie. Daleko posunięte jest prawo o zobowiąza-

niach, jako część składowa przyszłego polskiego Kodeksu Cywilnego. Wreszcie, w stadium opracowania znajduje się jednolity Kodeks Handlowy. Jak widzimy, na pierwszym planie prac prawodawczych w omawianym zakresie znajdują się trzy kapitalne dla życia gospodarczego wielkie działy prawa.

Zapewne, na tem jeszcze nie koniec. Pozostają inne działy przyszłego Kodeksu Cywilnego, a w szczególności prawo rzeczowe i powiązane z niem prawo hipoteczne, w dalszej zaś perspektywie — prawo spadkowe, jeżeli obracać się tylko w dziedzinie stosunków gospodarczo-majątkowych, ale praca nad temi działami prawa musi być rozłożona na kilka jeszcze lat. Boć to, co jest obliczone na pokolenia, nie może być dokonane, jeżeli ma być dokonane dobrze, w tempie, jakie oczywiście pragnęlibyśmy uczuciowo zastosować, ale którego nadmierne przyspieszenie mogłoby się okazać w skutkach niepoemyślnie, a nawet i niebezpieczne.

Zresztą, sama twórczość prawodawcza nie rozwiązuje sprawy, idzie bowiem także o to, by nowe prawo stopniowo przenikało do umysłów i stało się prawem żywym. Z tego zaś względu pewna równomierność w pracy unifikacyjnej jest nie tylko konieczna z punktów praktycznych, ale i pożądana z powodów społecznych.

w. n.

PRAWO OGÓLNE

Z DZIEDZINY WŁAŚCIWOŚCI SĄDU. — Wszelkie spory o prawo prywatne, a więc i spory, wynikłe z obrotu ekonomicznego, rozpoznają, jak wiadomo, w pierwszej instancji (o ile stosunek umowny nie przewiduje drogi sądu polubownego lub o ile nie będzie zawarta umowa o oddanie sporu pod rozstrzygnięcie takiego sądu) sądy grodzkie (w przyszłości dla spraw pomniejszych ustanowieni będą sędziowie pokoju) i sądy okręgowe.

Otóż w postępowaniu przed sądami okręgowymi obowiązuje, według Kodeksu Postępowania Cywilnego, zastępstwo stron przez adwokatów (t. zw. przymus adwokacki), wobec czego znajomość odpowiednich przepisów procesowych jest dla stron praktycznie bez znaczenia. Natomiast przed sądem grodzkim w ograniczonym zakresie spraw (przy wartości sporu do $\text{Z} 1\ 000$ bez doliczania odsetek i kosztów) strony mogą występować osobiście.

W zakresie tedy postępowania przed sądami grodzkimi pożądana jest znajomość przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego o miejscowej właściwości sądu, czyli przepisów, ustalających do jakiego według miejsca siedziby sądu należy sprawę wnieść.

Od ogólnej zasady, że właściwy jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego lub siedziby spółki (w braku innych danych siedziba jest tam, gdzie znajduje się zarząd spółki), prawo przewiduje pewne odstępstwa, ustanawiając bądź właściwość odmienną, obowiązującą bezwzględnie, bądź właściwość ewentualną.

Oto na przykład, wypadek, w którym prawo dozwala wytyczać sprawy nie tylko według miejsca zamieszkania pozwanego lub siedziby spółki. Sprawy, wynikające z umowy (ustalenie, wykonanie, rozwiązanie, oddawanie), można wytyczać przed sąd, właściwy dla miejsca wykonania umowy. Jest to wydatne ułatwienie dla stosunków handlowych, gdyż niezależnie od miejsca zamieszkania zobowiązanego sprawę można wnieść do sądu, znajdującego się na miejscu, jeżeli tu właśnie umowa miała być wykonana. Ustne jednak ustalenie w tym wypadku nie jest wystarczające: miejsce wykonania umowy musi być oznaczone w dokumencie (w liście handlowym), który należy dołączyć do pozwu.

Zwrócić też należy uwagę na przepisy o właściwości sądu w sprawach z weksłu lub czeku. Posiadacz weksłu ma do wyboru bądź sąd miejsca zamieszkania zobowiązanego z weksłu lub czeku, a jeżeli jest kilku zobowiązanych — to sąd miejsca zamieszkania wystawcy weksłu własnego lub akceptanta weksłu ciągniętego (a więc miejsce zamieszkania lub siedziby żyrantów nie jest miarodajne), bądź sąd miejsca płatności weksłu.

Wreszcie podkreślić wypada przepis, który pozwala stronom umówić się na piśmie (zastrzec w liście umownym), że wszelkie sprawy oznaczonego stosunku prawnego poddają określonej sądowi, z pewnymi ograniczeniami, nie dotykającymi jednak możliwości poddania oznaczonemu sądowi grodzkiemu spraw, bez względu na wartość przedmiotu sporu, a więc i ponad zł 1000. Jest rzeczą oczywistą, że przepis ten posiada dla obrotu gospodarczego wysoce praktyczne znaczenie.

ORZECZNICTWO SĄDOWE

UPRAWNIENIA ZARZĄDU SPÓŁKI AKCYJNEJ. — Czy zarząd spółki akcyjnej jest uprawniony bez zgody walnego zgromadzenia do obciążania nieruchomości spółki kaucją hipoteczną?

Powyższe pytanie prawne było rozpoznawane przez Sąd Najwyższy (sprawa I C. 821/32), który zważył je w sensie następującym:

Art. 78 prawa akcyjnego, stanowiąc, iż zarząd zastępuje spółkę akcyjną, uznaje zarząd za organ spółki, będący wyrazicielem jej woli w stosunkach z osobami trzecimi i nie podlegający od tej zasady, przewidziane w art. 52 prawa akcyjnego (zbycie lub wydzierżawienie przedsiębiorstwa na okres dłuższy niż jeden rok, zbycie nieruchomości fabrycznych spółki, emisje obligacyj), wykładni rozszerzającej, oczywiście, nie podlegający. Innymi słowy: poza wymienionymi trzema wypadkami kompetencje zarządu do zastępowania spółki akcyjnej są nieograniczone.

Z tych też względów Sąd Najwyższy na powyższe pytanie odpowiedział twierdząco.

OMYŁKA W PROTEŚCIE WEKSŁU. — Czy omyłka pisarska przy podaniu nazwiska wystawcy w proteście weksłu własnego powoduje bezskuteczność protestu, jeżeli w proteście zaznaczono, że sporządzono go przeciwko wystawcy?

Na pytanie to Sąd Najwyższy (sprawa III Rw. 2671/32) odpowiedział przecząco, skoro bowiem protest weksłu sporządzony został w ustawowym terminie, w miejscu płatności i przeciwko wystawcy weksłu, co wyraźnie w proteście zaznaczono, to omyłka pisarska w nazwisku wystawcy jest bez znaczenia.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Uregulowanie wywozu kurzych jaj zagranicę — rozp. Ministra Przem. i Handlu z dn. 20/V 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 43, poz. 336).

Emisja I serji 3% państwowej renty ziemskiej — rozp. Ministra Skarbu z dn. 30/V 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 43, poz. 337).

Przejęcie przez władze skarbowe wymiaru i poboru niektórych podatków — rozp. Ministra Skarbu z dn. 7/VI 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrem Spr. Wewn. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 43, poz. 338).

Częściowa zmiana taryfy celnej — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 10/VI 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 43, poz. 339).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

30 czerwca:

— „Franc. S. A. Société Anonyme des Etablissements Piesch de Tomaszów Mazowiecki” — o g. 14½ w lok. Compagnie Générale des Industries Textiles w Roubaix, Grande Rue 152.

3 lipca:

— „Zamkowe Zakłady Przemysłowe”, S. A. w Cieszynie — o g. 17 w lok. S-ki w Cieszynie w browarze.

6 lipca:

— „Prasa Polska”, S. A. — o g. 20 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 3.

8 lipca:

— „Hurtownia Skór w Poznaniu” S. A. w likw. — o g. 11 w lok. Adw. Robowskiego w Poznaniu, Fredry 5. II.

— „Sierszańskie Zakłady Górnicze”, S. A. — o g. 12½ w sali posiedzeń Związku Przemysłowców w Krakowie, Szpitalna 15, II p.

10 lipca:

— „Zakłady Mechaniczne „Ursus”, S. A. — o g. 19 w lok. S-ki, Terespolska 34/36.

— „Francuska S. A. Jeneralna Kompanja Przemysłu Przędzalnianego, T-wo Anonimowe Zakładów „Allart, Rousseau i S-ka” (dawn. Leon Allart i S-ka) — o g. 15 w lok. S-ki w Roubaix, Grande Rue 152.

12 lipca:

— „T-wo Wyr. Wełnianych „M. A. Wiener”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w Łodzi, Cegielniana 66.

14 lipca:

— „Cukrownia Mała-Wieś”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Trębacka 4.

— „Cukrownia Chełmica”, S. A. — o g. 17½ w lok. S-ki w W-wie, Trębacka 4.

— „Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Nowy-Swiat 23/25.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

USTALENIE PODSTAW OBLICZENIA NADZWYCZAJNEJ DANINY MAJĄTKOWEJ. — W związku z ustaleniem podstaw obliczenia nadzwyczajnej daniny majątkowej — Ministerstwo Skarbu wyjaśniło okólnikiem L. D. V 27 114/2/33 z dn. 6/VI 1933 r., co następuje:

1.—Nadzwyczajną daninę majątkową w I grupie kontyngentowej oblicza się zosobna dla każdego płatnika podatku gruntowego w okręgu danego urzędu skarbowego; jeżeli zatem jedna i ta sama osoba jest płatnikiem podatku gruntowego w okręgach 2 lub kilku urzędów skarbowych, wówczas opłaca ona nadzwyczajną daninę majątkową w okręgu każdego urzędu skarbowego zosobna.

Do uiszczenia nadzwyczajnej daniny majątkowej w I grupie kontyngentowej za dany rok podatkowy jest obowiązana osoba, opłacająca państwowy podatek gruntowy, wymierzony na bieżący rok podatkowy nadzwyczajnej daniny majątkowej.

2.—Nadzwyczajną daninę majątkową w II grupie kontyngentowej oblicza się dla każdego przedsiębiorstwa handlowego i przemysłowego, zajęcia przemysłowego oraz samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego zosobna. Podstaw obliczenia daniny jest obrót, przyjęty ostatecznie dla wymiaru państwowego podatku przemysłowego od obrotu (art. 5 ust. 2 ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej), wszelkie zatem sprostowania obrotu w trybie postępowania administracyjnego, jak również wszelkiego rodzaju ustawowe zwolnienia i ulgi przy wymiarze podatku od obrotu winny być uwzględniane przy obliczaniu daniny majątkowej.

Do uiszczenia nadzwyczajnej daniny majątkowej w II grupie kontyngentowej w 1933 r. są obowiązane wszystkie przedsiębiorstwa i zajęcia, które opłacały państwowy podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w 1931 r., wyjątek stanowią przedsiębiorstwa, nie istniejące już w 1933 r. Przedsiębiorstwa, nowopowstałe w ciągu 1932 i 1933 r., nie są obowiązane do uiszczenia daniny majątkowej w 1933 r. Również nie są obowiązane do uiszczenia w 1933 r. nadzwyczajnej daniny majątkowej zajęcia przemysłowe oraz samodzielne wolne zajęcia zawodowe, których wykonywanie rozpoczęło w 1932 r. względnie 1933 r.

3.—Nadzwyczajną daninę majątkową w III grupie kontyngentowej oblicza się zosobna dla każdej nieruchomości w gminach miejskich oraz dla tych budynków w gminach wiejskich, które podlegają państwowemu podatkowi od nieruchomości. W przypadkach współwłasności będzie się postępowało analogicznie jak przy państwowym podatku od nieruchomości.

Należy zaznaczyć, że rozporządzeniem Ministrów: Skarbu, Rolnictwa i Ref. Roln., Spraw Wojskowych oraz Spraw Wewnętrznych z dn. 9/V zwolnione zostały od obowiązku uiszczenia nadzwyczajnej daniny majątkowej w myśl art. 4 cz. II pp. 4 i 5 ustawy:

1) gospodarstwa osadników wojskowych o powierzchni do 45 ha ziemi na obszarze województw: wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, wileńskiego oraz powiatów: augustowskiego, grodzieńskiego, suwalskiego i wołkowyskiego — województwa białostockiego;

2) gospodarstwa osadników o powierzchni do 35 ha nabytej ziemi na obszarze województw: pomorskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, wileńskiego oraz powiatów: białskiego, gorlickiego, jasielskiego, limanowskiego, myślenickiego, nowosądeckiego, nowotarskiego, wadowickiego i żywieckiego — województwa krakowskiego; powiatów: brzozowskiego, dobromilskiego, drohobyckiego, krośnieńskiego, leskiego, przemyskiego, samborskiego, sanockiego i turczańskiego — województwa lwowskiego; powiatów: deliniańskiego, kałuskiego, kosowskiego, nadwórniańskiego, oraz części powiatu stryjskiego, stanowiącej dawny powiat skolski — województwa stanisławowskiego; wreszcie powiatów bielskiego i cieszyńskiego — województwa śląskiego;

3) gospodarstwa osadników o powierzchni do 20 ha nabytej ziemi na pozostałych obszarach Rzeczypospolitej, nie wymienionych pod p. 2.

PRZYJMOWANIE 4½% LISTÓW ZASTAWNYCH P. B. R. NA SPŁATĘ ZALEGŁOŚCI PODATKOWYCH. — Okólnikiem z dn. 10/VI 1933 r. L. D. V 22617/1/33 Ministerstwo Skarbu zakomunikowało, co następuje: w myśl postanowień ust. 1 art. 5 ustawy z dn. 12/III 1932 r. o ułatwieniu

spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne („Dz. Ust. R. P.” Nr. 25, poz. 221) nabywcy gruntów z parcelacji, prowadzonej na zasadzie tej ustawy, składają do depozytu Państwowego Banku Rolnego wszelkie wpłaty gotówkowe za nabyte grunty. Art. 5 ust. 2 wymienionej ustawy stanowi, że z powyższych depozytów podlegają, o ile Minister Skarbu nie zarządzi inaczej, potrąceniu kwoty na pokrycie zaległości podatkowych właścicieli parcelowanych nieruchomości.

Ponieważ nadmierne uszczuplanie depozytów gotówkowych wskutek potrącania wszystkich zaległych podatków osłabiłoby w dużym stopniu korzyści, płynące dla właścicieli majątków z parcelacji, prowadzonej w trybie wspomnianej ustawy, i mogłoby hamująco wpłynąć na całą akcję oddłużeniową — Min. Skarbu zarządziło, aby w tych wypadkach parcelacji oddłużeniowej, w których nabywcom gruntu udzielone będą pożyczki w 4½% listach zastawnych P. B. R., urzędy skarbowe nie żądały od P. B. R. wpłaty sum, przechowywanych w depozycie, celem pokrycia zaległości podatkowych, wyszczególnionych w p. 1 § 2 rozp. Ministra Skarbu z dn. 30/III 1933 r. o przyjmowaniu złotych 4½% listów zastawnych P. B. R. serji I, na spłatę zaległości podatkowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 24, poz. 198), lecz pokrywały je — na wniosek zainteresowanych — w całości powyższymi listami.

Natomiast na spłatę zaległości podatkowych, wymienionych w p. 2 § 2 cyt. rozporządzenia, będą przyjmowane wspomniane listy zastawne tylko do wysokości połowy tych zaległości, z tem że druga połowa zostanie równocześnie potrącona z depozytu gotówkowego, bądź też właściciel parcelowanego majątku uiszcza ją w gotówce.

W przytoczonych wypadkach listy zastawne P. B. R. przekazywane będą Skarbowi Państwa w sposób, przewidziany w okólniku z dn. 19/IV r. b. L. D. III 5 111/6/33 o zarachowywaniu złotych 4½% listów zastawnych P. B. R. na pokrycie niektórych zaległości podatkowych.

KREDYT

ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE LISTÓW ZASTAWNYCH, PODLEGAJĄCYCH UMORZENIU W LATACH 1933 i 1934.

— Ustawa z dn. 20/XII 1932 r. w sprawie konwersji zobowiązań instytucji kredytu długoterminowego, będąca obecnie w toku wykonania, nie objęła listów zastawnych, skonwertowanych z mocy rozporządzenia z dn. 14/V 1924 r. o przechowaniu zobowiązań prywatno-prawnych, wskutek czego instytucje wierzycielskie i ich dłużnicy nie mogą korzystać w zakresie powyższych zobowiązań z 3-letniego okresu wstrzymania spłat na poczet kapitałowych części pożyczek (okres karencyjny), przewidzianego dla innych zobowiązań długoterminowych, objętych wymienioną powyżej ustawą.

Aby umożliwić instytucjom kredytu długoterminowego częściowe wstrzymanie na pewien czas umorzenia i tej grupy listów zastawnych — Ministerstwo Skarbu przygotowało projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ustalaniu sumy listów zastawnych, podlegających umorzeniu w latach 1933 i 1934, który został już rozpatrzony i zaaprobowany przez Radę Ministrów.

Rozporządzenie to przewiduje, że rady lub komitety nadzorcze towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich oraz banków hipotecznych, jak również zarząd Wileńskiego Banku Ziemskiego, mogą obniżyć sumy listów zastawnych (obligacji) poszczególnych emisji, przypadające do umorzenia według planów umorzenia w latach 1933 i 1934, oraz, w przypadku takiego obniżenia, ustalać nowe terminy umorzeniowe dla listów, które nie zostały umorzone zgodnie z dotychczasowymi planami; listy te winny być jednakże umorzone najpóźniej do dnia 1 stycznia 1940 r. Z uprawnień powyższych korzystać może instytucja kredytowa jedynie co do listów zastawnych (obligacji), wypuszczonych bądź ostemplowanych na podstawie § 12 rozporządzenia

Prezydenta Rzplitej o przerechowaniu zobowiązań prywatnoprawnych, przy czym uchwały instytucji kredytowych muszą uzyskać zatwierdzenie Ministra Skarbu.

EMISJA 3% PAŃSTWOWEJ RENTY ZIEMSKIEJ. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 43, poz. 337, ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 30/IV 1933 r. w sprawie emisji I serii 3% państwowej renty ziemskiej.

Rozporządzenie powyższe postanawia, iż na cele, wymienione w art. 31 ustawy z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 1/1926, poz. 1), oraz art. 1 ustawy z dn. 28/III 1933 r. o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa z mocy ustawy z dn. 17/XII 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 32, poz. 277) — wypuszcza się I serię 3% państwowej renty ziemskiej w złotych w złocie na sumę zł w zł. 50 miljn.

Obligacje I serii 3% państwowej renty ziemskiej opiewać będą na okaziciela i będą wypuszczone w odcinkach po zł w zł. 100, 500, 1000 i 5000. Każda obligacja zaopatrzona będzie w 20 półrocznych kuponów oraz w talon. Kupon płatny będzie półrocznie zdołu w dn. 1/VI i 1/XII każdego roku. Pierwszy kupon płatny będzie w dniu 1/XII 1933 r. Obligacje I serii 3% państwowej renty ziemskiej będą zaopatrzone w podpisy Ministra Skarbu, Ministra Rolnictwa i Ref. Roln., członków Komisji Długów Państwa oraz w pieczęć Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. Kupon oraz talony zaopatrzone będą w podpisy Ministra Skarbu i Ministra Rolnictwa i Ref. Roln.

Umorzenie obligacji I serii 3% państwowej renty ziemskiej nastąpi nie później niż w dn. 1/XII 1992 r. Umorzenie odbywać się będzie corocznie drogą losowań lub skupu z wolnej ręki, począwszy od dn. 1/XII 1933 r. według załączonego planu umorzenia. W razie, jeśliby obligacje, skupione celem ich umorzenia, nie osiągnęły wysokości raty, przypadającej do umorzenia w danym terminie, brakująca reszta będzie umorzona w drodze losowania. Mogą być również umarzane obligacje poza planem umarzania z zaliczeniem na poczet wykonania planu lat następnych. Numery i wartości nominalna obligacji umorzonych oraz dzień ich umorzenia będą ogłaszane każdorazowo w „Monitorze Polskim”. Kupon z zapadłym terminem płatności oraz wylosowane obligacje I serii 3% państwowej renty ziemskiej opłacane będą w kasach: skarbowych, Państwowego Banku Rolnego, Banku Gospodarstwa Krajowego, Pocztovej Kasy Oszczędności oraz ich oddziałów. Przy wypłacie kapitału wylosowanych obligacji wartość brakujących kuponów, których termin płatności przypada po dacie wylosowania, będzie potrącona od kapitału.

Splata kapitału oraz wypłata odsetek obligacji I serii 3% państwowej renty ziemskiej nastąpi w złotych według równowartości 900 5332 grama czystego złota za jednego złotego w złocie zgodnie z postanowieniem art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 5/XI 1927 r. w sprawie zmiany ustroju pieniężnego („Dz. Ust. R. P.” Nr 97, poz. 855). Z dniem wylosowania obligacji I serii 3% państwowej renty ziemskiej ustaje ich oprocentowanie. Obligacje I serii 3% państwowej renty ziemskiej mogą być przedstawione do spłaty w ciągu lat 30 od dnia ich wylosowania, kupony zaś w ciągu lat 5 od dnia ich płatności. Obligacje I serii 3% państwowej renty ziemskiej i kupony, nieprzedstawione do spłaty w powyższych terminach, ulegają przedawnieniu.

Do rozporządzenia dołączona jest tabelka, zawierająca plan umorzenia I serii 3% państwowej renty ziemskiej dla sumy zł w zł. 50 miljn. Plan ten przewiduje spłaty kapitału, rosnące od początkowej sumy zł 50 tys. (splata na dz. 1/XII 1933 r.) kolejno aż do zł 1 769 300 (splata na dz. 1/XII 1992 r.).

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 12 do 17 czerwca 1933 r.

— Tendencja dla walut w okresie sprawozdawczym była rażąco nieco mocniejsza. Zapotrzebowanie średnie. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego wykazywały: dolary o zł 0.12, funty szterlingi o zł 0.07, belgi o zł 0.25, liry włoskie o zł 0.15 i korony szwedzkie o zł 0.15. Bez zmiany: franki francuskie, franki szwajcarskie, korony czeskosłowackie i guldeny gdańskie. Natomiast floreny holenderskie spadły o zł 0.40.

W obrotach pozagiełdowych płacono za dolary gotówkowe po zł 7.37 za \$ 1.

		Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 17/VI
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	7.49	7.21	7.42
" " " telegr.	\$ 1	7.50	7.22	7.43
Funty szterlingi	£ 1	30.30	30.23	30.25
Franki francuskie	100 fr.	35.09	35.09	35.09
Franki szwajcarskie	100 fr.	172.20	172.16	172.16
Belgi	100 blg.	124.60	124.30	124.60
				-124.55
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26.54	26.53	—
Liry włoskie	100 lir.	46.65	46.50	46.65
Floreny holenderskie	100 fl.	358.70	358.20	358.35
Korony szwedzkie	100 kor.	155.75	155.75	—
Guldeny gdańskie	100 guld.	173.92	173.90	—

W dziale papierów lokacyjnych państwowych minął okres sprawozdawczy przy tendencji naogół nieco mocniejszej. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego wykazywały: 3% Pożyczka Budowlana o zł 0.20, 4% Pożyczka Dolarowa o zł 0.50, 4% Pożyczka Inwestycyjna o zł 1.50, — serie o zł 0.25, 7% Pożyczka Stabilizacyjna o 0.50% nominalu. Zniżyła 10% Pożyczka Kolejowa o 1.00% nominalu. Pozostałe walory bez zmiany.

Listy zastawne stołeczne kształtowały się w okresie sprawozdawczym niejednolicie, przy minimalnych różnicach kursowych. 5% L. Z. T-wa Kred. m. Warszawy spadły o 0.13%, a 8% podniosły się o 0.50% nominalu. Z prowincjonalnych — L. Z. T-wa Kred. m. Piotrkowa spadły o 0.60% nominalu. Pozostałe — bez zmiany.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 17/VI
		w zł za 1 szt.		
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	38.50	37.75	38.00
4% " Dolarowa	\$ 5	49.50	48.50	49.25
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	101.50	100.00	101.50
4% " " serie	zł w zł. 100	106.50	106.25	—
		w %% nominalu		
5% " Konwersyjna	zł	43.25	43.25	—
5% " Konwers. Kol.	zł	—	—	—
6% " Dolarowa	\$	50.00 ¹⁾	46.75	—
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$	51.00 ²⁾	48.38	49.50
				-50.00
				-49.38
				-51.00 ³⁾
10% " Kolejowa	fr. w zł.	100.00	100.00	—
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " "	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7% " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8% " " " " "	zł w zł. 1927	93.00	93.00	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	38.00	37.50	—
7% " " " " "	\$ w zł.	33.00	32.30	—
5% " " " " m. Warszawy	zł	48.50	48.50	—
8% " " " " " "	zł	40.50	39.50	40.38
8% " " " " Łodzi	zł	36.75	36.75	—
5% " " " " Piotrkowa	zł	43.50	43.50	—
8% " " " " " "	zł	33.90	33.90	—

ZŁOTY ZAGRANICA

1933	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
12/VI	57.46 ÷ 57.58	47.35 ÷ 47.55	—	—	58.05
13/ "	57.46 ÷ 57.57	47.30 ÷ 47.50	—	—	58.05
14/ "	57.43 ÷ 57.57	47.35 ÷ 47.55	—	285.00	58.05
15/ "	—	47.35 ÷ 47.55	—	—	—
16/ "	57.46 ÷ 57.58	47.40 ÷ 47.60	—	285.00	58.05
17/ "	57.47 ÷ 57.57	—	—	—	—
1933	Londyn ⁴⁾	Praga ¹⁾	New York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾	
12 VI	30.12	—	14.00	—	
13/ "	30.12	—	13.85	—	
14/ "	30.18	—	—	—	
15/ "	—	—	—	—	
16/ "	30.25	—	—	—	
17/ "	30.18	—	—	—	

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ Dotyczy odcinków po 100.

³⁾ Za zł 100.

⁴⁾ Za £ 1.

**POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾**

	29/V÷3/VI (maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)	5÷10/VI	12÷17/VI				
New - York				7% śląska			
6% dolarowa				1928	41½—41½—41½ (15 000)	41½—41½—41½ (6 000)	41½—41½—41½ (29 000)
1920	57½—55½—57½ (8 000)	57½—55—55 (12 000)	55½—55—55½ (30 000)	London			
8% Dillon.				7% stabilizac.			
1925	66½—65½—66½ (18 000)	66½—66½—66½ (37 000)	66½—66—66 (49 000)	1927	73·60—72·60 —73·10	73·47—72·47 —72·97	77·87—74·34 —76·84
7% stabilizac.				Zurych			
1927	58—56½—57½ (58 000)	58—57¾—57½ (56 000)	58½—57—58 (68 000)	7% stabilizac.			
7% Warszawy				1927	51·00—50·00 —50·50	51·75—50·50 —50·50	51·25—49·50 —51·00
1928	39¼—38¼—38½ (39 000)	36¾—36¾—36¾ (60 000)	38½—36¾—38½ (42 000)	Paryz			
				7% stabilizac.			
				1927	—	—	—
				Medjolan			
				7% włoska			
				1924	—	96·20—96·00 —96·10 (75)	96·10—96·00 —96·00 (125)

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

JAPOŃSKA OFENSYWA EKSPORTOWA

Eksport japoński w okresie kryzysu spada w tempie znacznie słabszym od spadku światowych obrotów towarowych. Wyrażony w procentach wywozu światowego eksport ten wynosił w 1929 r. 2·93%, w 1930 r. spadł do 2·67%, lecz w 1931 r. wzrósł do 2·89% i w r. ub. do 3·05%. Relatywnie pomyślnych rezultatów tych nie należy przypisywać pomyślnemu układowi warunków na japońskich rynkach zbytu, t. j. nie polegają one na utrzymywaniu w mało zmienionym stanie pozycji, posiadanych w latach uprzednich. Przeciwnie, eksport japoński otrzymał bardzo dotkliwy cios na najważniejszym dlań rynku chińskim i na niektórych innych terenach, jak Hong-Kong lub Filipiny, gdzie dyspozycja handlu zagranicznego w znacznym stopniu znajduje się w rękach kupców chińskich; w okresie 1929 ÷ 1932 eksport japoński do Chin, stanowiący normalnie do 20% wywozu całkowitego, spadł o 75%. Dla wyrównania poniesionych strat rozpoczęto akcję handlową o charakterze wybitnie ofensywnym, rozszerzono ekspansję na bardzo licznych rynkach nowych, zajmując na nich pozycje, należące uprzednio do państw europejskich, a przede wszystkim do Anglii. Szczególnie wielkie nasilenie proces ten uzyskał w parę miesięcy po spadku yena, t. j. od połowy r. ub. W okresie zacieśniania się rynków zagranicznych ta ofensywność handlu japońskiego przejawiać się musi w formie ostrej walki konkurencyjnej, pociągającej za sobą obronne zarządzenia handlowo-polityczne o znaczeniu nie wyłącznie gospodarczym. Na podłożu więc japońskiej ofensywy eksportowej rozwinął się skomplikowany problem konkurencyjny, który znaczeniem swym wykracza się zdaje poza ramy zjawisk koniunkturalnych, nawet jeżeli pominąć kwestję stosunków japońsko-chińskich, niewątpliwie z problemem tym związanych. Zagadnienie jest tem donioślejsze i tem trwalsze posiada znaczenie, że olbrzymia siła ofensywna eksportu japońskiego, ostatnio z całą jaskrawością ujawniona, wywodzi się ze specyficznych form japońskiej organizacji gospodarczej, mających charakter wybitnie strukturalny, m. in. ze struktury tamtejszej produkcji i handlu, oraz z panujących w Japonii warunków socjalnych.

Dynamikę eksportu japońskiego w latach ostatnich ilustrują liczby poniższe:

	Miljn. Yen	Miljn. \$	Tys. tonn
1927 — przec. mies. . . .	159·3	75·5	1 481
1928 — " " . . .	159·1	73·8	1 682
1929 — " " . . .	175·1	80·8	1 765

¹⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach).

1930 — przec. mies. . . .	119·2	58·9	1 553
1931 — " " . . .	93·1	45·6	1 769
1932 — " " . . .	113·5	31·7	1 474
I półrocze 1932 " " . . .	87·0	28·6	1 674
II " " 1932 " " . . .	139·9	32·6	1 382
Styczeń 1933	103·9	21·5	1 619
Luty 1933	118·9	24·7	1 399
Marzec 1933	145·0	30·8	
Kwiecień 1933	133·0	28·1	

Liczby powyższe stwierdzają, że wartość złota wywozu japońskiego do połowy r. ub. spadała, choć słabiej od obrotów światowych; dopiero od tej daty rozpoczyna się stabilizacja wartości wywozu, nawet z pewną tendencją zwykłą, oscylacje te jednak odbywają się około poziomu względnie niskiego. Dla bilansu płatniczego więc ofensywa eksportowa oznaczała nie stworzenie nowych wartości, a powstrzymanie zjawisk ujemnych. Inaczej rzecz przedstawia się, o ile, ujmując rzecz realniej, stwierdzimy, że ujemne saldo bilansu handlowego w okresie kryzysu wzrastało, wynosząc w 1929 r. Y 67·2 miljn., w 1930 r. Y 76·8 miljn., w 1931 r. Y 88·8 miljn. i w I półroczu r. ub. aż Y 273·5 miljn., naskutek zaś rozpoczętej mniej więcej od połowy roku ofensywy eksportowej, na spadku yena opartej, zamieniło się na saldo dodatnie, wynoszące za II półrocze r. ub. Y 245·2 miljn. Jednakowoż od połowy grudnia r. ub. sytuacja uległa ponownej zmianie; naskutek spadku cen jedwabiu surowego (w przeciągu miesiąca o 1/3) i jednoczesnego bardzo silnego ilościowego spadku wywozu tego artykułu, saldo stało się znowu pasywnym, na sumę w pierwszym kwartale r. b. Y 170·9 miljn., wobec Y 159·0 miljn. w tym samym okresie r. ub. Od strony więc bilansu płatniczego rok bieżący posiada w zakresie handlu zagranicznego charakter raczej defensywny. Rzecz inna, że defensywa ta prowadzona być musiała w formie rzucania na rynki towarowe ogromnych ilości towaru po cenach bardzo niskich, a więc dla konkurentów handlowych miała wszelkie cechy ofensywy i to bardzo gwałtownej. Wiadome jest, że wartość złota eksportu stanowi, przy dużej elastyczności cen, tylko zupełnie zawodny miernik natężenia ekspansji handlowej. Miernikiem znacznie już lepszym okaże się wartość wywozu w walucie obiegowej, utrzymująca się na wysokim poziomie, pomimo iż wewnętrzna siła kupcza yena uległa tylko stosunkowo słabej redukcji; tę samą wymowę posiadają liczby ilościowe wywozu, tem więcej, że struktura towarowa eksportu wykazała wzrost udziału wyrobów gotowych, które w 1929 r. wynosiły 43·6% całego wywozu, w 1930 r. 47·0%, w 1931 r. 46·4% i w 1932 r.

49,6%. Dla stanu uruchomienia gospodarstwa wewnętrznego ofensywa eksportowa dała więc rezultaty wybitnie dodatnie, co też wydaje się być jej zasadniczym celem koniunkturalnym, podczas gdy celem o wartości trwałej może się okazać tendencja do zdobycia stanowczej przewagi na rynkach Dalekiego Wschodu.

Jak zaznaczono, ofensywa eksportowa Japonii polega na przedstawieniu wywozu na nowe rynki, co łączy się z utratą rynku chińskiego. Zasięg geograficzny tej ofensywy okazał się nader szeroki. W pierwszym rządzie objęła ona Azję Południowo-Wschodnią, a więc Indje Brytyjskie i Holenderskie oraz Ceylon, dalej Australję (pomimo podniesionych w Ottawie preferencji celnych), Bliski Wschód (Egipt, Syria, Irak, Turcja, Grecja), Afrykę Południową oraz szereg kolonij środkowo-afrykańskich na wybrzeżu Oceanu Indyjskiego, wreszcie Amerykę Południową. Ostatnio ofensywa japońska z dużą siłą dociera już również do centrum Europy, osiągając poważne rezultaty w Holandji (żarówki, żelazo i wyroby dziane), Szwajcarii (wyroby dziane, tkaniny, konfekcja, porcelana, wyroby żelazne), Austrii (żarówki), Czechosłowacji (wyroby włókiennicze i szklane), oraz na Bałkanie (materiały kolejowe); w szeregu niewymienionych powyżej krajów, łącznie z Polską, obserwujemy pewne posunięcia przygotowawcze, polegające m. in. na wzmocnieniu sieci reprezentantów handlowych.

Jak zaznaczono, akcja eksportowa Japonii, odbywająca się w okresie powszechnego kurczenia się siły kupczej, oznacza nie rozszerzanie rynków zbytu, a przejmowanie pozycji, posiadanych dotąd przez inne państwa eksportowe. Ponieważ zaś terenem akcji tej są przedewszystkiem kraje, uzależnione politycznie od mocarstw europejskich, z których eksportem Japonia właśnie konkuruje, walka konkurencyjna z dużą łatwością, przenosi się na teren polityczno-handlowy, powodując zarządzenia celne, przeciwstawiające się towarowi japońskiemu. Tak więc we Francuskiej Afryce Zachodniej wprowadzono niedawno podwyżki celne na towary bawełniane, skierowane przeciw głównemu konkurentowi metropolji, t. j. Japonii; również w Indiach Holenderskich przygotowywane są zarządzenia, skierowane przeciw dumpingowi japońskiemu; w Egipcie nałożono nowe cła, uderzające głównie w Japonję; Turcja zamierza wypowiedzieć traktat; objawy niezadowolenia skonstatować można w bardzo licznych krajach. Główna batalja jednak rozgrywa się z Anglią, tocząc się na terenie Indji Brytyjskich przede wszystkim, gdzie — jak wiadomo — przyjęto ustawę antidumpingową, wypowiadając jednocześnie datujący się z okresu przedwojennego jeszcze traktat handlowy. Nie wnikając w szczegóły anglo-japońskiego zatargu gospodarczego, który w płaszczyźnie handlowo-politycznej przechodzi dopiero swą pierwszą fazę, stwierdzić wypada, że akcja japońska istotnie w bardzo silnym stopniu naruszyła interesy eksportowe Anglii. Dobitniej znacznie od licznych już memoriałów eksporterów angielskich, przede wszystkim zaś eksporterów wyrobów włókienniczych stwierdza ten fakt poniższe zestawienie, w którym dla lat 1930 i 1932 wyrażono eksport japoński na poszczególne rynki w procentach wywozu angielskiego na te same rynki:

	1930	1932
Chiny	303	132
Filipiny	373	244
Hongkong	127	29
Indje Brytyjskie	24	45
Kraje malajskie bryt.	36	42
Indje Holenderskie	104	235
Indochiny Francuskie	50	120
Ogółem Azja	68	75
Australja	20	20
Egipt	29	50
Afryka Południowa	5	7
Afryka Wschodnia	22	54

Charakterystyczne jest, że eksport japoński nie ogranicza się do swych dotychczasowych artykułów sztandarowych, wprowadzając w grę liczne towary nowe. Nomenklatura towarów japoń-

skich, skutecznie konkurujących na odległych nawet rynkach jest obecnie bardzo zróżnicowana i bogata. Obejmuje więc ona obok jedwabiu surowego i tkanin wszelkich, które już dawniej były konkurencyjne, również jedwab sztuczny (wywóz w r. ub. był o 50% większy niż w 1931 r.), przędzę jedwabną, bieliznę, guziki, skarpetki, obuwie, wstążki do kapeluszy, parasole, szczotki, mydła, farmaceutyki, wyroby gumowe, zabawki, igły, rowery, porcelanę, szkło, wyroby ślusarskie, drobne wyroby metalowe, automobile, materiały elektrotechniczne, kable telefoniczne, żarówki, instrumenty precyzyjne etc. Decydującym argumentem konkurencyjnym jest, oczywiście, taniść, która w warunkach obecnych stanowi dla nabywcy moment bardziej atrakcyjny niż jakość. Ceny towarów japońskich są tak niskie i tak elastyczne, że pozwalają na przewyżczanie bardzo nawet poważnych odległości i wysokich murów celnych, umożliwiając zbyt nawet takich towarów, które stanowią specjalność eksportową danego rynku, jak np. żarówki w Holandji lub wyroby szklane w Czechosłowacji.

Wzrost udziału w eksporcie wyrobów gotowych, łatwiej znoszących koszty transportu, jest zjawiskiem, funkcjonalnie związanym z różnicowaniem struktury geograficznej tego wywozu. Okoliczność jednak, że konkurencyjność cen pojawiła się jednocześnie dla tak licznych i różnorodnych towarów, wskazuje, że działały tu przyczyny, sięgające głęboko i obejmujące całokształt gospodarstwa japońskiego, a nie doraźne posunięcia polityki eksportowej, z natury swej koncentrujące się na pewnych tylko dziedzinach produkcji. Istotnie, badanie przyczyn niezwyklej konkurencyjności towaru japońskiego prowadzi do wniosku, iż opiera się ona na następujących czynnikach: 1) premia walutowa, 2) niskie koszty robocizny, 3) wysoki poziom techniczny produkcji fabrycznej, 4) daleko posunięta koncentracja produkcji i handlu, 5) sprawna organizacja handlowa eksportu. Podkreślić należy, że czynnikiem koniunkturalnym jest jedynie premia walutowa, podczas gdy wszystkie pozostałe czynniki stanowią wartości trwałe, posiadane lub osiągnięte już dawniej, a siłę ich oddziaływania czynnik koniunkturalny jedynie wzmocnił i wyjaskrawił. Tem samym japońska ofensywa eksportowa nie może być uważana za zjawisko przejściowe.

Yen został zdewaluowany silniej aniżeli jakakolwiek inna waluta świata, oprócz hiszpańskiej, tureckiej i greckiej, które jednak spadły poniżej parytetu już bardzo dawno, względnie straciły płynące z dewaluacji korzyści przez odpowiedni wzrost cen. W Japonii nominalny wskaźnik cen wewnętrznych dopiero w ostatnich miesiącach wykazuje wyżkę, pozostając jednak stale na poziomie dostatecznie niskim, aby pozwolić eksporterom na zupełne nieomal zdyskontowanie premii walutowej. Przywilej, osiągnięty w ten sposób przez eksportera japońskiego, wykazuje porównanie kształtowania się kursu waluty i cen w Japonii oraz u jej głównego konkurenta — Anglii:

	Anglja:		Japonja:	
	Indeks kursu waluty wobec dolara	Indeks cen hurtowych 1913=100	Indeks kursu waluty wobec dolara	Indeks cen hurtowych 1914=100
Czerwiec 1931	100·3	99 ¹⁾	101	120·7 ¹⁾
Grudzień 1931	144·7	105·8	114	120·1
Czerwiec 1932	133·4	98	164·6	116·4
Grudzień 1932	148·9	101	240·3	146·8
Marzec 1933	142·0	97	234·2	142·8

Dodać należy, że dewaluacja nie była połączona z inflacją, obieg banknotów wynosił bowiem w marcu r. b. Y 1 072 miljn., wobec Y 1 642 miljn. w 1929 r., Y 1 436 miljn. w 1930 r., Y 1 331 miljn. w 1931 r. i Y 1 425 miljn. w r. ub., a rezerwa złota spadła zaledwie z Y 470 miljn. w 1931 r. do Y 425 miljn. w marcu r. b.

Słaba wyżka cen umożliwiła utrzymanie płac roboczych na niezmiennym poziomie, a więc na obniżenie kosztów robo-

¹⁾ Sierpień 1931 r.

cizny, obliczonych w złocie, o spadek waluty, t. j. o ok. 60%. Płace robotnicze były w Japonii zawsze wyjątkowo niskie; przyczem nie obowiązują tam Konwencja Waszyngtońska o czasach pracy, w wyniku czego np. robotnik włókienniczy pracuje 60 godzin w tygodniu. Towarzyszy temu zupełnie średniowieczny system najmu, obejmujący nie indywidualnego robotnika, a rodzinę. W ośrodku przemysłu włókienniczego, Osaka stosuje się wynajmowanie robotnic od rodziców za jednorazowo wpłaconą sumę, wynoszącą ok. Y 400, poczem są one przez przedsiębiorcę koszarowane i pracują tak długo, dopóki nie spłaca zapłaconej sumy i kosztów swego utrzymania. W ten sposób płaca dzienna tych robotnic wynosi Y 0,2 ÷ 0,3, a nawet spada do Y 0,85 tygodniowo, przyczem kobiety stanowią 80% załóg fabrycznych. Płaca dorosłego robotnika nie przekracza naogół Y 1,50 dziennie, czemu nie towarzyszą żadne świadczenia socjalne. W jednej z dużych fabryk obuwia gumowego, produkującej około 11 600 tuzinów par miesięcznie, wynosiły koszty surowca Y 27,8 na 10 tuzinów par, koszty zarządu Y 1,2, opał, siła, opakowanie, nadzór, asekuracja, lokal, oprocentowanie kapitałów etc. Y 11,7 i robocizna Y 11,7; razem koszt wyprodukowania 10 tuzinów par wynosił więc Y 48,9. W rezultacie takiego kształtowania się kosztów własnych eksport obuwia płóciennego z gumową podeszwą, który w 1926 r. wynosił równowartość około Y 1,5 milijn., wzrósł do Y 9 milijn. w 1930 r. i do Y 19,7 milijn. w r. ub.

W parze z niskimi kosztami robocizny idzie wysoki poziom techniczny warsztatów fabrycznych, w założeniu swem nastawionych na produkcję taną, o nienadzwyczajnej jakości, co w warunkach obecnych okazuje się okolicznością wielce korzystną. Przemysł japoński powstał, jak wiadomo, niedawno, korzystając odrazu ze wszystkich udoskonaleń technicznych i organizacyjnych, znanych w Europie, nie przechodząc okresu badań i nie ponosząc kosztów przestarzałych a niezamortyzowanych maszyn i urządzeń. Mamy tu na myśli nietyle historyczny proces europeizacji Japonii, jaki miał miejsce w wieku XIX, co rozwój przemysłu przetwórczego, osiągnięty w latach wojny i powojennych, na tle wyjątkowo korzystnych koniunktur ówczesnych. Proces ten trwał do lat ostatnich, szczególnie zaś jaskrawym przykładem jego jest rozbudowa produkcji jedwabiu sztucznego, która w 1925 r. wynosiła 3,2 milijn. lbs, w 1931 r. już 46,6 milijn. lbs, wreszcie w pierwszych 8 miesiącach r. ub. 53 milijn. lbs. W 1930 r. Japonia dostarczyła do Indyi 23,4 tys. lbs, w I kwartale r. ub. 643 tys. lbs, do Australii w tych samych okresach czasu 10,2 tys. lbs i 210 tys. lbs; import japońskiego jedwabiu sztucznego do Egiptu był w I kwartale r. ub. 45 razy większy niż w tym samym okresie 1931 r. W I połowie r. ub. Japonia była czwartym rzędem w świecie producentem jedwabiu sztucznego. Rozwój produkcji jedwabiu sztucznego jest objawem nie wyjątkowym, a charakterystycznym dla niezwykle silnego procesu industrializacji, jaki zachodził w Japonii w latach powojennych, obejmując liczne gałęzie produkcji. Pewną ilustracją tego procesu są liczby, wskazujące, że w okresie 1913 ÷ 1926 ilość zakładów przemysłowych wzrosła z 15 811 do 51 906, liczba zaś zatrudnionych robotników z 916,2 tys. do 1 875,2 tys., przyczem w przemyśle włókienniczym z 540,1 tys. do 998,4 tys., metalowym z 29,1 tys. do 100,5 tys., maszynowym z 76,0 tys. do 236,0 tys., chemicznym z 46,4 tys. do 111,2 tys. i t. d.; kredyty, udzielone przemysłowi, wzrosły z Y 2 820 milijn. w 1913 r. do Y 12 735 milijn. w 1925 r., emisje kapitałów z Y 131 milijn. w 1913 r. do Y 1 637 milijn. w 1927 r.

Pełne wykorzystanie dla celów eksportu tych niezwykle dogodnych warunków ułatwione jest przez koncentrację w rękach nielicznych koncernów zarówno produkcji, jak handlu, kredytu i transportu. Eksport dokonywany jest z reguły przez producentów, operujących bądź towarem własnym, bądź skupianym od mniejszych konkurentów. Oblicza się, że 90% eksportu japońskiego ma charakter wywozu, wykonywanego bez-

pośrednio przez przemysł, względnie przez firmy handlowe należące do koncernów takich, jak Mitsui, Mitsubishi, Okura, Osano, Iwai. Koncerny te posiadają daleko posunięty ustrój pionowy, posiłkując się surowcem własnej produkcji lub sprostowanym przez własną organizację importową, przetworzonym we własnych fabrykach; towar gotowy jest zaś sprzedawany tak w kraju, jak zagranicą przy pomocy własnego aparatu handlowego i finansowego oraz własnej floty. Możliwe jest w ten sposób kumulowanie zysków, płynących z poszczególnych stadiów produkcji, co pozwala na daleko idące obniżanie ceny eksportowej. Zachodzi tu zjawisko rentowności zbiorowej pokrewne pojęciu rentowności społecznej, będącej podstawą teoretyczną dla świadczeń pro-eksportowych państw europejskich. Okoliczności te tłumaczą, iż zbędne się staje bezpośrednie popieranie finansowe eksportu przez państwo, potężne bowiem koncerny mogą osiągnąć odpowiednie przesunięcia w rozdziale dochodu społecznego własnym wysiłkiem, wykorzystując swą strukturę pionową i opanowanie zarówno eksportu, jak rynku wewnętrznego.

Koncentracja eksportu japońskiego wzmocniona jest, a jej skutkowanie rozciągnięte również na firmy drobne, dzięki istnieniu swoistego systemu branżowych związków eksportowych. Związki te są organizacjami, opartymi na specjalnych ustawach, przewidujących możliwość utworzenia organizacji już wówczas, gdy żąda tego stosunkowo nieznaczna liczba eksporterów danej branży, oraz podporządkowujących normom, przez związek ustalonym, również nieczłonków. Ostatnio istniało 31 związków eksportowych, z czego 19 specjalizowało się w poszczególnych towarach, 6 w poszczególnych krajach przeznaczenia, pozostałe zaś 6 oparte było na kryterjum zarówno jednolitego towaru, jak określonego rynku. Liczba członków związków eksporterów wynosiła ostatnio powyżej 3 tys. firm. Zadania związków eksportowych są nader szerokie. Polegają nietylko na zbieraniu informacji handlowych, koordynowaniu pracy poszczególnych firm przez wzajemne porozumienia, urządzaniu wystaw próbek zagranicą etc., lecz również na przejmowaniu niektórych funkcji handlowych. Tak więc związki przyjmują towar od swych członków w komis lub konsygnację, utrzymują własnych przedstawicieli na rynkach zagranicznych, zajmują się przechowywaniem, sortowaniem, opakowaniem i t. d. towarów, rozstraszają kontrolę nad jakością towaru, utrzymując w tym celu specjalnych kontrolerów, wreszcie kontrolują eksport ilościowo, oddziałując w ten sposób na kształtowanie się cen. W niektórych wypadkach czynność związków idzie jeszcze dalej. Tak np. związki eksporterów herbaty i ceramiki skupują całą produkcję członków po ustalonej cenie, same zajmując się eksportem. W pewnym stopniu organizacje te kredytują również swych członków.

Ta zwarta struktura wywozu japońskiego, oparta na niezwykle silnie skonsolidowanym ustroju produkcyjnym, pozwala Rządowi na ograniczanie się w jego polityce eksportowej do pośredniego jedynie popierania finansowego wywozu. W pierwszym więc rzędzie związki są subsydjowane przez Rząd w stopniu dosyć poważnym, albowiem w roku budżetowym 1932/33 subsydia wynosiły ogółem Y 300 tys., t. j. $\frac{1}{3}$ środków, jakimi wogóle związki rozporządzały. Innymi formami pomocy jest prowadzenie akcji analogicznej do tej, którą podejmują związki, a więc urządzanie i utrzymywanie stałych wystaw eksportowych zagranicą (obecnie jest ich 9—subsydjum na wystawy te w bieżącym roku budżetowym wynosi Y 551 tys.), utrzymywanie korespondentów handlowych (obecnie jest ich 26, sumy, na ten cel budżetowane, wynoszą Y 127 tys.), wysyłanie agentów na targi zagraniczne (subsydjum w r. b. — Y 35 tys.), wreszcie posiadanie odpowiedniej sieci korespondentów handlowych i akcja propagandowa dla ulepszenia metod pakowania. W wyjątkowych wypadkach jedynie wywóz niektórych towarów jest bezpośrednio subsydjowany, jak np.

ostatnio wywóz sztucznej jedwabiu, na który w budżecie bieżącym przeznaczono Y 106 tys.

Ważną formą popierania eksportu, stosowaną również nie bezpośrednio wobec kupców, a za pośrednictwem związków eksportowych, są gwarancje kredytowe. Gwarancje te stosowane są w coraz szerszej skali, przyczem dosyć rygorystyczne ustalenie warunków, na jakich są udzielane, stanowi dodatkową więź organizacyjną dla związków. Normalna gwarancja wynosi 60% trasy na okres 4 miesięcy; w stosunku do Z. S. R. R. termin biegnie 12 miesięcy. Opłata za gwarancję rządową jest skromna, wynosi mianowicie 3-2% rocznie.

Uwagi powyższe stwierdzają, że towar japoński niezależnie od wypadków konjunkturalnych ma wszelkie dane, aby okazać się wyjątkowo tanim, skoro korzysta z nader sprawnego pod względem technicznym i organizacyjnym aparatu wytwórczego oraz niezwykle niskich kosztów robocizny; poza tem struktura gospodarstwa japońskiego pozwala na kalkulowanie cen eksportowych na takim poziomie, jaki w warunkach europejskich osiągnąć można dopiero po uwzględnieniu premij wywozowych, opartych na zasadzie rentowności społecznej. Wreszcie, istnieje niezwykle dokładnie skoordynowany i jednolity aparat handlowy eksportu, pozwalający w możliwie najpełniejszym zakresie wykorzystać możliwości, płynące z niskiej kalkulacji cen.

W warunkach tych trudno mówić o dumpingu w ścisłym tego słowa znaczeniu. Działają tu swoiste cechy ustroju gospodarczego, zasługujące na ocenę dodatnią czy ujemną, w każdym razie jednak będące wynikiem naturalnej ewolucji, w przeciwieństwie do mniej lub więcej dorywczych zarządzeń, charakteryzujących typowy dumping. Mamy więc do czynienia ze zjawiskiem, nasuwającym liczne analogie z masowym eksportem sowieckim z przed lat parę, który tylko w przenośni można było nazywać dumpingiem; analogie te opierają się nietylko na porównywaniu zewnętrznych i formalnych przejawów działalności eksportowej w obu porównywanych wypadkach lecz również zasadniczych podstaw kalkulacyjnych, a poniekąd również metod handlowych. W tych warunkach rzeczą zastanawiającą jest już nietylko siła przebojowa eksportu japońskiego, co oko-

licznosc, że ujawniła się ona w pełni dopiero tak późno. Zagadnienie to, o ile zostało właściwie postawione, domagałoby się badań odrębnych. Przypuszczamy, że jedną z zasadniczych jego przyczyn było kształtowanie się cen w okresie przedkryzysowym, które w porównaniu z okresem przedwojennym utrzymywały się w Japonii na poziomie wyższym niż w innych krajach. Porównanie indeksów cen hurtowych, bazowanych na 1913 r. lub 1914 r., przedstawia się następująco:

	Japonia	Stany Zjedn.	Anglja	Holandja	Szwajcarja	Niemcy
1924	206.4	140.5	166.2	156	171.2	137.3
1925	201.6	148.3	159.1	155	160.5	141.8
1926	178.8	143.3	148.1	145	144.5	134.4
1927	169.8	136.7	141.6	148	142.2	137.6
1928	170.8	138.5	140.3	149	144.6	140.0
1929	166.1	136.5	136.5	142	141.2	137.2
1930	136.8	123.8	119.5	117	126.5	124.6
1931	115.6	104.6	104.2	97	109.7	110.9
1932	121.7	92.8	101.6	79	96.0	95.5

W świetle liczb powyższych siła konkurencyjna towaru japońskiego okazuje się nietylko wywołana przez spadek yena, co przezeń ujawniona. Tem samem jednak zjawisko to uważać należało za trwałe, co znacznie komplikuje związane z niem kwestje polityczno-handlowe. Mielibyśmy bowiem do czynienia nie z przejściową, konjunkturalną ofensywą eksportową, a z konkurencją odmiennych ustrojów gospodarczych. Znowu nasuwa się analogia do Sowieców, przyczem podkreślić wypada, że w wypadku japońskim mamy do czynienia z krajem bogato zainwestowanym, o warunkach wewnętrznych zupełnie ustabilizowanych i, wreszcie, wzbogaconym ostatnio w bogate źródła surowcowe. Zatarę angielsko-japoński nabiera w tem ujęciu znaczenia bardzo doniosłego, tembardziej, że rozgrywa się na wybrzeżach Oceanu Indyjskiego, gdzie Anglja ma przywileje polityczne, a Japonja geograficzne. Również jednak dla wszystkich innych państw świata, japońska ekspansja handlowa okazać się może zagadnieniem nader doniosłym.

W. Jastrzębowski

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

RATA CZERWCOWA DŁUGÓW WOJENNYCH. — Jak wiadomo, w dn. 15 VI przypadał termin zapłaty kolejnej raty długów międzysojuszniczych na rzecz Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Gdy przed półrokiem zaczęła się zbliżać data płatności raty grudniowej, i państwa europejskie kolejno zaczęły występować do Rządu Stanów Zjednoczonych z żądaniem rewizji całokształtu problemu długów oraz tymczasowego moratorium — problem ten, zresztą zupełnie zrozumiałe, stał się centralnym zagadnieniem gospodarczym całego świata.

Nie potrzebujemy przypominać wszystkich faz rokowań w tej sprawie, prowadzonych przez państwa europejskie, z Anglja i Francją na czele, z wierzy cięciem amerykańskim. Wymieniono cały szereg not, postępujących jedna za drugą w coraz szybszym tempie — w miarę zbliżania się daty płatności długów. Dążeniem dłużników europejskich było już tylko — z uwagi na brak czasu — tymczasowe moratorium płatności, nakształt analogicznego moratorium, przyjętego w czasie konferencji w Lozannie.

Zdecydowana nieustępliwość Ameryki, a ściślej Kongresu amerykańskiego, krę-

pującego swobodę Prezydenta, sprawiła, że świat cały przeszedł w okresie przed dn. 15/XII 1932 r. bardzo ciężkie chwile, gdyż znalezienie wyjścia z sytuacji wydawało się bardzo trudnem. Ostatecznie, jak wiadomo, nastąpił podział dłużników na dwie grupy, z których jedna z Anglja na czele ratę uiszczyła, druga — z Francją na czele, odmówiła płatności, jeszcze raz powołując się na cały szereg argumentów różnorodnej natury, usprawiedliwiających niemożność zapłaty.

Po dn. 14/XII nastąpiło uspokojenie. W szczególności sytuacja dłużnika, który najwięcej zapłacił — Anglii, wybitnie się poprawiła. Funt dość szybko powrócił do swego „normalnego” kursu, rozpoczął się poważny przyływ złota do Banku Anglii. Słusznie czy niesłusznie — z objęciem w pierwszych dniach marca przez Roosevelta władzy Prezydenta wiązano i w Europie poważne nadzieje, m. in. i w kierunku uregulowania problemu długów wojennych. W każdym razie panowało przekonanie, że trudności grudniowe się nie powtórzą i że da się załatwić sprawę tę na płaszczyźnie tymczasowego moratorium, zanim szczerogółowe rokowania nie rozwiążą sprawy ostatecznie.

W międzyczasie sytuacja samych Sta-

nów Zjednoczonych, jeżeli chodzi o problemy finansowe, walutowe i o bankowość, zaczęła zdradzać niepokojące pogorszenie. Nastąpił słynny krach, poczem przedsięwzięty został cały szereg dobrze znanych zarządzeń, włącznie do porzucenia parytetu złota. Przez ten czas ważniejsze państwa dłużnicze próbowały prowadzić rokowania z Rządem amerykańskim co do załatwienia conajmniej raty czerwcowej płatności, lecz rokowania te do pozytywnych wyników nie doprowadziły.

Jedyne, zresztą liczbowo dość poważne, aczkolwiek i wysoce nieokreślone, ustępstwo, jakie dłużnicy otrzymali od Roosevelta — to zgoda na spłatę długów w dolarach papierowych albo w srebrze. Otóż przy spłacie w walucie papierowej osiągnęłoby się kilkunasto-procentową korzyść — w zależności od spadku dolara. Przy spłacie w srebrze Stany Zjednoczone zgodziły się przyjmować na poczet każdego \$ 1 długu 2 uncje srebra, czyli że cena uncji kalkulowałaby się 50 cts am., podczas gdy efektywna cena tego kruszcu w New-Yorku w dn. 15/VI r. b. wynosiła 36 cts. W ten sposób przy spłacie w srebrze dłużnicy zyskiwaliby przy obecnych jego cenach ok. 28% całej wysokości raty dłużnej.

Ustępstwa te były, oczywiście, nie wy-

starczające, to też dz. 15/VI zastał dłużników i wierzyciela w sytuacji niewyjaśnionej, i do ostatniej chwili niewiadomo było, jaka będzie linia postępowania w tej sprawie poszczególnych dłużników. Wypada jednak podkreślić z całym naciskiem, że o zdenerwowaniu, jakie panowało przed płatnością raty grudniowej, w czerwcu nie było mowy. Również i społeczeństwo amerykańskie mniej tym razem interesowało się problematem.

Ostatecznie, załatwienie sprawy płatności raty czerwcowej przez państwa dłużnicze daje poważne podstawy do przypuszczenia, że problem rewizji długów wojennych zostanie, nareszcie, pchnięty na drogę definitywnego załatwienia, gdyż z postępowania Europy wynika, że nikt nie ma zamiaru płacić zobowiązań w dotychczasowej wysokości, gdyż — z uwagi na kryzys i zrzczenie się reparacji niemieckich — wogóle płacić nie może.

O ile w dn. 15/XII r. ub. państwa dłużnicze podzieliły się na 2 grupy: płacących i nie płacących, o tyle w dn. 15/VI r. b. całość raty, zresztą, niewielkiej zapłaćca tylko Finlandja, inne państwa zaś w najlepszym razie zadowolili się zaliczką, mającą symboliczne znaczenie i wabającą się najczęściej w granicach 5÷10% należnej raty długu. Zaliczki owe, wypłacone w srebrze p/g wyżej wspomnianej zasady: 2 uncje srebra za \$ 1, w rzeczywistości reprezentują jeszcze mniejsze sumy.

Ostatecznie, poza Finlandją, która zapłaciła swą należność w całości, „symboliczne” zaliczki wpłaciły: Anglja, Włochy, Czechosłowacja, Rumunia i Łotwa, nie zapłaciły zaś wcale: Francja, Po'ska, Belgja, Estonia, Litwa, Węgry i Jugosławja. Z całym naciskiem trzeba podkreślić, że państwa, które odmówiły nawet uiszczenia zaliczki, w notach swych do Rządu amerykańskiego jeszcze raz podkreśliły swoją dobrą wolę i gotowość prawnego uregulowania problemu rewizji długów.

Jeśli chodzi w szczególności o Polskę, to stanowisko jej w tej sprawie, obszernie umotywowane i należycie uzasadnione już w notach w związku z płatnością grudniową, pozostało konsekwentnie to samo. Dlatego też w dn. 14/VI Ambasador R. P. w Waszyngtonie P. Patek złożył w Departamencie Stanu memorandum Rządu polskiego w sprawie płatności długu polskiego w sprawie płatności długu skonsolidowanego Polski wobec Rządu Stanów Zjedn. W memorandum tem Rząd polski stwierdza, że stan faktyczny, przytoczony w nocie jego do rządu Stanów Zjednoczonych z dn. 8/XII 1932 r., nie uległ w ciągu ostatniego półroczu zmianom i że argumentacja, zawarta w tej nocie, pozostaje nadal w mocy. W tym stanie rzeczy, Rząd polski proponuje odroczenie również raty, płatnej w dn. 15/VI r. b., oraz wyraża gotowość rozważenia wspólnie z Rządem Stanów Zjedn. całokształtu sprawy odnośnego długu.

Sumy, wpłacone na poczet rat dłużnych przez niektóre państwa europejskie, wynoszą ok. 8% całości należnych sum z tytułu płatności czerwcowej. W ten sposób, uwzględniając, że odnośne sumy w wys. ok. \$ 144 miljn. były wstawione do budżetu Stanów Zjednoczonych, po dn. 15/VI wystąpił dodatkowy deficyt w wys. ok. \$ 130 miljn.

Stanowisko Ameryki wobec dłużników europejskich jest w chwili obecnej w każdym razie spokojniejsze niż było w grudniu

1932 r. wobec państw, odmawiających spłaty, w szczególności Francji. Tłumaczy się to w dużej mierze faktem, że został odroczony Kongres, który stale stanowił najbardziej nieprzejednanego wroga porozumienia Stanów Zjedn. i Europy w kwestii długów. W chwili obecnej, z uwagi na swobodę, jaką rozporządza Prezydent Roosevelt, na dłuższy przeciąg czasu nie skrupowany Kongresem, należy się spodziewać rozpoczęcia nareszcie bardziej konkretnych rokowań z dłużnikami, przy czym najprawdopodobniej będą oni traktowani indywidualnie. Na pierwszy ogień pójdzie Anglja, która może liczyć na dobrowolne udzielenie jej przez Stany Zjedn. Am. bardzo daleko idących ustępstw. Skądinąd sytuacja Anglii o tyle jest słabsza, niż była w końcu 1932 r., że w chwili obecnej nie ma ona broni na Stany Zjednoczone w postaci żonglowania spadkiem funta, przeciwnie — Ameryka może grozić dalszą dewaluacją dolara.

Rokowania o rewizję długów wojennych z poszczególnymi państwami będą, oczywiście, długie i żmudne. Tem nie mniej wydaje się, że muszą one doprowadzić do załatwienia tego podstawowego zagadnienia światowej gospodarki powojennej i to po myśli życzeń dłużników europejskich oraz wszystkich trzeźwo myślących ekonomistów. Załatwienie płatności raty czerwcowej w sposób, który wyżej podaliśmy, zdaje się świadczyć, że problem długów wojennych jest przesądzony właśnie w kierunku najdalej idącej redukcji długów lub ich zniesienia.

b. w.

STANY ZJEDN. AM.

PRZEMYSŁ NAFTOWY W 1932 R.

Rok 1932 dla przemysłu naftowego nie był ani lepszy ani gorszy od 1931 r. Charakterystycznymi cechami roku sprawozdawczego są: 1) spożycie benzyny wykazało po raz pierwszy zniżkę w stosunku do spożycia w 1931 r., do którego to roku stale wzrastało; 2) ceny ropy miały tendencję utrzymaną w całym przemyśle naftowym; 3) ceny benzyny utrzymały się również na poziomie wyższym od 4 cts za gallon loco rafinerje w Oklahomie (głównie centrum przeróbki surowca); 4) cła na ropę zagraniczną, które weszły w życie w czerwcu 1932 r., odbiły się bardzo korzystnie na całości gospodarstwa narodowego; 5) Sąd Najwyższy Stanów Zjedn. usankcjonował zarządzenia władz stanu Oklahoma odnośnie przymusowego ograniczenia wydobycia ropy; 6) zarządzenia restrykcyjne władz stanowych w Texas przyczyniły się do uregulowania wydobycia i uniknięcia nadprodukcji.

W związku z dwiema cechami ostatnimi, musimy przypomnieć, że zarządzenia władz stanowych były niezmiernie ostre, włącznie do ogłoszenia stanu wojennego. Nie przeszkodziło to jednak temu, że wydobycie w okręgu East Texas wzrosło w 1932 r. ze 109 630 tys. baryłek do 120 158 tys. baryłek, podczas gdy ogólne wydobycie stanu Texas wykazuje zmniejszenie z 332 437 tys. baryłek do 311 069 tys. baryłek. Jest to obecnie stan, produkujący około 40% ogólnej produkcji ropy; po nim następuje Kalifornia z 178 128 tys. baryłek (1931 r. — 188 430 tys.) i Oklahoma z 152 621 tys. (1931 r. — 180 574 tys.).

Ogólne wydobycie ropy wyniosło 781 845 tys. baryłek w 1932 r. wobec 851 081 tys. baryłek w 1931 r.; spadek wynosi więc 69 236 tys. baryłek, czyli 7,1%. To też udział produkcji ropy Stanów

Zjednoczonych w stosunku do wydobycia wszechświatowego spadł z 62,1% do 60,1%. Produkcję powyższą otrzymano z 317 684 otworów eksploatacyjnych. Ciekawą statystykę ogłoszono odnośnie przeciętnej wydajności ropy w stosunku do ilości otworów eksploatowanych, i tak: wydobycie ropy w Texas pochodzi z 40 749 otworów, wydobycie ropy w Kalifornii z 8 928 otworów, wydobycie ropy w Oklahomie z 58 474 otworów (wydobycie tych stanów podano już powyżej). Wydobycie ropy w Pensylwanii — 12 403 tys. baryłek pochodzi aż z 79 871 otworów, natomiast wydobycie ropy w Nowym Meksyku — 12 511 tys. baryłek — tylko z 463 otworów. Przyczyny tego kontrastu są zupełnie zrozumiałe: z jednej strony — są to tereny dawno eksploatowane na małych działkach, z drugiej — tereny świeże o dużych przestrzeniach koncesyjnych, pozwalających na zastosowanie ekonomicznych systemów wydobycia oraz racjonalizację wierceń.

W 1932 r. odwiercono ogółem 15 040 otworów (w 1931 r. 12 432), z czego przypada na otwory z produkcją ropy — 10 444 (w 1931 r. 6 788), otwory z produkcją gazową 1 027 (w 1931 r. 1 985), otwory jałowe 3 569 (w 1931 r. 3 659); zwiększenie ilości odwierconych otworów przypada na Texas, a właściwie na okrąg East Texas, gdzie nawiercono 5 900 otworów.

Wydobycie ropy według poszczególnych pól naftowych (marek) wyniosło (w tys. baryłek):

	1932	1931
Appalachian (Pensylwanja i in.)	42 846	41 184
Mid-Continent (Texas, Oklahoma i in.)	490 324	543 736
Gulf Coast	53 146	57 592
Rocky Mountain	17 401	19 739
Kalifornia	178 128	188 830

Przeróbka ropy wyniosła w roku sprawozdawczym 819 997 tys. baryłek, gdy w 1931 r. 894 608 tys. baryłek; poważne to zmniejszenie dostosowane jest do wydobycia i możliwości zbytu na rynkach krajowym i zagranicznym. Powyższa przeróbka ropy dokonana była w 388 rafineriach o zdolności przerobczej rocznej 1 339 miljn. baryłek, przyczem w 191 rafineriach istniały instalacje krakowe o zdolności przerobczej rocznej 714 miljn. bar.; wykorzystanie więc zdolności przerobczej wynosi przeszło 61%. W 1931 r. zaś w ruchu było 397 rafinerij o zdolności przerobczej 1 430 miljn. bar.; instalacji krakowych było 208, czyli więcej niż w 1932 r., ale zato o zdolności przerobczej mniejszej — 658 miljn. baryłek. Wogóle w 1932 r. ilość rafinerij w Stanach Zjedn. wyniosła 510 (w tym roku dobudowano 10 rafinerij) o zdolności przerobczej 1 577 miljn. baryłek.

Wytwórczość poszczególnych zasadniczych produktów finalnych przedstawia się następująco (w tys. baryłek):

	1932	1931
Benzyna	399 145	436 735
Nafta	43 836	42 446
Olej gazowy i opałowy	294 287	336 967
Oleje smarowe	22 433	26 704
Parafina (w tys. funtów)	458 920	477 400

Stwierdzamy więc zmniejszenie produkcji prawie wszystkich produktów naftowych w odnośnym stosunku do zmniejszonej przeróbki ropy.

Wewnętrzne spożycie wyniosło następujące ilości (w tys. bar.):

	1932	1931
Benzyna	373 770	403 418
Nafta	33 310	31 296
Oleje gazowy i opałowy	307 668	199 200
Oleje smarowe	16 697	20 068
Parafina (w tys. funt.)	263 481	276 457

Zauważamy zasadniczo spadek spożycia krajowego: po raz pierwszy spadła konsumpcja benzyny; spożycie nafty nieznacznie wzrosło. Ponadto spożycie oleju gazowego i opałowego wykazuje potężny wzrost, lecz zdaje się, że w liczbie za 1931 r. zachodzić musi pomyłka naskutek innego sposobu obliczania.

Eksport produktów naftowych zmniejszył się i wyniósł (w tys. bar.):

	1932	1931
Benzyna	35 434	45 716
Nafta	10 956	12 712
Oleje gazowy i opałowy	19 874	29 231
Oleje smarowe	6 857	8 128
Parafina (w tys. funt.)	235 323	290 527

Eksport ropy wyniósł 27 393 tys. bar. wobec 25 535 tys. bar. w 1931 r. Import ropy wyniósł 44 688 tys. bar. wobec 47 250 tys. bar. w 1931 r. Bilans netto poprawił się więc w 1932 r. na korzyść Stanów Zjedn.; kierunki eksportu i importu ropy zostały te same.

Eksport produktów naftowych zmniejszył się do prawie wszystkich krajów, tembardziej iż w roku sprawozdawczym niektóre rynki zostały częściowo odstąpione przemysłowi naftowemu rumuńskiemu, na mocy układu paryskiego. To też i na przyszłość nie należy się spodziewać wzrostu eksportu amerykańskiego, tembardziej iż zarządzenia restrykcyjne nabrały jeszcze silniejszego tempa, celem dostosowania podaży do popytu, gdyż każde przekroczenie kwoty, ustalonej w układzie międzynarodowym, przez przemysł naftowy Stanów Zjedn. powoduje kilkakrotnie większe straty dla innych kontrahentów porozumienia.

Ciekawie na tle zestawienia eksportu produktów naftowych przedstawia się porównawczo zestawienie importu produktów (w tys. bar.):

	1932	1931
Benzyna	8 209	13 621
Nafta	72	11
Oleje gazowy i opałowy	21 229	24 998
Oleje smarowe	11	32
Parafina (w tys. funt.)	33 256	37 835

Import więc oleju gazowego i opałowego przewyższył o 1 500 tys. bar. eksport tych produktów.

Zapasy produktów naftowych zmniejszyły się z 257 999 tys. bar. w 1931 r. do 246 257 tys. bar. w 1932 r., zapasy ropy zaś z 370 919 tys. bar. w 1931 r. do 338 718 tys. bar. w 1932 r.

W 1932 r. wytworzono z gazów ziemnych 35 772 tys. bar. gazoliny (8% przerobionych gazów), gdy w 1931 r. 43 617 tys. bar. (10% przerobionych gazów).

W. Ł.

NIEMCY

DŁUGI ZAGRANICZNE. — Niedawno opublikowane przez niemiecką „Anmeldestelle für Auslandsschulden” dane, dotyczące długów zagranicznych Niemiec, oparte na informacjach, zebranych u dłużników, wskazują na zmniejszenie się zadłużenia Niemiec wobec zagranicy. Zadłużenie to w okresie od lipca 1931 r. do końca września 1932 r. zmniejszyło

się o RM 4,3 miljard. W samym tylko okresie od lutego 1932 r. do września 1932 r. zadłużenie spadło o RM 1 miliard.

Stan zadłużenia zagranicznego Niemiec¹⁾ ilustruje poniższe zestawienie (w miljard. RM):

	31/VII 1931	30/XI 1931	29/II 1932	30/IX 1932
Kredyty krótkoterminowe	13,1	10,6	10,16	9,35
W tem: objęte przez Stillhaltung	6,3	5,4	5,04	4,40
Kredyty długoterminowe	10,7	10,7	10,47	10,18
Razem:	23,8	21,3	20,67	19,53

Do tej sumy długów należy dodać jeszcze około RM 5 miliard. marek zagranicznych wkładów inwestycyjnych. W sumie ogólnych długów znajdują się również i należności różnych przedsiębiorstw w stosunku do ich oddziałów zagranicznych, które zostały zadeklarowane jako długi celem uzyskania udogodnień dla transferu. Po uwzględnieniu tego — dług krótkoterminowy niemieckiego przemysłu i handlu w stosunku do przedsiębiorstw zagranicznych, poza sumami, objętymi przez „Stillhaltung”, wynosi jeszcze około RM 2 miliard. Jako wierzyciele występują przeważnie przedsiębiorstwa holenderskie i szwajcarskie. Poza tem suma RM 19½ miliard. mieści w sobie RM 0,9 miliard. długów, powstałych z tytułu dostarczonych towarów. Jak wynika z danych, dostarczonych przez dłużników, ciężar z tytułu oprocentowania długów zagranicznych powinien wynieść w okresie od września 1932 r. do września 1933 r. dla długów długoterminowych RM 613 miljon., a dla krótkoterminowych RM 435 miljon. Do tego dojdzie jeszcze suma RM 280 miljon., należąca z tytułu przypadających rat.

Jak obliczają, ciężar obsługi długów zagranicznych za rok 1933 wyniesie już tylko RM 1 miliard., przyczem suma ta ulegnie jeszcze zmniejszeniu z powodu spadku dolara. Nie uwzględniamy tu, oczywiście, skutków moratorium transferowego.

NOWE PLANY SANACJI ŻEGLUGI. — Mimo milionowych strat akcjonariuszy towarzystw żeglugi niemieckiej — sanacja, przeprowadzona w r. ub., nie doprowadziła towarzystw żeglugi do stanu rentowności. W szczególności przewidywano wówczas, że zmniejszony ruch i dalsze obniżenie rat frachtowych w 1932 r. wyczerpie bilansowe rezerwy wielkich towarzystw żeglugi w Niemczech. Jakkolwiek nie ukazały się jeszcze dotąd sprawozdania i bilanse towarzystw za rok 1932, to jednak z głoów, ujawniających się tu i owdzie w kołach żeglugi, należy wnioskować, że bilanse za rok 1932 będą znów niekorzystne u wszystkich towarzystw.

Ostatnio przedłożony został Kanclerzowi Rzeszy i równocześnie ogłoszony przez Senat Hamburga i Bremy nowy plan sanacji żeglugi. Niezależnie od tego Brema wystąpiła również i z osobnym planem. Plany te idą w 2 kierunkach: sanacji finansowej i reorganizacji ruchu linii okrętowych.

Pod pierwszym względem stwierdza memoriał obu miast zgodnie, że obecne złe położenie żeglugi niemieckiej ma następujące przyczyny: 1) wzrost ogólnego tonażu światowego flot handlowych,

¹⁾ Objęte zostały tylko długi, których wysokość przekracza RM 50 000.

a zmniejszenie się handlu morskiego 2) subwencjonowanie konkurencyjnych obcych flot handlowych przez dane państwa, 3) spadek walut w Anglii, Norwegii, Danii, Szwecji i Japonii, a obecnie też i w Ameryce, 4) silniejsze obciążenie żeglugi niemieckiej przez podatki i ciężary socjalne niż w państwach konkurencyjnych, 5) nadmierne obciążenie długami, w dużej części krótkoterminowymi. Poza tem memoriał stwierdza, że polityka koncentracji, która doprowadziła do unii Hapagu i Lloydów i sfuzjonowania kilku innych towarzystw pod egidą tej unii była błędna, gdyż spowodowała, że dzisiejsza organizacja żeglugi niemieckiej jest ciężkim, nieprzejrzystym aparatem administracyjnym.

Jak w zeszłorocznej sanacji, tak i obecnie plan finansowego uzdrowienia opiera się głównie na żądaniu ofiar ze strony Państwa. Żąda on mianowicie: 1) uwolnienia od wszelkich podatków i danin, płaconych nie z dochodów a z substancji, 2) przejęcia przez Rząd wszystkich obciążeń socjalnych, 3) zmiany warunków kredytowych, które dotychczas przez zbyt wielkie odsetki obciążały ponadto bilanse towarzystw, a wreszcie 4) wyrównania różnicy walutowej między kursem marki niemieckiej, a kursem dewiz obniżonych. To wyrównanie miałyby nastąpić w ten sposób, że za jachdy, które przyniosą państwu dewizy, miałyby towarzystwa otrzymywać premje rządowe, umożliwiające im konkurencję z obcemi towarzystwami, obliczającymi raty frachtowe w niższych walutach. Wreszcie, żąda memoriał przekazania towarzystwom okrętowym około RM 200 miljon. w formie bonów państwowych wzamian za cesję pretensji w równej wysokości, którą te towarzystwa mają do Stanów Zjednoczonych za przyniesione im już dawno odszkodowanie, a którego nie wpłacono dotychczas z powodu moratorium Hoovera.

W kwestji reorganizacji ruchu żeglugoego różnią się plany obu miast, przyczem antagonizm obu portów występuje wyraźnie. Hamburg żąda usamoistnienia wszystkich towarzystw, kontrolowanych dotychczas przez unie Hapagu i Lloydów, i regionalnego rozdziału armatori na porty niemieckie w ten sposób, by pojedyncze linje okrętowe pozostały tym towarzystwom, które dotychczas najekonomiczniej na danych rutach prowadziły ruch. Brema natomiast żąda ustalenia w obu portach tych samych linii i w tych samych kierunkach w stosunku tonnażu 50:50. Senat bremeński uzasadnia to żądanie względami na narodowy interes floty handlowej niemieckiej, który wymaga, by eksporter niemiecki rozporządzał w obu portach dostateczną ilością okrętów, idących w różnych kierunkach; inaczey zachodzi niebezpieczeństwo, że będzie on często szukał okrętu obcej, nie niemieckiej linii. W rzeczywistości obawia się Brema supremacji Hamburga. Sprawa ustalenia stałych linii okrętowych Bremy i Hamburga jest w kołach żeglugi od kilku dni przedmiotem ożywionej dyskusji.

Nie ulega wątpliwości, że przedłożone Rządowi Rzeszy plany powstały przy współpracy związków armatorów niemieckich i nie zejda już z porządku dziennego układów wszystkich czynników, zainteresowanych w żegludzie i eksporcie niemieckim. Na drodze do jej urzeczywistnienia piętrzą się jednak olbrzymie trudności, których pokonanie wymagać będzie długotrwałych pertraktacji.

CZECHOSŁOWACJA ORGANIZACJA HANDLU ZBO- ŻEM.

— Giełda bratislavska opublikowała sprawozdanie za rok 1932, w którym m. in. poddała ostrej krytyce i stylizację Syndykatu Zbożowego. Giełda określa Syndykat jako organizację, stanowiącą formę przejściową w kierunku utworzenia monopolu zbożowego, i jako wynik ograniczeń przywozowych wogóle. Kiedy jednakże przed utworzeniem Syndykatu teoretycznie każdy mógł uzyskać zezwolenie na przywóz zboża zagranicznego, to obecnie zezwolenia przywozu otrzymują wyłącznie członkowie Syndykatu. Syndykat jest wyrazem coraz częściej stosowanej zasady interwencji państwowego i jako taki musi siłą faktu prowadzić do różnych niepożądaných objawów. Syndykat wykluczył od brania udziału w obrocie handlowym cały szereg osób, które dotychczas były w nim czynne. Członkami Syndykatu stało się zaledwie kilku kupców, posiadających znaczniejszy kapitał, wskutek czego niemal wszyscy kupcy i pośrednicy zbożowi zostali wykluczeni z zagranicznego handlu zbożem. Korzyści z tego handlu osiąga nieliczna grupa ludzi, podczas gdy inni zostali ograniczeni wyłącznie do handlu wewnętrznego. Wynikiem tego jest wielka liczba upadłości i ubytek płacących podatki, czego należało bezwzględnie uniknąć. Z punktu widzenia zasad gospodarstwa społecznego należy Syndykatowi zarzucić zbyt mechaniczny rozdział zezwoleń przywozu na poszczególne miesiące, bez uwzględnienia możliwości koniunkturalnych, wskutek czego w wielu wypadkach uniemożliwiono zainteresowanym kołom skutecznie bardzo korzystnych zakupów zagranicą.

SZWAJCARJA

SYTUACJA FINANSÓW PAŃSTWOWYCH.

— Sytuacja finansowa Szwajcarii, pomimo wielkich rezerw, jakimi państwo to rozporządza, zaczyna poważnie niepokoić sfery kierownicze kraju. Prawie wszystkie kantony i większość miast zamknęła rok budżetowy poważnym deficytem. Deficyt Konfederacji wynosi przeszło 100 miljn. fr. szw. Powstał on z jednej strony przez zmniejszenie się dochodów o 50 miljn. fr. i zwiększenie się wydatków wskutek kryzysu o taką sumę. Do tego należy dorzucić chroniczny deficyt kolei państwowych, których pasywa na początku r. b. dosięgły olbrzymiej liczby 1 milj. fr. Co się tyczy kolei, to w obecnej sytuacji niema już innego wyjścia, jak przejęcie długu kolei przez Państwo i stopniowe zamortyzowanie tego długu, co wymaga wstawienia do budżetu Konfederacji dodatkowych 100 miljn. fr. rocznie. Innymi słowy, Konfederacja musi się liczyć z deficytem 200 miljn. fr. w ciągu najbliższych lat. Do tego należy dorzucić jeszcze deficyt samorządów, wynoszący obecnie przeszło 120 miljn. fr. rocznie.

Wprawdzie Minister Finansów wprowadził już w r. ub. daleko idące oszczędności budżetowe, oszczędności te jednak zostały pochłonięte przez zwiększającą się z każdym dniem pomoc dla bezrobotnych, wobec pogłębiającego się kryzysu. Projekty obniżenia pensji urzędników federalnych o 7½% mają zostać zatwierdzone przez głosowanie ludowe w najbliższym czasie, przyczem najwięksi znawcy szwajcarskiej polityki wewnętrznej nie orientują się zupełnie co do wyniku głosowania.

Zresztą, rozchodzi się tutaj zaledwie o sumę 7 miljn. fr.

W związku z temi niewesołymi horoskopami dla finansów publicznych Konfederacji — Minister Finansów P. Musy wystąpił przed kilku dniami z programem przemówieniem w Parlamencie. Przedewszystkiem oświadczył, że, zdaniem jego, kryzys potrwa jeszcze dobrych parę lat, i że nie należy zupełnie brać w rachubę przewidywania optymistów, że jesteśmy w przededniu przełamania się koniunktury. Dzisiejsza Europa zamyka się murami celnymi, a każde państwo dąży do samowystarczalności, przedewszystkiem naskutek utracenia dotychczasowych rynków azjatyckich, afrykańskich i Ameryki Południowej. Szwajcarija, której dobrobyt opierał się przedewszystkiem na eksporcie, odczuwa silniej tę izolację w handlu międzynarodowym niż inne państwa.

Plan sanacji finansów publicznych szwajcarskich Minister Musy widzi w oszczędnościach budżetowych (ok. 40 miljn. fr. zmniejszenie wydatków) i w zwiększeniu źródeł dochodu, przedewszystkiem drogą podatków pośrednich. I tak, opodatkowanie tytoniu może, zdaniem jego, przynieść ok. 40 miljn. fr. rocznego dochodu. Alkohol, którego wartość konsumpcji wynosi w Szwajcarii rocznie przeszło 600 miljn. fr., może dać Skarbowi lekko 30 miljn. fr. dochodu. Kilka milionów przyniesie również nowe prawo stemplowe. Poza tem przewiduje się opracowanie nowej nadzwyczajnej daniny majątkowej, która jednak pobrana byłaby od obiektów majątkowych stosownie do ich dochodowości.

Jak widzimy z powyższego, Szwajcarija wkracza na klasyczną drogę zwiększania dochodów skarbowych, pomimo, że przeprowadzana deflacja wymagałaby raczej proporcjonalnego zmniejszenia podatków. Zdają sobie z tego sprawę sfery rządowe, w szczególności zaś Minister Finansów P. Musy, nie widzi on jednak innego wyjścia z obecnej sytuacji.

Polityka ta jest o tyle krótkowzroczna, iż, jak wiadomo, bogactwo narodowe Szwajcarii zależy w pierwszym rzędzie od eksportu przemysłowego, dochodów z kapitałów, ulokowanych zagranicą, premij asekuracyjnych i turystyki. Wszystkie te działy dochodu społecznego skurczyły się niemal do połowy, nakładanie więc nowych ciężarów podatkowych musi wywołać odpowiednią reakcję. Zainteresowane sfery czynią odpowiedzialnym za ten stan rzeczy pośrednio Rząd federalny, który przez wprowadzenie systemu kontyngentowania przywozu i daleko idącej reglamentacji obniżył w konsekwencji eksport szwajcarski. Coraz częściej też słyszy się głosy, że sanację sytuacji finansowej należy przeprowadzić nie drogą nowych podatków lub nawet oszczędności budżetowych, ale przez zwiększenie obrotów we wszystkich dziedzinach, przedewszystkiem drogą obniżenia ceł i zniesienia systemu reglamentacji przywozu, żądając wzajemnie od zagranicy jednocześnie analogicznych ustępstw.

RUMUNJA

ROZSZERZENIE SYSTEMU KONTYNGENTOWEGO. — Decyzją z dn. 19/V rumuńskie Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozszerzyło kontyngenty na towary, podlegające następującym artykułom taryfy celnej: 275 — tłuszcz rybi, 277 i 278 — tłuszcz zwierzęce, używane dla

celów przemysłowych, denaturowane, 344 — oleje roślinne w stałym stanie.

Wartość importu rumuńskiego, objętego powyższymi pozycjami, wynosiła w 1931 r. około 28 miljn. lei. Nie jest to zatem pozycja znaczna, z czego wynikałoby, jak również z okoliczności, iż import ten pod względem pochodzenia jest rozproszkowany, że kontyngenty te raczej mają na celu ochronę przemysłu krajowego, niżby miały służyć jako ostrze, skierowane specjalnie przeciwko pewnym krajom.

Charakter powyższych kontyngentów nie może być bynajmniej uważany jako zapowiedź zmiany w kierunku rumuńskiej polityki kontyngentowej. Przeciwnie, im więcej podnoszą się głosy, krytykujące dotychczasowy system kontyngentowy, który przyczynił się tylko do pogorszenia bilansu handlowego, tem więcej koła urzędowe trwają przy dotychczasowej polityce kontyngentowej i starają się wykazać, że ten nie zadowalający stan pochodzi z niedostatecznego rozciągnięcia kontyngentów oraz nie dość ostrego stosowania ich względem krajów, z którymi Rumunia ma deficytowe salda towarowe.

Wprawdzie z faktu, że zapowiadane znaczne rozszerzenie systemu kontyngentowego jeszcze nie nastąpiło (ma ono jakoby być odłożone do czasu odbycia się Światowej Konferencji Gospodarczej, a co najmniej do dn. 1/VII r. b., ze względu na kończący się z tą datą okres obecnych kontyngentów), możnaby wysuwać przypuszczenie co do momentu pewnego niezdecydowania w rumuńskiej polityce kontyngentowej; jednak w ogłoszonych ostatnio komunikatach prasowych, inspirowanych przez sfery rządowe, w których podkreśla się meldowane z różnych krajów nowe trudności, stawiane eksportowi rumuńskiemu, należy dopatrywać się przygotowywania opinii publicznej na dalsze restrykcje importowe, zwłaszcza w stosunku do krajów, z którymi Rumunia ma obroty deficytowe.

Pogarszający się stan bilansu handlowego Rumunii, a zatem i stan dewizowy, wywołują wśród rumuńskich kół rządowych atmosferę nerwowości, która wytwarza niepewność co do najbliższych posunięć.

HISZPANJA

NOWA KONCEPCJA HANDLOWO-POLITYCZNA. — Ukazał się w „Gaceta de Madrid” (Nr. 131) dekret hiszpańskiego Ministerstwa Rolnictwa, Przemysłu i Handlu z dn. 9/V 1933 r. w sprawie przyznania pewnych korzyści celnych dla państw, będących „wyjątkowymi spóżywcami produktów, stanowiących podstawę bogactwa narodowego Hiszpanii”.

Wydanie dekretu tego, będącego niewątpliwie dotąd nowością w tej dziedzinie, podyktowane było troską Rządu o „obronę za wszelką cenę czynników podstawowych bogactwa narodowego”.

Za „wyjątkowego spóżywcę” danego produktu uznany został kraj, w stosunku do którego bilans handlowy Hiszpanii wykazuje saldo dodatnie, a którego konsumpcja jednego z artykułów podstawowych produkcji rolnej hiszpańskiej osiągnęła w ciągu danego kwartału co najmniej 35% całości eksportu tego produktu z Hiszpanii w tym kwartale.

Dekret nie wyszczególnia artykułów, o które chodzi, lecz przypuszczać należy, że Rząd miał tu przedewszystkiem na myśli następujące produkty rolne:

Artykuł	Eksport w 1932 r.	Główny importer	Udział jego w ogólnym eksporcie
	tys. tonn		%
Pomarańcze	881	Anglja . . .	31
Oliwa . . .	63	Argentyna . . .	22
		St. Zjedn. . .	21
Wino . . .	197	Francja . . .	80
Migdały . . .	20	Anglja . . .	31
Ziemniaki . . .	170	Anglja . . .	89
Korek . . .	34	Anglja . . .	30
		St. Zjedn. . .	29
Oliwki . . .	28	St. Zjedn. . .	70
Winogrona . . .	51	Anglja . . .	50
Rodzynki . . .	14	Anglja . . .	46
Cebula . . .	130	Anglja . . .	90
Ryż . . .	39	Anglja . . .	59
Cytryny . . .	15	Anglja . . .	42
		Francja . . .	35
Szparagi . . .	0.045	Francja . . .	100
Groszek zielony . . .	28	Francja . . .	98
Pomidory . . .	2.3	Francja . . .	86
Karczochy . . .	11.5	Francja . . .	99

Z powyższego wynika, że dekret właścicielom nie faworyzuje bezpośrednio eksportu hiszpańskiego, gdyż bez względu na stosunek wartości eksportu danego produktu do wartości ogólnej jego produkcji krajowej zapewnia pewne korzyści celne państwom, które gros tego eksportu absorbują. Wynika z tego również, że w grę wchodzi tu jako „wyjątkowi konsumenci” wyłącznie Anglja, Francja i Stany Zjednoczone Am.

Korzyści celne polegają na zapewnieniu państwom tym czasowego régime'u zwrotów celnych według następujących zasad: a) zwroty celne określone będą z wpływem każdego kwartału — po uprzednim zbadaniu statystyki eksportu hiszpańskiego za ten okres — na podstawie propozycji Międzyministerjalnej Komisji Handlu Zagranicznego i za wyraźną zgodą Rady Ministrów w każdym poszczególnym wypadku; b) wysokość zwrotów określona będzie w proporcji do opłaty celnej, zapłaconej przy wwozie do Hiszpanii w ciągu tego samego kwartału artykułu, pochodzącego z odnośnego kraju, a określonego w drodze wspólnego porozumienia z jego Rządem, przy czym w żadnym wypadku proporcja ta nie może być wyższa od 35%.

Wykonanie dekretu powierzone zostało wyżej wspomnianej Międzyministerjalnej Komisji Handlu Zagranicznego, której obowiązkiem będzie natychmiastowo stawianie propozycji Ministerstwu: Skarbu, Stanu oraz Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, w przedmiocie wydania niezbędnych zarządzeń o charakterze wewnętrznym.

Jakkolwiek dekret wydany został w sposób dorywczy, bez przemyślenia szczegółów jego wykonania, to jednak niepodobna nie dopatrzeć się w nim dążenia do silniejszego sprężenia się gospodarczego Hiszpanii z najważniejszymi konsumentami jej produkcji. Sprężenie to pociągnie za sobą automatycznie pewne oddalenie się Hiszpanii od innych krajów, które nie mogą korzystać ze zwrotów celnych, przewidzianych dekretem, zostaną na rynku tutejszym upośledzone, ze zmniejszoną zdolnością konkurencyjną.

Z. S. R. R.

ROZWÓJ FLOTY HANDLOWEJ. — Według statystyki Lloyd's Register, flota handlowa rosyjska najwyższy swój stan posiadania osiągnęła w 1916 r., kiedy

w skład jej wchodziło 1 251 statków o ogólnej pojemności 1 068 502 brt.

Dla lat 1917 i 1918 statystyka L. R. danych nie posiada, za rok zaś 1919 wykazuje nagły spadek do liczby 618 statków o pojemności już tylko 541 005 brt. Przez następnych 8 lat flota handlowa Sowieków w dalszym ciągu maleje, osiągając w 1927 r. swoje minimum z 346 statkami o poj. 308 882 brt.

W związku z pięcioletnim planem gospodarczym, obejmującym także i flotę handlową, ta ostatnia w ciągu lat 1928—32 wzrosła z górą o 100%; z 308 882 brt. w 1927 r. do 685 144 brt w 1932 r.

Rozwój floty handlowej Sowieków ilustrują liczby następujące:

Czerwiec	Ilość statków	Brt	Przyrost brt
1927	346	308 882	—
1928	354	376 819	67 937
1929	379	440 506	63 687
1930	347	532 096	91 590
1931	386	603 836	71 740
1932	449	685 144	81 308

Na przyrost netto, wynoszący do czerwca r. ub. 376 262 brt, złożyło się 165 tys. brt statków, zbudowanych na stocznich sowieckich, oraz 287 tys. brt statków, nabytych zagranicą.

Rozwój produkcji stoczni sowieckich w latach ostatnich przedstawiał się, jak następuje (dane przybliżone — w tys. brt): w 1928 r.—20, w 1929 r.—30, w 1930 r.—25, w 1931 r.—40, w 1932 r.—50.

JAPONJA

SYTUACJA GOSPODARZA I FINANSOWA ¹⁾. — Kształtowanie się położenia gospodarczego i finansowego Japonii w latach powojennych, a w szczególności w latach ostatnich zasługuje na szczególną uwagę. Japonia wykazuje bowiem w okresie tym na wszystkich odcinkach życia gospodarczego i finansowego znaczne postępy, nie zahamowane nawet przez kryzys światowy. Rozwój przemysłowy Japonii, który aż do 1914 r. miał znaczenie raczej regionalne, od tego czasu nabiera znaczenia światowego. Główne czynniki, wpływające na wielki rozwój przemysłu japońskiego, były następujące: 1) wojna światowa, w czasie której Japonia rozbudowała swój przemysł dla potrzeb państw sojusznicznych, 2) sytuacja polityczna na Dalekim Wschodzie, która sparaliżowała działalność ekonomiczną konkurentów Japonii: Indji, Chin i Z. S. R. R., 3) zdobycie Mandżurji, wraz z nieprzebranymi bogactwami surowcowymi i rolniczymi, 4) sztuczna premia wywozowa, uzyskana dzięki spadkowi dewizy japońskiej, ułatwiająca Japonii ekspansję handlową na rynki światowe.

Dwa pierwsze czynniki, a mianowicie wojna i zamieszki polityczne na Dalekim Wschodzie, przyczyniły się przede wszystkim do rozwoju przemysłów, związanych z wojną, jak przemysłów budowy maszyn, okrętów, przemysłu chemicznego, lotnictwa, przemysłu samochodowego, elektrotechnicznego i t. p. Liczba zakładów przemysłowych tych dziedzin wytwórczości wzrosła z 388 w 1914 r. do 5 600 w 1931 r. Z końcem r. ub. wa toś produkcja przemysłów wojennych lub im pokrewnych przekraczała Y 1 miliard Kryzys nie oszczędził również gospodarki Japonii, jednakże niezwykła oliarność szerokich

mas pracowniczych, oraz ich niski poziom życiowy pozwolił przetrzymać trudny okres ze znacznie większą odpornością niż w innych krajach.

W dn. 12/XII 1931 r., t. j. w miesiąc po porzuceniu waluty złotej przez Anglję, Japonia idzie w jej ślady, a yen obniża się z parytetu 2'58 fr. szw. do 1'10 fr. szw., wokoło którego grawituje obecnie.

Wysoce znamienne jest, iż porzuceniu waluty złotej towarzyszyła jedynie niezmiernie umiarkowana inflacja, gdyż obieg pieniężny wzrósł w ciągu r. ub. zaledwie o Y 50 miljn., a zwyżka cen surowców, jaka wystąpiła równoległe do dewaluacji, nie spowodowała podniesienia kosztów utrzymania. Dzięki temu nie wzrosły również poważniej koszty wytwórczości japońskiej. I tak, podczas gdy w ciągu r. ub. cena 100 funtów pszenicy japońskiej wzrosła z Y 4 do 6'65, ryżu z Y 18'30 do 23'40, jedwabiu surowego z Y 57'90 do 90'90, bawełny z Y 100 do 194, to wskaźnik kosztów utrzymania w Tokio, który wynosił w 1928 r. 184 i obniżył się w 1931 r. do 135, wzrósł w ciągu r. ub. zaledwie do 142, a w pierwszym kwartale r. b. do 145.

Niski poziom kosztów utrzymania, przy równocześnie niskim poziomie płac robotniczych, przedłużeniu czasu pracy i istnieniu walutowej premii eksportowej, spowodowały, iż towary japońskie rozpoczęły zwycięską penetrację, opanowując niemal w zupełności rynki Dalekiego Wschodu, a przedewszystkiem części azjatyckie Imperjum Brytyjskiego, oraz Egipt. Obok tradycyjnego wywozu japońskiego, a więc tkanin, jedwabiu, wyrobów manufakturowanych, rozwinął się także wywóz innych artykułów, jak: cementu, wyrobów ceramicznych, zabawek, aparatów elektrycznych i t. p. W szczególności wzrósł wywóz japoński do Indji Brytyjskich, a to z £ 12'5 miljn. w 1930 r. do £ 15 miljn. w r. ub., oraz wywóz do wysp archipelagu indyjskiego z £ 6 do 8 miljn. Biorąc pod uwagę spadek cen, jaki nastąpił w międzyczasie, jest to ilościowo wzrost niemal podwójny.

Sytuacja Japonii w handlu zagranicznym uległa znacznej poprawie, począwszy od 1931 r.; liczby obrotów imperium japońskiego w latach ostatnich przedstawiały się w sposób następujący (w tys. Y):

	Przywóz	Wywóz	Deficyt
1914	633 397	610 532	22 865
1929	2 382 546	2 217 579	170 967
1930	1 680 056	1 518 512	161 544
1931	1 319 227	1 179 201	140 025
1932	1 524 000	1 457 000	67 000

W stosunku do 1931 r. przywóz wykazał wzrost o 15%, a wywóz o 23%. Ogółem obroty handlowe z zagranicą zwiększyły się w tym roku o Y 483 miljn., czyli o 19%. Deficyt, wynoszący zaledwie Y 72 miljn., był najmniejszy od szeregu lat. Równocześnie inne pozycje bilansu płatniczego Japonii zamykały się saldem dodatnim, które wynosiło w 1929 r. Y 187'2 miljn., w 1930 r. Y 133 miljn., w 1931 r. Y 83'6 miljn. a w r. ub. Y 130 miljn. Tak więc, podczas gdy lata 1930 i 1931 dały w ostatecznym rezultacie deficyty bilansu płatniczego, to lata 1929 i 1932 zamknięte zostały poważnymi nadwyżkami.

Mimo dewaluacji yena Japonia zachowała w całości zdrowe podstawy gospodarki finansowej. Już w 1929 r., kiedy pojawiły się pierwsze oznaki zbliżającego się kryzysu, oraz mimo to, iż rok budżetowy 1928/29 został zamknięty znaczną

¹⁾ Por. artykuł na str. 787 i n.

nadwyżką budżetową, wynoszącą 10,5% sumy budżetowej, Rząd japoński zażądał od Parlamentu szeregu oszczędności, zarówno w budżecie państwowym, jak i w budżetach samorządowych. Rezultatem ostrożnej polityki budżetowej było zrównoważenie budżetu w latach kryzysu. I tak w 1928/29 r. wpływy budżetowe wynosiły Y 2 095 691 tys., wydatki Y 1 814 855 tys., w 1929/30 r. wpływy Y 1 826 444 tys., wydatki Y 1 736 317 tys., w 1930/31 r. wpływy Y 1 596 972 tys., wydatki Y 1 557 863 tys., w 1931/32 r., wreszcie, wpływy Y 1 531 082 tys., wydatki Y 1 476 875 tys. Kampanja mandżurska wpłynęła na pogorszenie sytuacji budżetowej, a preliminarz budżetowy na 1932/33 r. zamyka się po stronie wydatków i dochodów sumą Y 1 943 812 tys., a na 1933/34 r. Y 2 239 094 tys., niezależnie od pożyczek, emitowanych w ciągu r. b. dla dostarczenia sum, niezbędnych na prace pomocnicze, oraz dla pokrycia niewielkiego deficytu.

Wzrost wydatków, który nastąpił w r. ub., spowodowany był głównie przez wydatki wojskowe. Bezpośrednie wydatki na kampanję mandżurską wynosiły Y 186 miljn., wydatki na ulepszenie materiału wojennego Y 209 miljn., wydatki na prace gospodarcze, mające na celu pomoc dla okręgów rolniczych i walkę z bezrobociem, Y 207 miljn., wydatki, związane ze spadkiem yena, Y 88 miljn. Ostatnie oświadczenie czynników oficjalnych, a w szczególności Ministra Finansów, Takahashi, są pełne optymizmu. Minister Takahashi przewiduje, iż wydatki, związane z kampanją mandżurską, będą ulegać stopniowej redukcji, a dzięki poprawie sytuacji gospodarczej, której oznaki dają się już zauważyć — umożliwi utrzymanie równowagi budżetowej.

Obserwując rozwój sytuacji finansowej Japonii w ciągu dłuższego okresu czasu, widzi się jak wielkie poczyniła ona postępy. Dochód poczynił Japonii wzrósł bowiem z Y 2 246 miljn. w 1912 r. do Y 10 688 miljn. w 1921 r., a Y 13 382 miljn. w 1925 r. Równocześnie Japonia należy do krajów o najniższym obciążeniu podatkowym. Na głowę ludności wypadło w Japonii w 1930 r. — £ 1.15, podczas gdy np. w W. Brytanii £ 15.5.10, we Francji £ 9.8.2, w Niemczech £ 7.7.7, we Włoszech £ 4.9.7.

Polityka pieniężna, prowadzona przez Rząd japoński, mierza w kierunku uniknięcia inflacji pieniężnej, oraz niedopuszczenia do dalszej znacznej obniżki yena. Jak dotychczas, liczby obiegu pieniężnego pozwalają na snuce pomyślnych prognozy. I tak, obieg banknotów Banku Japonii wynosił przeciętnie w 1929 r. Y 1 267 766 tys., w 1930 r. 1 139 856, w 1931 r. 1 044 382, dn. 1^s/I r. ub. 1 026 035, dn. 15/VII r. ub. 959 991, dn. 15/XII r. ub. 1 102 572, a dn. 7/I r. b. Y 1 175 000 tys. Tak więc obieg pieniężny był ostatnio nieco wyższy, niż w ciągu ostatnich 3 lat, jednakże znajdował się na poziomie niższym niż w 1929 r.

Łatwość opanowania wszelkich tendencji inflacyjnych i dewaluacyjnych wpływa ponadto z aktywności bilansu płatniczego oraz z niewielkich rozmiarów obiegu pieniężnego wewnątrz kraju. Uwzględniając takie momenty, jak: solidne podstawy japońskiej gospodarki finansowej, stosunkowo niski poziom obciążenia podatkowego, niski poziom kosztów utrzymania, a w konsekwencji również kosztów wytwórczości — staje się zrozumiałym zadziwiający fakt, iż Japonia kroczy po

drodce ekspansji gospodarczej właśnie w momencie, gdy gospodarka jej konkurentów przeżywa silną depresję. Ekspansja japońska jest szczególnie groźna dla dwóch mocarstw, silnie zainteresowanych na Oceanie Spokojnym: dla Anglii i dla Stanów Zjednoczonych.

Dr. B. Rm.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie od 1 do 15 czerwca r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	1+8/VI	9+15/VI	Wzrost (+) Spadek (-)
Pszemica:			
Berlin . . .	19 40	19 38	- 1 0
Praga . . .	166 80	165 00	+ 1 0
Chicago . . .	2 74	2 83	+ 3 2
Buenos Aires	1 63	1 68	-
Liverpool . .	2 46	2 45	- 0 4
Wiedeń . . .	35 91	35 91	-
Hamburg . . .	5 17	5 30	+ 2 5

Zyto:			
Berlin . . .	15 36	15 40	+ 0 2
Praga . . .	89 00	87 00	- 2 2
Chicago . . .	2 32	2 46	+ 6 0
Wiedeń . . .	24 12½	23 71	- 1 6
Hamburg . . .	3 35	3 35	-

Owies:			
Berlin . . .	13 50½	13 85	+ 2 5
Praga . . .	76 00	75 00	- 1 3
Chicago . . .	1 83	1 95	+ 6 5
Buenos Aires	1 28	1 26	- 1 5
Liverpool . .	2 40	2 45	+ 2 0
Wiedeń . . .	19 75	19 75	-
Hamburg . . .	3 37½	3 32	- 1 6

Jęczmień browarowy:			
Berlin . . .	-	-	-
Praga . . .	105 00	108 00	+ 1 8
Chicago . . .	2 14	2 00	- 6 5
Wiedeń . . .	21 25	21 25	-
Hamburg . . .	3 55	3 60	+ 1 4

Jęczmień zwykły:			
Berlin . . .	16 90	16 98	+ 0 4

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

— Rynek surowej bawełny w maju kształtował się w dalszym ciągu pod znakiem tendencji bardzo mocnej. Zwyżka cen tego surowca, przejawiająca się nierównomiernymi skokami, trwała przez cały miesiąc. Nie należy jednak sądzić, aby przyczyną ruchu zwykłego cen był jedynie spadek dolara i dążenie do wyrównania różnic kursowych. Świadczy o tem fakt, że ceny surowej bawełny w dolarach papierowych zwyżkowały znacznie silniej aniżeli zniżkował dolar. Po raz pierwszy zaczynają się ujawniać na rynku wełnianym pewne momenty dodatnie o charakterze już nie politycznym, ale czysto koniunkturalnym. W pierwszym rzędzie podkreślić należy dalszy, zaznaczający się już od pewnego czasu, spadek światowych zapasów bawełny. Spadek ten objął wszystkie gatunki tego surowca, t. j. zarówno bawełnę amerykańską, jak wschodnio-indyjską i egipską. W porównaniu z majem r. ub. zapasy te uległy

zmniejszeniu o przeszło 20 tys. bel. Najmniej stosunkowo uległy redukcji zapasy bawełny amerykańskiej i to pomimo bardzo silnego ożywienia na rynku Stanów Zjedn., które pociągnęło za sobą poważny wzrost zapotrzebowania na ten surowiec. Z uwagi jednak na dalszy rozwój konsumpcji przewidywać można, że do końca bieżącego sezonu zapasy te ulegną również i na rynku amerykańskim poważniejszej redukcji. Wzrost spożycia wynosi przeszło o 100 tys. bel więcej w porównaniu z majem r. ub.

Obroty we wszystkich ośrodkach handlu bawełnianego przez cały maj znamionowało silne ożywienie. Objęto ono zarówno Stany Zjednoczone, jak i kraje Europy kontynentalnej. Jedynie Anglja stanowi wyjątek, gdyż tutaj tranzakcje były stosunkowo niewielkie. Sytuacja obecna pomimo to nie jest jeszcze ostatecznie wyjaśniona. Cięża przecież nad rynkiem bardzo poważne zapasy, które stanowią czynnik, opóźniający stabilizację cen. Jeżeli pomimo to ceny kształtują się mocno, to przyczyną tego jest, niewątpliwie, pewien nastrój optymizmu, umacniającego się stale w Ameryce. Nadchodząca dopiero poprawa już została zdyskontowana. Amerykańskie giełdy bawełniane przewidują, że rok 1933 będzie ostatnim rokiem wielkich zapasów. Oczywiście, wszystkie te przewidywania trudno już dzisiaj potwierdzić, i żadne niespodzianki na światowym rynku bawełnianym nie są jeszcze wykluczone. W każdym bądź razie można tylko stwierdzić, że nastrój depresji na rynku bawełnianym został częściowo opanowany, i powoli zaczynamy się zbliżać do konsolidacji.

Na rynku bawełny egipskiej sytuacja kształtowała się pod wpływem wydarzeń w Ameryce. Haussa na rynku bawełny egipskiej miała jednak przebieg o wiele łagodniejszy, tak, iż marża cen obu tych gatunków poważnie się zmniejszyła. Uwzględniając dewaluację dolara, stwierdzić można, że w porównaniu do bawełny amerykańskiej gatunek Ashmouni potaniał o 5%, a Sakkelaridis o 6%. Bawełna Ashmouni kształtowała się zwłaszcza w II połowie maja niemal na poziomie cen surowca amerykańskiego i może przez to skutecznie z nim konkurować. Gdyby ten stan rzeczy utrzymał się w dalszym ciągu, zbiory tegoroczne bawełny egipskiej, oczekiwane w bardzo poważnych rozmiarach, znalazłyby zbyt bez wielkich trudności. Poprawa sytuacji na rynku bawełny egipskiej przejawia się również w postaci wydatnego zmniejszenia zapasów rządowych.

Rynek wełniany kształtował się w maju pod wpływem przebiegu III serii tegorocznych aukcyjnych londyńskich. Zarówno obroty na aukcjach, jak i poziom cen, kształtowały się zewszęchmiar zadowalająco. Ogółem sprzedano 90,5% całej dostarczonej na aukcje wełny, t. j. o przeszło 5% więcej aniżeli w okresie drugiej serii tegorocznej. Rozmiary tranzakcyj dla wszystkich gatunków z wyjątkiem wełny południowo-afrykańskiej kształtowały się w granicach znacznie większych aniżeli w okresie II serii. Aukcje rozpoczęły się zwyżką cen przeciętnie o 5 — 7½%, przy czem ten nastrój zwyżkowy z małymi odchyleniami utrzymał się przez cały czas trwania aukcyj, zakończonych dn. 30 V. Podkreślić należy, że zwyżka cen pozostawała w związku nie tylko ze wzrostem zapotrzebowania, ale i z wydarzeniami na rynku amerykańskim. Drugim elementem, potęgującym zwyżkę cen wełny, była sy-

tuacja statystyczna w krajach zamorskich. Szybka likwidacja zapasów wełny w Australji i susza w Południowej Afryce i Południowej Ameryce wpłynęły niewątpliwie na wzmocnienie tendencji, tembardziej, że w krajach tych w związku ze spadkiem kursu dolara realizowano większe transakcje spekulacyjne o charakterze ucieczki przed walutą. Niewielkie zapasy i wzrost spożycia działał więc równocześnie na poziom cen.

Pod wpływem mocnej tendencji aukcyjnej londyńskich kształtowały się również nastroje we wszystkich ośrodkach światowego handlu wełnianego. Na rynku południowo-afrykańskim sytuacja statystyczna kształtowała się niezwykle korzystnie. Zapasy surowca wełnianego uległy wydatnemu zmniejszeniu, gdyż o ile w maju 1932 r. wynosiły one we wszystkich ośrodkach handlu wełnianego południowej Afryki 135 366 bel, o tyle w maju r. b. spadły one do zaledwie 25 181 bel. Zapotrzebowanie na rynku tym w ciągu całego maja wykazało stały wzrost, co wpłynęło na bardzo mocne kształtowanie się cen. Rozpoczynające się w Australji aukcje przeszły pod znakiem silnego ożywienia i dużych obrotów. Głównymi odbiorcami byli Japończycy. W Bradfordzie sytuacja kształtowała się pod wpływem mocnej tendencji aukcyjnej londyńskich. Wełna merinosowa i krzyżowa wykazywała bardzo poważnie, zwłaszcza w I połowie maja. Wzrost zapotrzebowania ze strony przedsiębiorców spowodował, iż niektórzy handlarze sprzedali całe swe zapasy, posiadane na okres do dn. 1/VII.

Poza surowcem bardzo poważne transakcje uskuteczono również przedzą czesankową. Na rynku belgijskim sytuacja kształtowała się pod wpływem aukcyjnej londyńskich. Ceny wykazywały przy bardzo poważnych obrotach. Nadmienić należy, że dominowały transakcje długoterminowe, co świadczyłoby o wzroście zaufania do obecnego poziomu cen. W okręgu Roubaix i Tourcoing zapotrzebowanie w ciągu całego miesiąca było bardzo znaczne, ceny wykazywały.

Rynek lnu kształtował się w maju naogół niejednolicie. W pierwszych dniach miesiąca zapotrzebowanie było naogół niewielkie na wszystkich prawie rynkach. Częściowe ożywienie nastąpiło

pod wpływem większych transakcji, zrealizowanych przez sowiecki monopol lniany. Na rynku estońskim sytuacja kształtowała się naogół spokojnie. Transakcje uskuteczano jedynie dla pokrycia bieżącego zapotrzebowania. Na rynku łotewskim transakcje rozwinęły się w szybszym tempie, poczynając od II połowy maja. Podkreślić należy poważne zainteresowanie ze strony eksporterów. Ceny w związku z tem wykazywały o 5 ÷ 10% w porównaniu z początkiem miesiąca. Ożywienie panowało również na rynku belgijskim. W przeciwieństwie do tego — na rynku holenderskim przez cały prawie maj panowała tendencja spokojna. Zapotrzebowanie ze strony producentów uległo zmniejszeniu, co wpłynęło deprymująco na poziom cen. Pod koniec miesiąca na rynku lnu zapanowało pewne zaniepokojenie pod wpływem dalszych zamierzonych transakcji sowieckich. Jak się jednak okazało, zapasy lepszych gatunków lnu rosyjskiego są na wyczerpaniu, i do skutku doszły tylko bardzo niewielkie transakcje.

Na rynku konopi w maju trwał ruch zwykły cen, zapoczątkowany częściowo już w kwietniu. Również i tu zaobserwować się dał spadek zapasów przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania. Wpłynęło to na wyższe ceny, które wahały się w granicach o ok. 10% wyższych w porównaniu z końcem kwietnia. Pewien wpływ na sytuację wywarły wydarzenia w Stanach Zjedn. Również tutaj zrealizowano bardzo znaczną ilość transakcji długoterminowych o terminach dochodzących do późnych miesięcy jesieni. Ogólnie liczyć można z utrzymaniem się mocnej tendencji cen na okres najbliższych miesięcy. Na rynku włoskim — pomimo niezbyt wielkich rozmiarów transakcji — ceny były ustabilizowane z odzieniem mocniejszym. Obroty ograniczały się do pokrywania bieżącego zapotrzebowania odbiorców krajowych, podczas gdy transakcje eksportowe były minimalne. Analogicznie i na rynku belgijskim zapotrzebowanie przedań było stosunkowo nieznaczne. Mocna tendencja cen wystąpiła najwyraźniej na rynkach zamorskich. Na Filipinach ceny w I połowie maja wykazywały o ok. 5%. Transporyty, przeznaczone dla Anglii i konty-

mentu europejskiego, były bardzo znaczne. Silne ożywienie panowało również na rynku Sisalu. Niewielkie zapasy tego surowca spowodowały wzrost cen, która trwała do końca maja.

Rynek surowego jedwabiu w maju kształtował się naogół bez większych zmian. Wahania cen były stosunkowo niewielkie. Zapasy na rynku japońskim uległy dość poważnej redukcji. Na rynku chińskim ceny kształtowały się słabiej pod wpływem wahań kursu srebra. Zaznaczyć należy, że ceny we wszystkich ośrodkach Dalekiego Wschodu kształtują się ostatnio pod wpływem tych wahań. Na rynku włoskim transakcje były niewielkie, ceny pomimo to były utrzymane. Na rynku francuskim pod wpływem zadowalającego zatrudnienia fabryk spożycie poważnie wzrosło, powodując wzrost zapotrzebowania na ten surowiec. Ceny nie uległy wydatniejszemu zmianom. Na rynku szwajcarskim i niemieckim sytuacja kształtowała się również bez większych zmian. Transakcje ograniczały się do pokrywania bieżącego zapotrzebowania. Analogicznie i w Nowyorku obroty były niewielkie przy nieznaczących wahaniami cen.

Rynek sztucznego jedwabiu kształtował się mocniej, poczynając dopiero od II połowy maja. Wzrost obrotów zaobserwować się dał na niektórych rynkach już w I tygodniu miesiąca sprawozdawczego. Dotyczy to w pierwszym rzędzie rynku niemieckiego, angielskiego i amerykańskiego. Słabiej natomiast rozwijały się transakcje na rynku francuskim i szwajcarskim. Rynek amerykański kształtował się pod wpływem spadku dolara, to też ceny już w I połowie maja wykazywały bardzo poważnie, zwłaszcza jeżeli chodzi o przedzę sztuczno-jedwabną. Sytuacja na rynku niemieckim w II połowie maja kształtowała się w dalszym ciągu pod wpływem zwiększonego zapotrzebowania, ceny pomimo to nie uległy wydatniejszemu zmianom. Również i na rynku angielskim nastrój ożywienia utrzymywał się w dalszym ciągu. Ceny lekko wykazywały. Transakcje eksportowe były niewielkie. Na rynku amerykańskim nastrój ożywienia utrzymał się do końca maja przy cenach wykazujących.

M. K.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LEZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 11-92-68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1 200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwycz.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/5 str. — zł 55, 1/8 str. — zł 40, 1/10 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHÉ**Redaktor: **WACŁAW SZURIG**Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR Wydawca: Z upoważnienia **MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU** — Sp. Wyd. z ogr. odp. „**PRZEMYSŁ I HANDEL**”